

Riksdagens snabbprotokoll

2024/25:111



Torsdagen den 8 maj

Kl. 12.00–20.21

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Lars-Ingvar Ljungman* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Louise Meijer* (M) under tiden för hennes ledighet den 8 augusti 2025–5 juni 2026.

§ 2 Anmälan om faktapromemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2024/25:FPM37 EU:s inre säkerhetsstrategi
COM(2025) 148 till justitieutskottet
2024/25:FPM38 En moderniserad sammanhållningspolitik
COM(2025) 164, COM(2025) 163, COM(2025) 123 till näringsutskottet

§ 3 Energipolitik

Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU19
Energipolitik
föredrogs.

Anf. 1 MATS GREEN (M):

Fru talman och kollegor! Förra måndagen, den 28 april, klockan 12.33 inträffade en händelse som borde få flera av mina oppositionskollegor att ganska rejält ompröva sin energipolitik.

En störning inträffade inom det spanska elnätet, vilket ledde till en total elnätskollaps. Det var en unik händelse, som ledde till enorma samhällsstörningar och kostnader. Den spanska motsvarigheten till Svenska kraftnät har så här långt slagit fast att detta hade sin grund i den väderberoende kraften.

Fru talman! Störningar inträffar givetvis. Det är oundvikligt. Det kan vara blixtnedslag, kortslutningar i ställverk eller kraftanläggningar som slår ifrån. Det viktiga är att ha ett robust system med tillräckligt stor mängd svängmassa för att kunna hantera störningar. Det hade inte Spanien, för Spanien har under flera år

tryckt in mängder med väderberoende produktion som saknar svängmassa. samtidigt som man har minskat den planerbara produktionen. När störningen inträffade saknades marginaler för att begränsa omfattningen, och kollapsen blev ett faktum inom några enstaka sekunder.

Fru talman! Denna händelse var inte oförutsedd; den var tvärtom ganska förväntad. Ingenjörer och myndigheter i både Sverige och andra EU-länder har varnat för detta. De senaste åren har det inträffat flera händelser i Tyskland, Nederländerna och Danmark som närapå har lett till kollaps av elnätet. Alla gånger har det varit på grund av stor mängd väderberoende kraft i förhållande till planerbar baskraft.

Denna händelse borde få vartenda oppositionsparti att gå tillbaka till ritbordet och vända upp och ned på sin energipolitik. I dagens debatt hanterar vi motioner där Centerpartiet vill forcera in 88 000 megawatt väderberoende kraft, Miljöpartiet 74 000 megawatt och Vänsterpartiet 30 000 megawatt. Socialdemokraterna är i förhållande till detta återhållsamma och vill ”bara” fördubbla mängden vindkraft.

Mina kollegor i partierna till vänster har nu fått svart på vitt vad konsekvenserna av deras egen politik innebär. Kommer de nu att ta ansvar, fru talman, och forma en politik som i stället är baserad på den kunskap vi har om kraftsystemet och försöka bygga ett kraftsystem som gynnar företag, medborgare och Sverige?

Den moderatledda regeringen och våra kollegor Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna lägger nu om energipolitiken för att återuppbygga ett fungerande, stabilt och rent elsystem. Vi har sedan länge valt att lyssna på ingenjörerna och experterna för att vi ska undvika elkatastrofer liknande Spaniens.

Fru talman! Jag nödgas kort beröra ett antal historiska faktum. Jag nämner detta bara för att det spelar en enorm roll för både nuläget och framtiden och för hanteringen här och nu att allt detta har gjorts. Under 20 års tid monterade Socialdemokraterna med hjälp av Miljöpartiet och Centerpartiet och med benäget bistånd av Vänsterpartiet ned svensk kärnkraft. Därmed slogs världens bästa elsystem i spillror.

Tolv klimatsmarta högproducerande kärnkraftsreaktorer har blivit sex stycken. Varannan försvann. Samtidigt stoppade de rödgröna Vattenfalls planer på att 2014 bygga två nya reaktorer vid Ringhals, som annars hade varit färdiga att tas i drift ungefär just i dag.

Utöver att man monterade ned kärnkraften med uppenbara konsekvenser för både klimatet och elpriserna försvårade man både för kraftvärmen och för vattenkraften genom en räkka nya och höjda skatter – som vi avskaffade bara några veckor efter att vi tillträdde 2022 – och genom tillståndprocesser ägnade att riva ut mängder av elproducerande vattenkraft.

Magdalena Andersson ägnade åtta år i regeringsställning åt att montera ned grunden för svensk elproduktion och vill nu att en ny regering helt och hållet rensar upp efter henne på tre år.

Jag tänker inte ägna hela min tid i anförandet åt att beskriva konsekvenserna av den tidigare rödgröna regeringens energipolitik, för fakta och verklighet talar för sig själva. Jag kommer framför allt att tala om allt det som vi nu rivstartat med på både kort och lång sikt. Men hade jag varit socialdemokrat, miljöpartist eller centerpartist här i dag hade jag varit betydligt mer ödmjuk.

Den bistra och väldigt frustrerande sanningen är att det under den tidigare regeringen gick snabbt att riva ned världens bästa energisystem, men att det tyvärr tar lång tid att återuppbygga det. Jag förstår den frustration många människor ger uttryck för, framför allt i elområde 4 och 3, där jag själv bor.

Fru talman! Har det skett någon förändring under dessa år av Tidösamarbetets politik? Jag kan ge ett svar på det. Ja, faktum är att det hänt otroligt mycket. Det här har varit en rivstart i alla delar. Och nej, fru talman, det är inte en överdrift.

Moderaterna och våra Tidökollegor ger inte upp bara för att vi har givits en dålig hand. Vi har målet tydligt inställt: att återskapa det robusta och långsiktigt hållbara kraftsystem som varje svensk förtjänar och förväntar sig.

Tidösamarbetet började med det mest grundläggande. Vi införde ett leveranssäkerhetsmål – ett mål som säger att vi ska säkerställa att energi ska finnas tillgänglig för människor och företag där de behöver den, när de behöver den. Det ska alltså inte bara vara när vinden blåser och solen skiner. Till detta har vi fattat beslut om att börja planera för energi- och effektbehov både nationellt och regionalt. Att det här inte har skett tidigare är smått otroligt.

Något som är än mer otroligt, fru talman, är att oppositionen röstade nej till allt detta. Utan denna grund finns det inget för framtiden att stå på. Vad oppositionen säger är i klartext att vissa kraftslag bara ska leverera el när de känner för det. Oppositionen har motsatt sig ett krav på att alla kraftslag ska leverera el dygnet runt, årets alla timmar – givetvis med undantag för reparationer och revisioner. Allt detta har man motsatt sig.

Då har jag bara en sak att säga: De olika kraftslagen finns alltså till för kraftsystemet, för industrin och för

hushållen – inte tvärtom. Det är alltså inte kraftsystemet, hushållen och industrin som ska behöva anpassa sig efter kraftslagen, utan kraftslagen som ska finnas till för samhällets behov av el. Kraftsystemet är inte heller en välgörenhetsorganisation för kraftslagen.

Vi har tidigare tagit bort de socialdemokratiska och centerpartiska straffskatterna på kraftvärme, som slog specifikt mot elproduktionen. Regeringen har även räddat Öresundsverket i Malmö från att säljas och skeppas till Asien. Verket återinvigdes officiellt i måndags och står nu redo att leverera 450 megawatt el till Skåne, där det behövs som bäst.

Även Öresundsverket var ett offer för den socialdemokratiska regeringens önskan att avveckla all planerbar elproduktion i Sverige i allmänhet och i Skåne i synnerhet. Vi har tagit ett mycket stort steg mot ett mer driftsäkert system.

Vi har kapat tillståndprocesserna för att bygga elnät. Ledtiden har minskat från 14 till 8 år, och vi vill naturligtvis minska den ytterligare.

Investeringarna i elnätet slår även rekord. Förra året slog vi det tidigare rekordet från allianstiden. Äldre ledningar renoveras och nya byggs för att förbättra överföringskapaciteten.

Den största förändringen har skett för kärnkraften – pelaren i södra Sveriges energiförsörjning. I dag, efter flera decennier, är det återigen tillåtet att bygga kärnkraftverk i Skåne. En region som är utsvulten på planerbar kraft efter rödgrönt styre har nu möjlighet att på sikt börja producera sin egen pålitliga, planerbara el igen.

Utöver detta pågår arbete på våra myndigheter för att förbättra förutsättningar och regelverk för ny kärnkraft. En annan galenskap från tidigare rödgrön regering var att kärnkraftsforskning var helt struken ur budgeten. Man var dessutom förbjuden att ens tänka ny kärnkraft. All forskning finansierades av den motarbetade och strypta svenska kärnkraftsindustrin – men inte längre. Nu finns det 100 miljoner kronor per år öronmärkt till kärnkraftsforskningen och ytterligare 100 miljoner till pilot- och demonstrationsprojekt.

Men regeringen fokuserar inte enbart på kärnkraft, även om oppositionen vill få det att framstå så. Vi stärker också de ekonomiska incitamenten för kommuner att bygga vindkraft, ett beslut som har brett stöd i riksdagen. Det verkar dock finnas en skillnad: Medan flera partier i oppositionen verkar fokusera på miljoner till den kommunala verksamheten fokuserar vi på den enskilda människan.

Det viktigaste med den lokala ersättningen är att de svenskar som drabbas negativt av vindkraftsetableringar får någonting för det. Att regeringen arbetar vidare med ersättning till närboende och för förlorade fastighetsvärden är mycket välkommet.

Sist men inte minst förbättrar vi den lokala kraftproduktionen genom det så kallade Kraftlyftet. I denna budget tar vi ett stort steg på vägen och inför ett investeringsstöd till allt som kan stärka effektbalansen där läget är som sämst, i elområde 4 och 3 i allmänhet och i Skåne och Västra Götaland i synnerhet. Investering i

elproduktion, värmelager eller effektivisering spelar ingen roll – allt som förbättrar läget är välkommet. Detta stöd sträcker sig fram till 2035.

Kraftvärme och gasturbiner är ett av få sätt att på kort sikt öka den planerbara effekten och pressa priserna – i synnerhet, som sagt, i Skåne och Västra Götaland.

Fru talman! Denna regering bygger grunden för ett välfungerande kraftsystem. Med fokus på stabilitet, tillgänglighet och elproduktion som finns där och när du behöver den bygger vi grunden för framtidens Sverige.

Mot detta står en spretig opposition som pendlar mellan tysk energipolitik och ingen politik alls. Centerpartiet vill stoppa utrivningen av småskalig vattenkraft. Miljöpartiet satsar 50 miljoner på att riva ut allt mycket snabbare. Miljöpartiet vill däremot minska skatten på kraftvärme. Samtidigt vill Vänsterpartiet öka den. Vänstern vill avskaffa det kommunala vetot – oklart om det är förhandlat med Centerpartiet. Centern å sin sida vill bygga nya exportkablar till kontinenten för att öka exporten. Samtidigt ställer sig Socialdemokraterna bakom Moderaternas linje att stoppa den nya exportkabeln till Tyskland.

Alternativet till Tidösamarbetets stabila och framtidsbyggande energipolitik är ett kaotiskt hopkok där man precis som tidigare – om uttrycket ursäktas mig, fru talman – går loss i vårt svenska kraftsystem som mer eller mindre galna slaktare.

Avslutningsvis, fru talman: Oppositionen är handfallen. Den är splittrad och har inget helhetsgrepp över huvud taget. Den finansierar inte sina egna förslag, och bevisen för att dess ensidiga fokus på väderkraft skadar samhället är övertydliga.

Som tur är finns det ett enat, verklighetsförankrat samarbete med majoritet i Sveriges riksdag. Tidösamarbetet har en genomarbetad energipolitik som skapar ett långsiktigt, välfungerande kraftsystem och en bättre framtid för Sverige och alla oss som bor, lever och verkar här.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

I detta anförande instämde Tobias Andersson och Josef Fransson (båda SD) samt Camilla Brodin (KD).

Anf. 2 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Det är nästan imponerande – ledamoten lyckas stå och orera i över 13 minuter, och i princip inte ett ord som kommer ur ledamotens mun är sant.

När den rödgröna regeringen lämnade över makten hade vi Europas lägsta elpriser, Europas största elöverskott och den miljövänligast producerade elen, för att nämna några exempel. Vi blev utsedda av en internationell organisation till att ha världens bästa energisystem.

Däremot har vi ett energisystem i omställning. Det behöver förändras, utvecklas och byggas ut. Hur går det för Mats Green och hans regering i den frågan? Det är ett fullständigt haveri.

När vi lämnade över makten 2022 hade vi kommit upp i en utbyggnadstakt på tre gigawatt per år. Nu kollapsar utbyggnaden. Den har minskat med 50 procent till i år och förutspås minska kraftigt till nästa år.

Det som händer i verkligheten, Mats Green, är alltså precis det motsatta till det du står här och säger. Utbyggnaden av fossilfri energi bromsar in kraftigt.

Det Sverige har gemensamt med Spanien är att vi har mycket förnybar energi och därmed också låga elpriser. Det som inte är sant är att det är fastställt vad felet i Spanien berodde på.

Vi hade en liknande situation i England 2019. Då var självutnämnda experter och förståsigpåare som Mats Green snabbt ute och svingade. Man skyllde såklart på den förnybara energin. I slutändan visade det sig dock vara ett konventionellt kraftverk som orsakat felet.

Anf. 3 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Då tycker jag att Linus Lakso ska titta på vad som hände i både Spanien, Tyskland, Nederländerna och Danmark. Deras motsvarigheter till Svenska kraftnät har konstaterat att det berodde på för mycket, ibland bara, väderberoende energi i kraftsystemet.

Sedan står Linus Lakso här och påstår att vi hade Europas lägsta energi- och elpriser. Ja, det har vi väl fortfarande. Men har priserna ökat eller minskat sedan Miljöpartiet satt vid rodret? De har minskat i alla elområden, men inte tillräckligt. Skåne är nu helt utlämnat till en miljöpartistisk energipolitik, med allt vad det innebär. De har bara väderberoende kraft som bara levererar el när den känner för det.

Miljöpartiet har motarbetat kärnkraften. Man har motarbetat kraftvärmerna. Man har gått in för att Skåne aldrig någonsin mer ska få planerbar baskraft. Jag kan tycka att det är ganska magstarkt att säga att Sverige skulle ha noll problem med bara väderberoende kraft i systemet – vilket vi gudskelov inte har, men Miljöpartiet gör ju allt för att vi ska komma dit.

Och så idealiserar de ett kraftsystem som Tysklands, där man egentligen har genomfört den miljöpartistiska visionen. Vad fick det för konsekvenser för miljön och klimatet? Jo, man har blivit mer beroende av kol, olja och gas. Det är den bistra, krassa verkligheten.

Ska Sverige klara klimatmålen är kärnkraften ett väldigt stort svar. Den är definitivt inte det enda svaret men en väldigt stor del av svaret. Om man vill ha Tysklands kraftsystem får man också Tysklands priser och Tysklands utsläpp, och dem vill vi inte ha.

Återigen: Miljöpartiet har utlämnat Skåne till bara väderberoende kraft. Därmed har Skåne extremt volatila och höga elpriser. De behöver få mer planerbar baskraft.

Anf. 4 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Det är en ren lögn att vi idealiserar Tysklands energisystem. Vi är väldigt nöjda med grunden i det energisystem vi har i Sverige. Däremot behövs det mycket mer. Vi behöver mer effekt, som Mats

Green pratade om. Problemet är bara att det är ett rent falsarium att regeringen eller Mats Greens parti över huvud taget har en politik för det. Det finns i princip inga pengar avsatta för att öka incitamenten för reglerbar kraft. Det är struntsummor.

Hela den satsningen är också en direkt kopia av Miljöpartiets politik, i motsats till vad Mats Green påstår. Vi hade en satsning som hette Kraftsteget, med samma innehåll. Sedan kommer Mats Green och kallar det Kraftlyftet och låtsas att det är moderat politik.

Däremot finns över huvud taget inget mål om hur mycket reglerbar kraft vi ska ha, och det inkluderar också Skåne. Därför kommer vi inte att få mer reglerbar kraft med den här regeringen. Vi kommer inte heller att få lägre elpriser i Skåne. För det behövs många billiga kilowattimmar, och det kan vi få genom solkraft och vindkraft.

Mats Green och hans parti sätter stopp i ungefär 80 procent av fallen när man vill bygga ut vindkraften, och det är säkert en högre siffra i Skåne. Det är precis tvärtom, det vill säga att det är moderat politik som hindrar lägre elpriser i elprisområde 4.

Låt mig nämna något om Spanien. Det man miss-tänker där är att det är fråga om ett så kallat N minus 2-fel – när två stora fel inträffar samtidigt. Det har faktiskt också hänt i Sverige. På senare år har vi varit nära en absolut systemkollaps i Sverige i samband med att två kärnkraftverk snabbstoppades samtidigt på grund av ett elfel i ett ställverk. Det visar snarare att stora produktionskillor som snabbt kan falla bort är ett problem som kan orsaka blackout.

Anf. 5 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Att diskutera miljöpolitik eller energipolitik med Miljöpartiet kan ibland vara lite svårt. Miljöpartiet lever i ett eget parallellt universum.

Jag återkommer till baskraften i Skåne. Om Miljöpartiets resonemang hade stämt, det vill säga att väderberoende kraft levererar in de lägsta elpriserna, hade Skåne haft lägst elpriser i Sverige, inte högst. Bevisligen är det fullständigt fel.

Jag applåderar att Miljöpartiet har ändrat sig vad gäller baskraft. Nu kallar man det grön baskraft. Vi har redan grön baskraft i Sverige, nämligen kraftvärme, vattenkraft och kärnkraft. Tidigare har man förnekat den tekniska betydelsen av baskraft och har bara velat tala om väderberoende kraft. Nu har Miljöpartiet ändå gett lite vika för naturlagar och tekniska faktum.

Så var det frågan om Spanien. Det blev två fel. Än så länge har Spaniens motsvarighet till Svenska kraftnät sagt att avbrottet berodde på den väderberoende kraften; de klarar inte att hantera den. Då kan Linus Lakso titta på myndighetens uttalanden.

Om Miljöpartiets kardinalargument om att väderberoende kraft är snabbt och billigt hade stämt skulle Skåne och elprisområde 4 ha haft lägst elpriser i Sverige, inte högst. Jag kan också erinra om att tack vare alla åtgärder på kort och lång sikt som regeringen har vidtagit är det lägre elpriser i alla elområden än vid

maktskiftet 2022. Det kan Linus Lakso förneka, men fakta är fakta.

Vi ska inte riskera att släppa loss Miljöpartiet i Sveriges kraftsystem igen. Vi såg hur det gick förra gången, och vi vet hur det kommer att gå i framtiden.

Anf. 6 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för Mats Greens anförande.

Jag tänkte inte begära replik, men lögnerna blir så många. Det är synd att skolklassen försvann ut.

Jag börjar med reaktorerna. Jag kan sträcka mig så långt att den första reaktorn löstes in. Det var helt klart politiska beslut, men mycket berodde också på påtryckningar från danskarna. Det fanns ytterligare en reaktor där jag kan sträcka mig så långt som att säga att politiska påtryckningar innebar att även den försvann.

Jag tar sossarna till försvar den här gången när man säger att allt är deras fel. Jag har tidigare sagt att det skulle vara kul att se när näsan växer varje gång man ljuger. Det är synd att det inte fungerar så.

Sedan har jag något ytterligare att säga. Mats Green påstår att Skåne skulle ha de lägsta priserna om de överensstämde med väderberoende el. Titta på var kablarna ut i världen ligger, Mats Green, när vi exporterar som mest. De går från prisområde 4. Vi importerar de höga priserna eftersom de vill ha vår el och de är beredda att betala betydligt mer än vi skulle behöva, om vi separerar exportpriserna. Någonstans går gränsen för hur man kan uttrycka sig. Alla som lyssnar förstår att det är fråga om politik, men det finns en gräns för hur mycket man kan ljuga och försöka klistra på något. Det finns saker där vi är överens med Moderaterna, och jag kan komma till dem om jag får chansen.

Anf. 7 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag sa även i mitt anförande att det inte bara är Socialdemokraternas fel. Vänsterpartiet har också sin del i detta, och Centerpartiet har definitivt sin del i detta.

Centerpartiets tre bidrag till svensk energipolitik under 50 år har varit åtalsexercis, tankeförbud och dogmatism. Både socialdemokrater, vänsterpartister, miljöpartister och centerpartister har naturligtvis sin del i detta. Att nu höra Birger Lahti förneka detta blir ironiskt med tanke på förstamajtalen i förra veckan. Vänsterpartiet, Birger Lahtis parti, brukar regelbundet i sina förstamajtal ta åt sig en del av äran för den svenska kärnkraftsavvecklingen.

Ljuger jag så ljuger ni i era förstamajtal. Det finns de som skulle säga att ni gör det. Jag gör inte det, men jag kan säga att ljuger jag så ljuger ni.

Nu står Birger Lahti och påstår att större delen av den kärnkraft som har stängts ned skedde på grund av den för honom så förhålliga marknaden. Hur ska Vänsterpartiet ha det? Har ni varit delaktiga i att avveckla svensk kärnkraft eller var det marknaden? Det säger ni i era egna förstamajttåg.

Birger Lahti står här och förnekar det uppenbara faktumet. Låt mig få reflektera: Kärnkraft i Sverige har alltså bara lagts ned under socialdemokratiska

regeringar, och inte en enda reaktor har lagts ned under en moderatledd regering. Står Birger Lahti på fullt allvar och säger att detta bara är en tillfällighet?

Anf. 8 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Mats Green för replikskiftet.

Det gläder mig om Mats Green har lyssnat mer på våra förstamajtal än vad jag själv har gjort. Jag vet inte var man har varit stolt över att vi skulle ha stängt reaktorer.

Jag kan sträcka mig så långt som att säga att marknaden har stängt fyra reaktorer och politiken kanske två. Men man ska inte klistra på att det alltid har varit socialdemokratiska regeringar.

Varför blir det så? Jag är jätteglad att Moderaterna inte har suttit i regering medan detta har gjorts. Det kanske finns någon statistik där.

Sedan var det frågan om tillförlitlighet. Moderaterna var med i en energiöverenskommelse 2016. Det var inte förbjudet att tänka kärnkraft i den överenskommelsen. Vad hände? Jo, man ville byta ut ett ord, men investerarna välfärdade inte till att bygga kärnkraft genom att byta ut ordet. Jag ger inte mycket för den regeringens och Moderaternas tillförlitlighet vad gäller energipolitiken.

Sedan var det frågan om priset på el. Vi kommer att fortsätta att debattera energipolitiken, och jag hoppas att alla lyssnar på vart vi är på väg om regeringen får igenom allt man vill. Jag kan förstå att kärnkraften har sin plats, men hur stort och hur mycket återstår att se. Men för den här regeringen har det blivit religion att kärnkraften kommer att lösa allt. Tvärtemot kärnkraften går den förnybara tekniken framåt, och det vet alla.

Anf. 9 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Mitt parti har i 50 år varit konsekvent vad gäller energipolitiken. Det har egentligen Birger Lahtis parti också varit, även om Birger Lahti står här och försöker övertyga församlingen och åhörarna om att man inte har varit konsekvent, att man absolut inte har haft någon del i kärnkraftsavvecklingen – trots att man hörde till linje 3 och att ett antal vänsterpartistiska partiledare berömmar sig för att ha medverkat till att avveckla svensk kärnkraft. Det säger ganska mycket om hur långt debatten har kommit i Sverige. Det man har applåderat vill man nu ta avstånd från och springa så långt ifrån som det är möjligt.

Vänstern har alltid varit kärnkraftsmotståndare, och kommer alltid att vara kärnkraftsmotståndare. Det är ett faktum som Birger Lahti ska omfamna och vara ärlig och tydlig med.

Jag har också ganska mycket frågor när det gäller Vänsterns energipolitik. Vänsterns största enskilda satsning är att man ska öka överföringskapaciteten från Norrland till södra Sverige. Birger Lahti är själv norrlänning men säger i princip att den elen inte kommer att behövas i Norrland, för industrisatsningar där, utan att det är bättre att i stället skeppa den till södra Sverige.

Vi säger tvärtom: att södra Sverige får fixa en stor del av sina egna energiotmaningar genom att återuppbygga kärnkraften. Det var ändå så min föräldrageneration genialt nog planerade Sveriges kraftsystem – kärnkraft i söder och storskalig vattenkraft i norr.

Vad är då Vänsterpartiets förslag vad gäller allt detta? Jo, Birger Lahti, ni vill lägga ned kärnkraften. Ni vill skatta bort kraftvärmen, och ni vill riva ut vattenkraften.

Om man vill gå in för att förstöra världens bästa elsystem ska man göra exakt just det. Låt oss inte gå den vägen igen. Det klarar inte Sveriges industri, och det klarar framför allt inte Sveriges välfärd.

Anf. 10 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi en av vår tids största och viktigaste frågor: energipolitiken. Tidöpartierna har ett välfungerande samarbete på området, men det finns ändå ett par reservationer från Sverigedemokraterna i detta betänkande. Jag vill därför yrka bifall till vår reservation nummer 6 om Övrigt om energipolitikens inriktning.

Fru talman! Energifrågorna utgjorde en stor del av valrörelsen 2022. Fokus låg primärt på en kamp mellan kraftslag. På den ena sidan i valrörelsen fanns kärnkraften, där Tidöpartierna tydligt lyfte fram vår syn på saken, och på den andra sidan fanns vindkraften. Jag hävdar att det var en något förenklad medial beskrivning av den dynamik som finns på det energipolitiska området.

I en valrörelse är det naturligtvis betydligt enklare för både den som följer politik och den som rapporterar om politik att koka ned det till en kamp inom politiken mellan kärnkraft och vindkraft. I stället skulle man kunna försöka återge skillnaderna, förmågorna och vilka systemlösningar eller systemutmaningar som dessa båda kraftslag, eller för den delen alla kraftslag, kan generera. Därmed skulle det bli en mer nyanserad rapportering.

Dessutom präglades en stor del av den valrörelsen av debatten om nedläggning av kärnkraft, vilket vi också hörde i debatten här tidigare mellan Moderaternas Mats Green och såväl Miljöpartiet som Vänsterpartiet. Den ena sidan tycker att kärnkraften lades ned eftersom den inte kunde bära sig själv och inte stod på egna ben och att marknaden stängde kärnkraften. Den andra sidan hävdar, enligt mig väldigt korrekt, att det var politiska beslut som föranledde att sex reaktorer lades ned i Sverige.

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en något retorisk fråga. En av de första sakerna vi gjorde när vi kom till makten var att ta bort de juridiska begränsningar som fanns för kärnkraft, alltså att det inte fick finnas på fler än tre platser och inte vara fler än tio reaktorer. Den retoriska frågan blir huruvida det var politiken eller marknaden som införde dessa lagar. Jag vill hävda att det var denna kammare, men inte just mitt parti. Vi fattar den typen av beslut, inte marknaden. Det är nämligen så vi stiftar lag i Sverige.

Jag tycker att den debatten borde vara död. Men det är den uppenbarligen inte. Den kanske fortgår här i dag, trots Riksrevisionens rapport på området.

Sedan valet har mycket skett, även om debatten här i dag låter som den gjorde i valrörelsen. Tidöpartierna har åstadkommit mycket på det energipolitiska området, även om det finns mycket kvar att göra och vissa politiska skyttegravar ännu återfinns.

Av naturliga skäl har frågorna varit prioriterade under vår tid vid makten. I det nu berömda Tidöavtalet, som lade grunden för maktskiftet i svensk politik, finns ett kapitel om just klimat och energi. Jag tänker därför beröra något av det som där går att läsa på temat.

Vi börjar med att beskriva att vi inom samarbetsprojektet Klimat och energi ska genomföra reformer för att lösa samhällsproblem med en trygg och säker energiförsörjning på kort och lång sikt. Sedan finns en uppsjö av konkreta förslag som berör bland annat

- förutsättningar för investeringar i ny kärnkraft
- en utredning av återstart av planerbar elproduktion i södra Sverige
- nytt energipolitiskt mål
- nya regler för elmarknaden
- hur vi ska styra myndigheter, statliga verk och forskningsinriktningen på temat
- vilka lagändringar som behövs för ny kärnkraft
- vilka förutsättningar som behövs för kraftvärmen
- vilka förutsättningar som behövs för vattenkraften med mera.

På alla dessa punkter har vi antingen redan levererat eller är i stånd att leverera.

Fru talman! Föga förvånande har Tidöpartierna därför arbetat vidare med exakt det som står i Tidöavtalet. När vi nu gör precis det vi sa att vi skulle göra genererar det kritik från såväl opposition som diverse tyckare och tänkare. Stundvis försöker medierna måla upp vissa energipolitiska beslut som dåliga eller oönskade, vilket de kanske är på den berörda redaktionen.

Låt mig därför vara tydlig. Tidöpartiernas energipolitik utgår inte från våra politiska motståndares åsikter, idéer eller ideologier. Tidöpartiernas energipolitik utgår inte från Aftonbladets eller Dagens Nyheters åsikter, idéer eller ideologier. Tidöpartiernas energipolitik utgår inte från sårintressens eller politiskt drivna akademikers åsikter, idéer eller ideologier.

Tidöpartiernas energipolitik utgår från det mandat som väljarna gav oss på valdagen. Det besked som svenska folket gav oss på valdagen var att de tröttnat på en energipolitik som till och med Riksrevisionen befäster som bristande i sin konsekvensanalys och utan förståelse för systemets helhet. Det besked svenska folket gav oss på valdagen var att de ville se en omläggning av energipolitiken, en förståelse för

systemperspektivet och en möjlighet att ha kärnkraft även i framtiden.

Det är utifrån detta besked och detta mandat som vi har format vår energipolitik och fortsätter att leverera på området. Vissa tycks förvånade över detta. Vissa tycks vilja ompröva eller överpröva väljarnas besked. Vissa tycks anse att de vet bättre än väljarna och därmed svenska folket. Detta fenomen blir som tydligast när det kommer till kärnkraften.

Fru talman! Jag kommer att få möjlighet att utveckla min syn på kärnkraft i den kommande debatten om kärnkraftsfinansiering och säkerligen i replikskiftena efter detta anförande. Jag behöver därför inte fördjupa mig mer i detta.

Jag kan i stället lyfta blicken och konstatera att vi för första gången sedan elsystemet i Sverige byggdes ut med den vattenkraft och den kärnkraft som har utgjort stommen, inte bara i vår elförsörjning utan också för svensk industri, svenskt välstånd och svensk välfärd, nu än en gång tittar på systemet i dess helhet. Det är ett perspektiv och ett fokus som har saknats i svensk energipolitik under decennier, oavsett partitillhörighet eller block.

Det har befasts genom den så kallade energipolitiska inriktningspropositionen, som vi klubbade i kammaren för ungefär ett år sedan. Där har vi ett planeringsmål om 300 terawattimmar år 2045, för att möta det uppskattade behov som myndigheter och industri belyser samt ett leveranssäkerhetsmål. Detta lyder: Det svenska elsystemet ska ha förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Omotiverade hinder i elsystemet ska undanröjas för att skapa förutsättningar för en effektiv marknad som främjar konkurrenskraftiga priser.

När det gäller det sistnämnda är det som sagt första gången på decennier som politiken tar den typen av helhetsgrepp på området. Man kan absolut tycka att det hade varit rimligt att alla partier i denna kammare hade instämt i att det vore bra om politiken skulle verka för att säkerställa att det finns el på den plats det behövs, vid den tidpunkt det behövs och i den utsträckning det behövs. Men inte ens det kunde alla oppositionspartier ställa sig bakom här i kammaren. Det är ett så grundläggande fundament för vilken syn man har på behoven när det gäller el och energi. Man tycker inte att ett så grundläggande fysikaliskt faktum eller en sådan politisk ambition ska vara rådande. Man motsätter sig i stället detta, trots att vi i alla åtta partier har suttit ned med industriföreträdare och förklarat – eller i alla fall försökt förklara – för oppositionen om värdet i leveranssäkerhetsmålet.

Jag kan passa på att knyta detta tema till den reservation jag yrkade bifall till, nämligen reservation 6. Vi önskar säkerställa leveranssäkerhet även i väntan på ny kärnkraft. Vi ser på kort sikt ett ökat behov av olika balans- och flexibilitetstjänster. I detta sammanhang vill vi framhålla gasturbiner som en ytterst realistisk och rimlig lösning. Om man bygger och använder gasturbiner på rätt sätt i det svenska elsystemet kan de

nuvarande problemen med såväl el och effektbrist som låg överföringskapacitet vara åtgärdade inom några år. Gasturbiner är snabbstartade och flexibla, och de kan växla mellan gas och flytande bränsle om de förbereds tekniskt för det.

Mot denna bakgrund och med det arbete som är påbörjat kan vi konstatera att Öresundsverket snudd på symboliskt återstartades denna vecka. Utöver gaskraften på kort sikt ser vi även en välbehövlig effekthöjning på olika sätt. Inte minst kan en uppdatering och ett generationsskifte inom vattenkraften och ett säkerställande av stödtjänster för kraftvärmen generera detta.

Fru talman! Jag vill hävda att vi i politiken behöver fokusera både på det långa och det korta. Det borde vara där fokus ligger, och inte mellan kraftslagen. Vad gör vi på lång sikt, där kärnkraften är stöttepelaren? Vad gör vi på kort sikt, där inte minst gaskraft, kraftvärme och vattenkraft kan fylla en större funktion. Då måste politiken också säkerställa dessa möjligheter. Detta är påbörjat, inte minst genom lagändringar, genom skatter som försvunnit och genom Kraftlyftet som nu finns och sannolikt förstärks.

I detta anförande instämde Josef Fransson (SD), Mats Green (M) och Camilla Brodin (KD).

Anf. 11 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det här är ju en energipolitisk debatt, och inte bara en kraftslagsdebatt. Jag tänkte därför fråga Tobias Andersson lite om de svenska elnäten.

I detta nu påbörjas arbetet med att sätta ramarna för nästa reglerperiod, alltså de regler som kommer att gälla. Detta låter ganska tekniskt, men i praktiken handlar det om de räkningar svenska folket får hem för elnät. Det görs bedömningar om att vi kommer att behöva investera närmare 1 000 miljarder i elnät fram till år 2045.

I dag går 97 procent till nyinvesteringar i nät, och ungefär 3 procent går till effektiviseringar. Det är helt enkelt för att regleringen ser ut så. Man får mest pengar om man gör det absolut dyraste, det vill säga nyinvesteringar. Centerpartiet har föreslagit att vi i stället ska ha samma princip som för annan infrastruktur: en fyrstegsprincip där man jobbar utifrån att först kanske undvika vissa behov, sedan effektivisera det vi har och i slutändan göra det som faktiskt är dyrast, det vill säga att bygga nytt. Då ska detta självklart ske med marksnål teknik, och vi ska utnyttja de möjligheter vi har så att vi inte gör så stora intrång som vi gör i dag.

Min fråga till Tobias Andersson blir egentligen ganska enkel. Vad är Sverigedemokraternas lösning för att vi inte ska få dessa 1 000 miljarder kronor i nyinvesteringar när vi inte behöver göra det och det finns effektiva sätt att göra det på? Vilka förslag har SD och regeringen för att se till att vi håller nere kostnaderna för hushållen när det gäller elnät?

Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Rickard Nordin för frågan.

Vi kan se hur Tidöpartierna har påbörjat detta. I Göteborg, som Rickard Nordin själv är ifrån, om jag inte missminner mig, sker nu ett samarbete mellan Svenska Kraftnät och Göteborgs Energi och närliggande industri för att se hur Kraftlyftet kan nyttjas. Detta sker inte minst för att öka förmågan att ansluta mer väderberoende kraft – vilket jag vet att Rickard Nordin är en stor anhängare av. Det sker också för att man inte ska behöva bygga mer nät genom att i stället se om man kan tillföra mer effekt genom exempelvis ytterligare gasturbiner.

Fru talman! Jag belyste också i mitt anförande att vi med välplacerade effekthöjningar genom gaskraft, inom vattenkraft eller annat kan höja effekten och därmed minska behovet av nya nät, eftersom vi kan få en höjd överföringskapacitet om dessa lokaliseras på ett rimligt sätt. Det blir väl det något tekniska svaret på den något tekniska frågan. Om jag tillåts utveckla det hela ytterligare har vi också som ledamoten känner till en SOU som bereds mot bakgrund av den så kallade Tysklandsdomen. Den kommer att se över detta mer på regleringsnivå när det gäller vilka intäktsramar som ska finnas och hur man ska kunna bli ersatt och inte.

Jag tror absolut att det finns förutsättningar att efterlikna andra länder mer i termer av att skapa incitament för elbolagen att effektivisera sin egen infrastruktur. Vi har grannländer som ger en typ av stödincitament för dem som har en effektiv och liten overhead – eller vad vi ska välja att kalla det – i relation till dem som bygger snabbare.

Det handlar också mycket om tillståndprocesser som behöver förenklas, eftersom en stor del av kostnaden fastnar där. De partier som nu styr Sverige har redan påbörjat arbetet på detta område.

Jag upplever att jag nu på flera sätt har svarat på frågan, men jag låter Rickard Nordin fortsätta debatten.

Anf. 13 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det låter som att SD och Centerpartiet har ganska likartad syn på detta. Det blir såklart lite upp till bevis att genomföra dessa åtgärder och se till att det här kommer med i nästa reglerperiod, för den tiden är knapp. Det är något som måste sättas den här mandatperioden. Det går därför inte att skjuta saker och ting på framtiden och tänka att vi ska se sedan vad utfallet blev.

Jag förväntar mig också att man styr mycket hårdare mot effektivisering jämfört med vad man gör i dag. I dag blir det ju bara nyinvesteringar, eftersom det helt enkelt är det man tjänar pengar på. Jag förstår att bolagen gör så, för det är kostnadsoptimalt för dem även om det är ineffektivt för samhället som helhet.

Det finns en sak jag inte riktigt fick svar på. Om jag får vara ärligt kanske jag inte ställde en tillräckligt tydlig fråga heller. Det gäller det här med marksnål teknik. Vi vet att intrånget är ganska stort när vi bygger de stora elledningarna. Det går uppenbarligen jättebra att gräva ned i Stockholmsområdet. Ellevio har till exempel gjort det på regionnätets nivå, och de gör stor sak

av att de gör det och att det är framgångsrikt och lyckat.

När vi kommer ut på landsbygden är man inte alls intresserad av att gräva ned trots att det uppenbarligen borde vara ännu enklare att göra det där. Det är mindre komplicerat. Är det något att titta på? Jag menar inte bara nedgrävning utan andra typer av teknik som är marksnålare som man också skulle kunna tänka sig att få in i den nya regleringen.

Anf. 14 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vet att Rickard Nordin är intresserad av dessa frågor, men jag kommer inte att orera här om var eller hur man ska göra teknikval. Däremot har vi ändrat förordningen redan för att underlätta teknikvalen och korta tillståndprocesserna vid utbyggnad av elnät. Jag låter det vara upp till andra aktörer och myndigheter att välja exakt vilken kilometer som ska vara ovan jord och vilka som ska vara under jord.

Jag har däremot svårt att förstå det intresse ledamoten nu uppvisar för frågan. Ledamoten företräder ju ett parti som vill subventionera anslutningen till havsbaserad vind. När vårt departement räknat på detta pratar vi om hundratals miljarder som skulle vältras från den som tjänar pengar på kraften till oss elnätskunder.

Rickard Nordin inledde debatten med att oroa sig över vilka kostnader vår politik skulle få för elnätskollektivet – när hans politik och hans regeringsunderlag vill att svenska elnätskunder ska subventionera när utländska bolag ska komma och bygga havsbaserad vindkraft i Sverige. Det tycker jag är helt obegripligt.

Det är dessutom så att Rickard Nordin tillhör ett regeringsunderlag som vill dubblera vindkraften – eller öka den ännu mer, vem vet? Miljöpartiet vill ha 30 terawattimmar sol fram till år 2030. Det skulle tära på vårt elnät. Det skulle förstöra vårt elsystem. Behovet av utbyggnad av elnät och av reglerkraft för att klara av att möta den typen av väderberoende mängd i vårt elsystem skulle innebära en enorm kostnad för alla oss som betalar elnätsfakturer. Det är hotet mot elnätskollektivet – inte att vi med vår politik gör vad vi kan för att korta tillståndprocesser, underlätta effekthöjningar och hitta flexibla lösningar på hur vi på billigast möjliga sätt kan investera i det elnät som behöver byggas ut.

I detta anförande instämde Josef Fransson (SD).

Anf. 15 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi ett av de mest avgörande politikområdena för Sveriges framtid – vår energiförsörjning. Den är grunden för ett levande samhälle, vår välfärd, vår säkerhet och vår klimatomställning.

Energiförsörjningen är mer än bara infrastruktur. Den handlar om riktning, om rörelse. Hur energisystemet ser ut i dag berättar något om var vi har varit. De beslut som vi fattar här inne berättar vart vi är på väg. Energipolitiken handlar därför framför allt om ledarskap, om ansvar och om vår vision.

Fru talman! Vi kristdemokrater har sett med oro på hur energifrågan alltför länge har präglats av ideologi snarare än realism. Vi har sett hur kärnkraftsreaktorer, byggda med svensk ingenjörskonst, politisk handlingskraft och framtidstro, har monterats ned. Det gjorde man inte för att vår teknik och kunskap inte räckte till utan för att opinionen svängde. Socialdemokraterna vände kappan efter vinden, och planerbart byttes ut mot förnybart. De följde tyckarna framför tankarna.

2000-talet har verkligen varit en märklig tid för energipolitiken. Det har varit en tid när klimatalarmism, politisk korrekthet och ideologisk ängslighet har fått mer utrymme än teknisk kompetens och sunt förnuft. Symbolpolitik tog över där saktighet borde ha rått, och trots att vi hade en fast kurs började vi tvivla på oss själva, på vår historia och på vår egen förmåga.

Men det är ju inte den svenska identiteten. Sverige är och har alltid varit ett land av uppfinnare, byggare, ingenjörer och problemlösare. Våra förfäder tog oss från fattigdom till välstånd, från utvandring till inflyttning, från kyla till värme genom arbete, handlingskraft och samarbete. Det är den berättelse vi behöver återknyta till och påminna varandra om.

Fru talman! När jag läser betänkandet slås jag av hur mycket samsyn det trots allt finns i energifrågorna. Oftast belyser vi frågor där vi är oense, men på punkt efter punkt finns det en stabil majoritet som håller med varandra.

Vi är överens om att Sverige behöver mycket mer fossilfri elproduktion, inte minst för vår konkurrenskraft, tillväxt och klimatomställning och att företagen i Sverige behöver långsiktighet, trygghet och tydliga spelregler för att kunna investera. Vi är också överens om att vi behöver hela paletten: vindkraft, vattenkraft, solkraft, kraftvärme, gasturbiner och batterier. Till och med kärnkraften har i dag en bred majoritet här i kammaren som ser dess värde i energimixen.

Ändå faller många i samma fälla. Vår energiförsörjning reduceras till politisk positionering. Energipolitiken leder till stagnation i stället för till en rörelse framåt.

Exempelvis möts regeringen ofta av kritik om ”tunnelseende”, att endast se kärnkraften. En falsk anklagelse eftersom det i själva verket handlar om att återställa spelplanen. Kärnkraften har i decennier verkat under snedvridna villkor. Den har motarbetats politiskt, juridiskt och ekonomiskt.

Regeringen rättar nu till de historiska misstag som begåtts, inte för att favorisera kärnkraften utan för att ge den samma möjlighet som andra kraftslag att bidra till framtidens elsystem.

Ingen motsätter sig att fler alternativ ska utredas, oavsett hur oppositionen vill få det att framstå. Vi behöver bara börja någonstans. Vi behöver sätta fart. Investering i kärnkraft utesluter inte investering i andra kraftslag.

Fru talman! För att bredda perspektivet från kärnkraften kan jag påminna om att regeringen arbetar brett

med åtgärder för hela energisystemet. Hittills har närmare 70 konkreta åtgärder genomförts. Vi har avskaffat avfallsförbränningskatten för kraftvärmen, något som direkt stärker möjligheten att få ut mer el och värme där det behövs. Vi har infört stöd till kommuner för att öka den lokala acceptansen för vindkraft, ett konkret sätt att öka både produktionen och den demokratiska förankringen. Fler åtgärder är på väg som förbättrar villkoren för vattenkraften.

Så länge Kristdemokraterna sitter i regering kommer det att komma fler initiativ för kraftsystemets bästa – inte politikernas.

Fru talman! Vikten av att elsystemet levererar el där det behövs när det behövs har blivit smärtsamt tydlig de senaste åren. Vi kan inte längre unna oss politiska låsningar eller symboliska positioneringar. Vi har inte tid att bråka om detaljer när vi i stort sett är överens om målen.

Näringslivet skriker efter långsiktighet, samling och stabilitet, och sanningen är att vi i denna kammare är överens om väldigt mycket. Vi delar en gemensam målbild: en fossilfri framtid, ett tryggt elsystem och ett konkurrenskraftigt Sverige. Då borde vi också kunna dela ansvaret.

Fru talman! Sverige och den svenska identiteten är en urkraft. Vår historia visar att vi klarar svåra omställningar, inte genom att avveckla fungerande lösningar utan genom att utveckla bättre sådana.

Låt oss därför inte fastna i ideologiska skyttegravar och fördröja framåt rörelsen. Det är dags att bygga – bygga mer kraftverk, bygga mer stabilitet, bygga mer framtid. Trycka mer grönt!

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Anf. 16 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! När Ebba Busch var i Kalmtrakten senast sa hon att man kommer att rädda den småskaliga vattenkraften. Det var till och med så, enligt Barometern, att hon lovade att ställa sin egen plats till förfogande om man inte lyckades med det.

Den 31 juli löper pausen för vattenkraftens miljöprövningar ut. Centerpartiet tycker att det är bra att vi fick en paus; det var till och med vi som tog initiativet i riksdagen till ett utskottsinitiativ som sedan blev ett tillkännagivande. Det har regeringen följt upp, och det är bra. Men det remitterade förslaget som regeringen har skickat ut gör saker och ting värre enligt SVAF, som företräder de småskaliga. Det löser inte problemen med utrivning av dammar i södra Sverige, och det löser inte heller problemen med sinande öringbestånd i norr – ett dubbelfel således.

Ebba Busch är inte här, men vi har ju Camilla Brodin som är både gruppleddare och energipolitisk talesperson. Jag blir nyfiken: Kan Camilla Brodin garantera att det här löftet blir uppfyllt? Kommer den småskaliga vattenkraften att räddas? Hur har man i så fall tänkt göra det? Det remitterade förslaget löser uppenbarligen inte problemet.

Anf. 17 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, Rickard Nordin, för frågan – en fråga som både jag och ledamoten har stått här i kammaren och debatterat många gånger – på samma sida, eftersom vi värnar den småskaliga vattenkraften något oerhört, speciellt i södra Sverige där den behövs som mest.

Nu står jag inte här som statsråd, för det är jag inte, utan jag står här som kristdemokrat. Den småskaliga vattenkraften är otroligt betydelsefull. Jag ska inte sända några andra signaler än att Ebba Busch när hon var i Kalmar sa det för att även hon tycker så, och hon jobbar absolut aktivt för att villkoren inte ska riskera att innebära utrivning. Det är absolut ett ansvar som ligger på energiministern, men det hanteras även inom andra delar av området, vilket vi båda känner till.

Jag hoppas naturligtvis att vi ska få så bra möjligheter som möjligt, och jag samtalar bland annat med SVAF men också med olika aktörer inom vattenkraften. Det här är självklarheter för oss och våra partier, men även andra partier behöver ta sitt ansvar och driva på i den här frågan. Varför vi inte har kunnat komma längre och varför detta inte redan är på plats är en fråga som vi borde ställa till andra partier.

Nu finns pausen, och det är ett tydligt uppdrag från våra partiledare som sitter i regeringen och som har jobbat för vattenkraften att även den småskaliga vattenkraften ska få förutsättningar att kunna finnas kvar. Annars tror jag att ganska många som bor runt om i Sverige och ser dammarna rivas ut kommer att fundera över varför politikerna inte gjorde något.

Det är ingen tvekan om att vi kristdemokrater jobbar aktivt för att rädda den småskaliga vattenkraften.

Anf. 18 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tyvärr hjälper det inte att Kristdemokraterna bara gör det. Det är en och en halv månad kvar innan pausen löper ut. De som ska lämna in sina ansökningar den 1 juli måste veta nu – helst i går eller för ett par månader sedan – för att kunna anpassa sina ansökningar. De vet ingenting. De kommer antagligen att behöva skicka in en ansökan baserad på den gamla lagstiftningen, för det är den man har tillgång till. Man kan inte över en natt ändra en så stor ansökan.

Det är ett jätteproblem att regeringen inte kan leverera besked. Ebba Busch är ansvarig för hela det departement som ska leverera de här sakerna. Min fråga kvarstår. Jag tvivlar inte på att Camilla Brodin tycker att det här är viktigt. Men när får vi besked, och vad kommer att gälla?

Det förslag som regeringen har lagt fram, som man har skickat ut offentligt, har ju kritiserats av egentligen alla. Men framför allt gör det saker värre för de småskaliga. Det är faktiskt Camilla Brodins regering som i så fall bär ansvaret för att det blir värre. Då borde Ebba Busch definitivt hålla sitt löfte om att avgå om man inte löser problemen, för det var det hon sa.

Jag skulle jättegärna, återigen, vilja veta: När får vi besked, och vilka kommer beskedet att bli?

Anf. 19 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Det är ingen tvekan om var vi står i den här frågan. Det vill jag verkligen upplysa alla som lyssnar på den här energidebatten om. Jag kan också upplysa om att vi kommer att leverera.

Men det är inte mitt uppdrag att stå i den här kammaren att säga exakt när eller exakt hur det kommer att se ut. Men det remitterade förslaget och alla de remissinstanser som har skickat in sina remissvar är otroligt betydelsefulla för den här regeringens fortsatta arbete. Man lyssnar självklart på remissinstanser, framför allt i den här frågan.

Jag vill bara säga till alla vattenkraftens vänner: Vi står på er sida.

Anf. 20 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Energisystemet lägger på många sätt grunden för hur samhället kan växa fram. Därmed är det också helt centralt för landets utveckling, för jobben, för välfärden och för välståndet.

Elektriciteten har sedan dess intåg i våra samhällen också gett oss fantastiska möjligheter till utveckling. Få – kanske inte ens någon – här i dag kan nog tänka sig en värld utan el och allt det vi kan använda den till.

Utbyggnaden av vattenkraften, kärnkraften och vindkraften har successivt gjort mer användning möjlig och fått vårt samhälle att växa – både ekonomiskt och socialt. Dessutom blev vårt elsystem för ganska länge sedan mer eller mindre fossilfritt.

Även om det går lite långsamt har Sverige nu påbörjat ett skifte – ytterligare ett steg i elektrifieringen – där transporter, industriella processer och andra verksamheter ska byta fossil energi, ofta importerad, mot inhemskt producerad och fossilfri el. Det är effektivare, och det är tryggare. Det skapar också nya möjligheter för både jobb och tillväxt i Sverige.

Svensk energi eller framför allt elförsörjning kan ju under rätt förutsättningar förbli en unik konkurrensfördel – genom hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till låga och konkurrenskraftiga priser. Det framstår dessutom som en allt viktigare konkurrensfördel i en omvärld präglad av handelshinder, tullkrig och geopolitiska spänningar, inte sällan kring fossil energi.

För vår del handlar det inte bara om en omställning. Det handlar också väldigt mycket om en utveckling och en möjlighet att attrahera nya investeringar, nya företag och nya verksamheter till Sverige.

Att det blir en framgångsrik elektrifiering kommer att vara avgörande för våra möjligheter att öka den tillväxt som är så låg i dag, att skapa välstånd och att samtidigt nå de klimatmål som vi för vår del har att nå. Men det krävs då också politiska initiativ.

Det första handlar egentligen inte om energipolitik utan om att vi vill ha den här omställningen och att vi verkligen står upp för de klimatambitioner som världen har skrivit under på och som krävs. Det är nämligen det som ska leda till det ökade behovet av el.

Här har regeringens och Sverigedemokraternas politik skapat tvivel. De är inte ensamma om detta. Högerpopulister och högerpolitiker runt om i världen

gör precis samma sak. Det medför problem, för om de som ska investera i elproduktion inte är säkra på att efterfrågan kommer minska förstås investeringsviljan. Och omvänt: Om inte de som ska investera i verksamheter som ska gå över till el, eller använda mer el, ser att produktionen ökar kommer det inte heller där att bli mycket av investeringar.

Sedan är förstås kostnader helt centralt. Hushållens elpriser måste säkras i hela landet, och den svenska industrins konkurrenskraft behöver tryggas genom en stabil tillgång till el och effekt till konkurrenskraftiga priser på både kort och lång sikt. Men i dag är priserna fortfarande för höga i södra Sverige. Med fler systemstärkande insatser och mer produktion på rätt plats kan vi uppnå stora vinster genom sänkta priser.

Här gör regeringen, trots det som har sagts tidigare, för lite. Man talar gärna om storstilade planer och mål fram till 2040 och 2045 och åren därefter. Men vi behöver – det säger både vi och näringslivet – också tydliga mål och fler insatser redan till 2030 och 2035.

Det är uppenbart att mer måste göras snabbare. Vi vill se incitament som möjliggör investeringar i de havsvindparker som faktiskt har fått tillstånd – de flesta har inte fått det. De är belägna i södra Sverige, och detta skulle bidra till att sänka elpriserna.

Vid sidan av att lösa anslutningen för dem som fått tillstånd måste regeringen komma igång med jobbet att ta fram nya havsvindparker i Östersjön. Ett auktionsbaserat tilldelningssystem kan inte dröja i årtal. Det är någonting som behöver komma på plats snabbt.

De förslag till förbättringar i villkoren för den landbaserade vindkraften som redan är utredda och som Mats Green tog upp i sitt anförande måste komma ut ur Regeringskansliet. De har legat i skrivbordslådan väldigt länge. Dessutom tycker vi att det är dags att genomföra vårt förslag om en snabbhetsbonus för kommuner som väljer att ändra sitt veto, så att projekt som redan är på gång skulle kunna bli av snabbare.

Den inriktning för vindkraft som Tidöpartierna drev i opposition och som de tog med sig in i regeringsställning har påverkat investeringstakten rejält – dessvärre negativt. Sämre villkor avspeglar sig också i fallande investeringar. I år har exempelvis inga turbiner beställts under det första kvartalet. Förra året var det ett par kvartal som också gick helt tomma.

På sikt är det förstås inte bara vindkraft som behövs. Det behövs investeringar i biogasturbiner i södra och i västra Sverige. Vi vill se det. Näringslivet kräver det. Mats Green och flera andra har tagit upp det som någonting väldigt viktigt. Det finns alltså uppenbarligen en majoritet här i kammaren för det. Det är väl dags att se till att det också blir gjort.

Vi behöver på kort sikt också ta vara på den potential som finns i energieffektivisering. Energimyndigheten pekar på att var sjunde kilowattimme kan effektiviseras bort på ett ekonomiskt lönsamt sätt. Det är ett snabbt sätt att sänka kostnader men också att skapa utrymme för ny användning – exempelvis för nya industrier – där det är lite tajt, som i Västsverige.

Vi vill också se – det diskuterades tidigare – insatser för vattenkraften. Här finns potential att effekthöja och kapacitetsförstärka vattenkraften ytterligare. Vi har krävt en utredning som handlar om att undanröja hinder och problem. Det är inte minst viktigt att man från regeringens sida ser till att tillståndsprocesserna och de nya miljötillstånden kommer på plats så fort som möjligt och att det inte innebär någon större förlust av kraftproduktion.

Det går också att göra mer med den mer storskaliga vattenkraften. Det säger inte bara vi. Det säger också Sveriges Ingenjörer, som i en rapport pekar på en möjlig potential att genom uppgraderingar av dagens anläggningar öka effekten med 1 300 megawatt till 2035 – ett avsevärt tillskott, helt enkelt.

Effekthöjning och livstidsförlängning av kärnkraften är sannolikt också det något av det mest kostnads-effektiva man kan göra för det svenska elsystemet framåt. Det är förstås otroligt viktigt att politiken utformas så att det kan hända i verkligheten.

Fru talman! Energipolitik är inte bara elektricitet. Energipolitik innehåller också en hel del annat. En sak som är särskilt viktig är att säkra fjärrvärmen.

Fjärrvärmen har en avgörande betydelse i det svenska energisystemet. Genom den effektiva värmedistributionen minskar också behovet av el. Dessutom kan kraftvärmen bidra med extra produktion när det behövs.

De prisökningar som nu har rullat ut över landet i ett par år riskerar verkligen en övergång till andra lösningar än fjärrvärme, vilket i sin tur ökar behovet av elanvändning i en situation där el borde användas till annat. Vi vill stärka fjärrvärmens ställning och se till att kunderna får ökad tydlighet och transparens i hur kostnader fördelas.

Vi vill också se till att de storskaliga elpumpar som finns i fjärrvärmen kan få sänkt skatt så att man därigenom både kan sänka priset direkt för fjärrvärmens kunder och också kan använda el inte minst när det är negativa elpriser för att spara biobränsle och så att vi kan sänka kostnaderna samlat. Också biobränsle har blivit dyrare efter invasionen i Ukraina när importen från Ryssland har fallit bort.

Man kan också lägga till att fjärrvärmebranschen är ett område där utförsäljningarna av inte minst kommunala nät har inneburit högre kostnader. Det är ytterligare ett område där privatiseringar har inneburit att kunder får betala mer och att både hushåll och företag helt enkelt får betala för mycket. Det visades senast i en ESO-rapport för bara några dagar sedan.

Vi behöver också fortsätta att bygga ut och modernisera våra elnät. Ett stort fokus i det jobbet behöver vara att se till att pressa kostnaderna för detta och att öka kapaciteten så fort som möjligt där behoven är som allra störst. Då ska vi förstås göra det vi alltid har gjort i Sverige, nämligen att ligga långt fram i ny teknik.

Vid sidan om att bygga nätkapacitet – vilket kommer att vara nödvändigt, men som är väldigt dyrt – behöver också andra verktyg användas. Något som kan bidra är digitalisering, AI, kraftelektronik och olika

tekniker för lagring liksom aggregering och flexibilitet. Det talades här tidigare om intäktsregleringen. Den behöver vara utformad på ett sådant sätt att vi får så låga priser som möjligt. Även den typen av insatser kan ges betalt i ett system.

Fru talman! Detta var ett xplock av de många åtgärder som tas upp i ett betänkande som innehåller det mesta på energiområdet. Jag har tagit upp några saker som vi tycker att viktigast för att utveckla vårt energisystem, att öka tillväxten, tryggheten och robustheten i Sverige och att skapa de nya jobben. Vi lägger inte alla ägg i samma korg. Vi vill bygga ett brett och stabilt system som med låga kostnader garanterar att vårt land kan ta nya steg framåt.

Vi står förstås bakom alla våra reservationer. Men jag väljer att yrka bifall endast till reservation nummer 13.

Anf. 21 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tänkte börja med att reflektera över att Fredrik Olovsson och Socialdemokraterna ofta efterfrågar breda överenskommelser. Det gäller inte minst när de sitter i opposition själva och inte minst när det rör energipolitiken.

Då är det kanske relevant för den som tycker att det låter klokt och också vill se den typen av långsiktighet som Socialdemokraterna nu relativt nyligen börjat efterfråga för de viktigaste samhällsutmaningarna i vår tid att titta på de olika reservationer som finns från det regeringsunderlag som Fredrik Olovsson och Socialdemokraterna har för avsikt att samla under sig om vi skulle, Gud förbjude, få ett maktskifte efter nästa val. Fredrik Olovsson får gärna reflektera lite över var de partierna avser att mötas.

Jag tror nämligen inte att den stora utmaningen i att nå en politisk överenskommelse ligger mellan Tidöpartierna och Socialdemokraterna. Jag tror att den ligger mellan Socialdemokraterna och de tre partier som Socialdemokraterna avser att inkludera i sitt regeringsunderlag.

Tittar vi på detta ser vi att både Vänsterpartiet och Miljöpartiet i sin ena reservation säger att de vill ha 150 terawattimmar vindkraft till 2040. Det är ungefär lika mycket som all el som konsumeras i Sverige på årsbasis i dag.

Tittar man sedan på Miljöpartiet vill det redan 2030 ha 30 terawattimmar solenergi. Tittar man på vad Centerpartiet säger mer kortsiktigt är det 100 terawattimmar ny förnybar kraft till 2030. Tittar man på vad S självt säger är det däremot 60 terawattimmar.

Det kan vara svårt för den som vill se långsiktighet att förstå vad det långsiktiga är när man om fem år inte ens över huvud taget är enig om hur mycket el som ska produceras i Sverige med det regeringsunderlag som Socialdemokraterna och Fredrik Olovsson avser att samla. Hur ska det gå till, fru talman?

Anf. 22 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna tycka att Tobias Andersson själv borde ha svarat på frågan. Hur mycket

mer elproduktion borde vi ha mer till 2030 eller 2035, och på vilket sätt är ni överens med något annat parti om den siffran? Vi har efterfrågat den typen av gemensamma målsättningar som inte bara skulle vara mellan fyra partier utan som borde vara bredare än så. Frågan kan verkligen ställas tillbaka.

Det är intressant att se skillnaden i hur man läser betänkandet. Å ena sidan hittar Tobias Andersson skillnaderna, splittringen och det unika för varje parti som försöker beskriva hur man vill göra framöver. Å andra sidan hittar Camilla Brodin det som vi är överens om och allt det som är möjligt att bygga vidare på för att få Sverige att ta steg framåt. Det är ändå en ganska stor skillnad i hur ni i det gemensamma underlaget ser på frågorna framåt.

För mig är det lätt att säga att vi inte ser att vi med fyra partier som ska vara en regering ska skapa en energiöverenskommelse som ska ersätta en överenskommelse för de fyra partier som bildar regering i dag. Det är precis det som har varit problemet. Vi försöker att skapa överenskommelser som är bredare än så för att de ska leva längre.

Sedan har det inte varit så lätt. Den överenskommelse som vi hade som var bred 2016 med kristdemokrater, moderater, centerpartister, miljöpartister och socialdemokrater höll alldeles för kort tid. Det var väldigt dåligt för Sverige. Att den bröts påverkar säkert också i dag hur marknaden och olika aktörer som ska investera i Sverige känner oro över att det inte finns en tillräcklig långsiktighet och uthållighet i politiken.

Det bidrar nog Tobias Andersson till med sitt inlägg. Jag tycker att det är bra att Camilla Brodin, och förhoppningsvis jag själv, kan bidra till motsatsen.

Anf. 23 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Fredrik Olovsson!

Jag vill ändå konstatera att jag inledde mitt anförande med att säga att jag tror att de fyra partier som styr Sverige i dag sannolikt hade kunnat enats om väldigt mycket på det energipolitiska området tillsammans med Socialdemokraterna. Utmaningen är de tre partierna som Socialdemokraterna vill få att ingå i en socialdemokratiskt ledd regering efter nästa val. Där är man inte överens om så mycket.

Gällande vad våra fyra partier, Tidöpartierna, vill i termer av planering är det avhängigt det mål som Socialdemokraterna sa nej till, det vill säga leveranssäkerhet. Om vi inte kan garantera leveranssäkerhet i vårt elsystem är det inte värt så mycket vilket planeringsmål vi har i exakta terawattimmar om ett, fem, tio eller tjugo år.

Det är där problemet finns. Man kan läsa reservationerna från de tre partier som Fredrik Olovsson ska försöka ena i en socialdemokratisk regering. Den politiken skulle innebära att vi skulle ha en kraftig majoritet sett till andel väderberoende i vårt system 2030. Vi vet att det inte går.

Det finns inga flexibilitetstjänster, lagringstjänster eller någonting annat som om fem år skulle stå redo för ett elsystem i Sverige som har ökats med 30

terawattimmar solkraft eller ökats med 60 terawattimmar vindkraft. Det går inte. Då faller leveranssäkerheten, och då spelar det ingen roll hur mycket el som finns.

Vi kommer att ha bristande effekt och ingen reglerförmåga. Vi kommer för det första inte ha någon möjlighet att garantera att vare sig hushåll eller industri får el och för det andra att elpriset är förhållandevis lågt och konstant. Det är vad man avser att regera på.

Man vill ha en spansk energimix. I deras fall när det kortslöts var det kanske uppemot 75 procent väderberoende kraft. Det fungerar inte. Men det är vad Fredrik Olovsson vill bilda regering utifrån.

Anf. 24 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Nu får Tobias Andersson inte svara, så det blir väl en retorisk fråga.

Man ska alltså ta det faktum att det inte finns några mål till 2030 eller 2035 som intäkt för att det inte går att få till någon mer energi- eller elproduktion till de årtalen, för då klarar vi inte leveranssäkerheten. Det är i så fall ett fruktansvärt besked till alla de företag som vill investera i Sverige. Men det är naturligtvis inte sant att det är på det sättet. Det går också att öka kapaciteten ytterligare med hjälp av andra åtgärder.

Jag skulle vilja säga att alla inlägg jag hört hittills har handlat om just den typen av insatser. Jag tog själv upp effekthöjningen av både kärnkraft och vattenkraft. Jag tog även upp frågan om gasturbiner som exempel på sådant som kan bidra till att öka kapaciteten ytterligare och ge mer förnybar produktion.

Frågan om Spanien har också varit uppe här. Det är förstås intressant. Den kan man verkligen diskutera. Det slog mig även hur säkra en del ledamöter i den här kammaren är på vad det där berodde på. Chefen för REE sa ju själv till Reuters att hon inte vet orsaken men att man ska utreda frågan. Det tror jag är en ganska bra ordning.

Det har sagts tidigare att man har haft den här typen av blackout förut och att det har berott på alla möjliga olika saker. Det är naturligtvis jätteviktigt för oss att lära av hur man klarar en sådan situation och hur man undviker att den uppstår. Vi ska förstås vara helt öppna för att det kan finnas många problem och saker vi behöver lösa.

Om jag ska ge regeringen något beröm under den här perioden tycker jag att det som har gjorts kring el-säkerhet och elberedskapsfrågor har varit bra. Då kan jag, precis som Camilla Brodin, avsluta i en positiv ton.

Anf. 25 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för att jag blev omnämnd så många gånger i talarstolen! Det finns ändå någonting vi kan vara överens om, och det är också bra i politiken. Men Socialdemokraterna har ett förslag som jag funderar lite grann på. Det handlar om att säkra lägre och mer stabila elpriser med någonting de kallar folkhemsel. Förslaget innebär, om jag inte har förstått det helt fel, att svenska hushåll får ett fast elpris

på minst 60 procent av sin elförbrukning, enligt Socialdemokraterna. Men jag tror att botemedlet för vår stundvis oförutsägbara energiförsörjning är mer planerbar kraft. Det kommer att säkerställa leveranssäkerhet och jämna elpriser.

Regeringen har lagt fram ett finansieringsförslag till mer planerbar kärnkraft, som vi snart kommer att rösta om i den här kammaren. Socialdemokraterna säger i sin följdmotion att förslaget är för dyrt. Jag vill fråga Fredrik Olovsson om det inte skulle bli dyrt med en prisgaranti på 60 procent av hushållens elförbrukning. Bygger det några fler kraftverk?

Anf. 26 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Det fina med den typen av system skulle vara att även de som ska investera i produktionen kan veta vilket pris de får. Det är någonting som Camilla Brodin försöker lösa för ett kraftslag, nämligen kärnkraften. Där ska det läggas väldigt mycket pengar, sannolikt också från hushåll och företag som ska betala någon form av extra skatt eller avgift för att garantera ett pris framåt. Poängen med förslaget om folkhemsel, som vi kallar det, är att skapa långsiktig trygghet och att staten är med och upphandlar el på långa kontrakt som skulle kunna göra detta möjligt.

Jag skulle nog säga att frågan om prissäkring i dag är lite annorlunda. Under lång tid var det svårt för hushållen att prissäkra sig så som många företag kunnat göra under lång tid. Men även på företagssidan ser det svårare ut i dag när det gäller att prissäkra sig på lite längre sikt. Det är alltså ett problem som rör fler än bara hushållen i dag.

Vi har tappat en del av den kraft som har funnits för företag och som vi gärna hade sett kunde finnas tillgänglig för hushållen i större utsträckning. Men det är också så att detta system behöver utredas innan det kan genomföras. Det ska man ha stor respekt för när man ska göra om.

Camilla Brodins regering har haft en elmarknadsutredning som har tittat på designen. En del av de tankar som finns där stämmer överens med våra. Men det behövs en del ytterligare anpassningar för att de ska kunna genomföras.

Anf. 27 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack till Fredrik Olovsson för att han ändå försökte bena ut lite grann! Det känns betryggande att man ska utreda frågan innan man landar i den. Men jag funderar fortfarande på hur mycket ert förslag kommer att kosta när staten ska garantera ett elpris. Vad blir effekten för installatörsföretag, energieffektivisering och så vidare? Det är två frågor jag har till ledamoten.

Jag har lite talartid kvar. Jag befann mig i Spanien den där måndagen. Det kändes så där. Det uppstår oro, panik och många tankar i ett samhälle som drabbas. Elsystemets betydelse gör sig verkligen påmind. Vi tog flyget dit och landade klockan sex på kvällen. Elen kom tillbaka halv nio, alltså två och en halv timme senare. Det är inte särskilt lång tid. Men det blir problem

i en planeringssituation när man ska befinna sig på en plats i flera dagar och gå på en stor konferens. Man kan inte spola på toaletten, äta varm mat, ladda mobilen eller ens hitta i den nya staden genom att googla sig fram. Det handlar om det där basala som ändå tas som självklart.

Det är viktigt med ett stabilt och leveranssäkert elsystem. Det är viktigt på riktigt. Vi får se vad utredningen kommer fram till, men att det fanns ganska mycket väderberoende kraft i det systemet den dagen råder det ingen tvekan om. Om flera fel inträffar samtidigt och man inte har mer än fem sekunder på sig att rätta till dem blir det blackout. Och det är farligt på riktigt.

Anf. 28 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jag sa inledningsvis att det var få här som kunde tänka sig att vara utan el. Det är uppenbarligen så att Camilla Brodin har varit med om det och vet att det får stora konsekvenser. Det kan vi nog alla förstå.

Jag skulle ändå vilja säga, kopplat till vad som kan gå fel, att det är klart att det blir problem om stora anläggningar faller bort. Man förstår ju att om den största producenten i det svenska systemet hastigt går ned får det effekter. Det har varit ett problem. Om det inträffar ytterligare ett stort fel samtidigt kan man hamna i ett svårt läge. Om väldigt många kan producera väldigt mycket och systemet inte har designats för det kan det också innebära problem. Det är på något vis självklart.

Det ska bli intressant att följa vad utredningen säger om vad som var problemet i det här fallet och vad som ska göras åt det framöver. Vi får alla lära oss av de haverier och utredningar som sker på området. Det gäller även för kärnkraften, exempelvis. Haveriet i Fukushima har fått stor betydelse för säkerhetskraven i de svenska kärnkraftverken.

När det handlar om förslaget om folkhemsel och låga priser har vi inte sagt att staten ska garantera dem. Vi har sagt att staten ska upphandla till lägsta pris för att även ge förutsättningar för investeringar. Man ska kunna vara trygg, när man investerar eller har en produktion, med att man får betalt över tid och att ett visst pris ska gälla.

Förslaget om folkhemsel är inte riktigt samma sak som det som nu ligger på bordet, där man inte konkurrensutsätter något särskilt. Tvärtom ska alla pengar gå till ett kraftslag. Det kunde ha varit en omvänd modell att låta CFD:erna som föreslås i propositionen som vi ska diskutera om någon vecka vara konkurrensutsatta och att fler kraftslag fick vara med och buda på hur man bäst bygger ut det svenska elsystemet.

Anf. 29 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag funderade kort på om jag egentligen skulle ta replik på Fredrik Olovsson, för jag vill ändå säga att han är en seriös och mycket kompetent företrädare för sitt parti. Hade alla socialdemokrater varit som han hade jag sovit lugnt om natten. Det är

mer det vidhängande partiet jag ibland kan vara lite orolig för.

Jag tänker inte ge mig in i någon kraftslagsdiskussion, för där vet vi alla var vi har varandra. Men jag skulle vilja återknyta till förmågediskussionen som kanske inte fick något riktigt svar.

Jag har en uppriktig fråga. Jag förstår fortfarande inte varför Socialdemokraterna är så hårda motståndare till att man ställer krav på att alla kraftslag måste kunna leverera el dygnet runt, årets alla timmar. Då är givetvis reparationer och revisioner undantagna. Men det borde vara en självklarhet. Vi kan inte bara ha kraftslag som levererar el när de känner för det. Kraftslagen finns till för samhället, för oss människor, hushåll och företag.

Därför borde det ändå vara ett rimligt och grundläggande villkor att ställa på förmågor. Vi måste faktiskt kunna se till att Sverige har el inte bara på sommaren utan också på vintern när det uppstår situationer med stor brist. Jag förstår inte varför Socialdemokraterna är emot att ställa ett förmågekrav.

Återigen: Jag går inte in i någon kraftslagsdebatt. Där vet vi var vi har varandra. Men varför vill ni inte ställa ett basalt och egentligen ganska självklart förmågekrav på alla kraftslag?

Anf. 30 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Vi ställer det kravet på elsystemet i dess helhet, där alla kraftslag, alla leverantörer och i praktiken också en del av de stora användarna ska ingå. Det är på det sättet vi får ett så effektivt system som möjligt med totalt sett låga kostnader.

Jag förstår att Mats Green implicit har en frågeställning angående att vissa kan åka snålskjuts på andra. Så kan det naturligtvis vara, och det är i så fall dåligt. Man bör utforma ett system och en marknad som gör att man i så stor utsträckning som möjligt får betalt för det man bidrar med, både energi och effekt eller andra förmågor. Man bör i så stor utsträckning också få betala om man inte gör det eller om man behöver andras hjälp för det.

Det här tycker jag i grunden inte är ett problem. Men energimarknaden har inte sett ut så från 90-talet och framåt. Det har bara varit energy only. Det har uppenbarligen skapat en del problem. Jag tycker att det som har hänt på stödtjänstmarknaden och det som finns i elmarknadsutredningen är intressant.

Jag tycker också att de uppdrag som har getts från regeringen för att göra det fossilfria, eller det förnybara, mer leveranssäkert är intressanta så att vi hittar system som gör att vi i så stor utsträckning som möjligt kan internalisera vinster och förluster där de ska vara. Jag tycker inte att man ska socialisera förluster och privatisera vinster, men jag tycker heller inte att det mellan olika former av kraftslag ska finnas den typen av fördelningseffekter i grunden. Det är inte lätt att fullt ut åstadkomma detta med olika former av marknader, även om en hel del har gjorts under senare tid.

Jag konstaterar att det ändå blev en kraftslagsdebatt när Mats Green kom hit. Det handlade trots allt bara

om det. Det är lite tråkigt, för jag tror att vi skulle behöva ha större fokus på hur vi bygger elsystemet som helhet så effektivt, billigt och robust som möjligt.

Anf. 31 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Det är tråkigt att ledamoten upplevde det så. Det var inte min uppfattning och inte min upplevelse heller. Men min poäng med grundläggande krav på förmågor är att man därigenom kommer bort från kraftslaget, vilket vi behöver komma bort från. Alla behöver leverera allting. Om alla kraftslag gör det kan man vara kraftslagsneutral.

Man kan inte vidhålla att vissa kraftslag egentligen bara behöver leverera el när de känner för det när man samtidigt har hängt upp hela kraftsystemet på dessa kraftslag, exempelvis kärnkraft, vattenkraft och kraftvärme som levererar in dessa systemnyttorna. Sedan verkar man göra nästan allt man kan för att motverka dem.

Jag förstår fortfarande inte varför man säger nej till detta grundläggande självklara krav. Om någon ska leverera till vårt kraftsystem måste man kunna leverera året runt, även på vintern. Man kan ju inte välja och vraka när det handlar om ett samhälle. Ska man vara med måste man också ta ansvar. Man behöver tjäna helheten. Här har jag inte fått något riktigt svar på varför Socialdemokraterna är emot just detta.

Socialdemokraterna har vändats över kärnkraften i 50 år. Jag hoppas att de ska kunna komma förbi den vändan, men låt oss lämna detta kraftslag därhän.

Kanske kan vi ändå vara överens om att fokusera på kraftslagets förmågor och ha lika villkor och lika krav på alla. I så fall slipper vi talet om kraftslag. Jag påstår att Socialdemokraterna fortfarande är kvar där.

Låt oss diskutera tekniska fakta och grundläggande krav på alla kraftslag. Det är där jag önskar att vi vore med Socialdemokraterna, men vi är inte riktigt där. Fredrik Olovsson är som sagt en sund, stabil och förtroendeingivande person, så jag hoppas att vi kan landa där. Men då måste det vidhängande partiet också vara med på det.

Anf. 32 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jag får kanske problem med det vidhängande partiet om Mats Green fortsätter att säga så där, men det är en annan fråga.

Däremot tror jag att också Mats Green får problem om han tänker sig att alla aktörer i systemet som får vara med måste leverera varje sekund året om. Det blir ett fruktansvärt dyrt, ineffektivt, dåligt och ganska känsligt system. Det är mycket bättre att kombinera alla de olika kraftslag som vi har och alla de tekniska möjligheter som finns så att systemet blir så effektivt som möjligt.

Vi ska förstås fortfarande ha extremt höga krav på leverans och stabilitet. Men vi måste också ha låga priser så att vår konkurrenskraft kan stärkas. Det är inte minst viktigt så som världen nu ser ut. Det är naturligtvis extremt viktigt att vi får möjlighet att utveckla svensk industri, industriell förmåga och industriell

kapacitet. Energipolitiken och elpriset kommer att spela en väldigt stor roll i detta.

Jag är rädd för att det system som Mats Green målar upp här i talarstolen skulle bli motsatsen till det vi behöver, det vill säga låga priser i hela landet.

Anf. 33 LOUISE EKLUND (L):

Fru talman! Jag kommer att uppehålla mig vid de stora skillnader i elpris som vi fortfarande ser i Sverige.

Vi är nog många som upplever att någonting är genuint fel när vi inom samma land får betala väldigt olika pris för samma vara, det vill säga för vår el. Jag kan inte förstå varför en barnfamilj i Ystad ska behöva betala mycket mer för sin el än vad samma barnfamilj gör i exempelvis Umeå. Det här är inte sunt för sammanhållningen i ett land. Det är definitivt skadligt för svensk produktion och för svenskt företagande när det fortsatt finns stora prisskillnader, detta utifrån en helt artificiell grund.

Från Liberalernas håll har vi hela tiden varit tydliga, och det fortsätter vi vara. Vi tycker att Sverige bör fungera som ett elprisområde. Det är inte rimligt att ett pris ska variera så mycket beroende på var i landet man bor.

Att det ser ut som det gör beror på att Sverige 2011 införde fyra elprisområden efter att Dansk Energi hade anmält Svenska kraftnät till EU-kommissionen. Anmälan hade sin grund i att Svenska kraftnät periodvis begränsade exporten av el till Danmark för att säkerställa el i Sveriges södra delar. Att man behövde begränsa exporten berodde på att Svenska kraftnät inte kunde hantera flaskhalsarna, vilket i sin tur var ett direkt resultat av att man hade stängt ned kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck.

Allt hänger ihop. Men för att kunna hantera situationen och sluta begränsa exportvolymerna bestämde Svenska kraftnät på eget initiativ att införa elprisområden i Sverige. Konsekvensen av det kan vi nog alla se som problematisk. Det har inte lett till investeringar i södra delen av landet. I stället har det lett till en betydande prisökning för elkunder främst i elprisområde 4.

Jag tyckte därför att det var väldigt positivt att Svenska kraftnät i förra veckan meddelade att man nu har skiftat position och tydligt ser att en ny indelning behövs och att indelningen ska utgå från svenska förhållanden. Det är bra. Jag misstänker att detta kommer att leda till ett stort arbete och en stor revision framöver. Från liberalt håll kommer vi att följa allt väldigt noga.

Fru talman! Vad gäller produktionen av energi har regeringen lagt om inriktningen för energipolitiken sedan den tillträdde. Det kan vara värt att påminna om varför vi har gjort det. Det var för att kunna öka produktionen av fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser. Vi har påbörjat arbetet, men det tar tid. Det tar lite extra tid för att det fortfarande finns partier som inte riktigt vill bekänna färg i frågan. Det är beklagligt. Det är i huvudsak södra Sverige som betalar priset.

I väntan på utbyggd produktion har regeringen fattat flera beslut som syftar till att lägga om energipolitiken och till att få stabilitet i systemet. Mina kollegor har redogjort för vad regeringen har gjort. Jag ska inte upprepa det.

Däremot skulle även jag vilja lyfta fram det positiva besked som kom för någon dag sedan när man äntligen återinvigde Öresundsverket i Malmö. Det är strategiskt viktigt. Det möjliggör nu ödrift, det vill säga att Malmö kommer att få el även om stamnätet av någon anledning skulle slås ut. Jag tror att många Malmöbor med mig drog en suck av lättnad nu i veckan.

Jag har inget ytterligare att tillägga mer än att jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Camilla Brodin (KD).

Anf. 34 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det finns två problem med rysk gas. Det ena är att den är rysk, och det andra är att det är gas. Det sa till och med Liberalernas partiledare. Jag kanske vill lägga till att den också är fossil, vilket är ett tredje problem.

Det är faktiskt så att EU spenderar mer pengar på att importera rysk energi än på att stötta Ukraina. Den ryska energin finns även i Sverige. Vi importerar gas i ganska stor mängd. Dessutom vet vi inte var mer än hälften av vår bensin och diesel kommer ifrån. Den har okänt ursprung. Jag kan garantera att det inte är norsk Nordsjöolja.

Vi har dock väldigt stor potential att öka vår biogasproduktion i Sverige. Industrins biogaskommission har visat att det finns upp till 60 terawattimmar att hämta hem fram till 2050. Man vill sätta ett mål på 10 terawattimmar till 2030, som Centerpartiet också har sagt ganska länge. Vi från Centerpartiet pratar också om konverteringsstöd för fordon, om mål för produktionen, om breddat stöd för exempelvis pyrolysis, om att öppna upp Industrilivet och mycket mer.

Men i betänkandet avslås alla förslag kring just biogasen. Då blir slutsatsen att om vi inte ska ha biogasen i Sverige är det den ryska gasen som kommer att fortsätta flöda, möjligtvis med ersättning av gas från Qatar, Saudiarabien eller något annat ställe, vilket inte heller är vettigt att satsa på.

Vi behöver gas som en insatsråvara, inte minst i industrin på olika sätt – hemma hos mig på västkusten, bland annat. Men det viktigaste är kanske dricksvattenförsörjningen, som är helt beroende av gas. Då vore det bra om vi kunde producera den själva i stället.

Min fråga till Liberalerna och Louise Eklund är: Om vi nu inte ska ha den ryska gasen, varför vidtar man inga åtgärder för den svenska biogasen?

Anf. 35 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Jag är glad att Centerpartiet lyfter detta, som jag vet att mitt parti Liberalerna och övriga partier i regeringen jobbar intensivt för i samtal med våra europeiska kollegor – att EU måste upphöra med den import av rysk gas som

har legat till grund för mycket av europeisk energianvändning de senaste decennierna. Det är, precis som ledamoten säger, inte rimligt att vi med ena handen fortsätter att ge stöd till Ukraina men med den andra indirekt finansierar den krigsinsats som pågår från ryskt håll. Jag delar helt den uppfattningen.

Vad sedan gäller betänkandet och de förslag som lagts fram vill jag återigen understryka att det långsiktigt hållbara, om man vill fasa ut fossila källor, är att här och nu lägga den grund och ta de steg som behövs för att vi ska få kärnkraft på plats. Det står jag och mitt parti för, och det är det som fattas i svensk energiproduktion. Det är därför vi jobbar så intensivt med just den frågan. Så tycker vi.

Anf. 36 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är bra att man delar uppfattningen att vi ska bli av med den ryska gasen. Men kärnkraft löser inga problem för den svenska kemiindustrin. De behöver katalysatorer in i sina processer, inte elektroner. Kärnkraft löser över huvud taget inte de problem man har.

Man löser inte det som i dag är råvaruproduktion. Ta stålindustrin – stål är ju en legering mellan järn och kol. Där behöver man enorma mängder biogas eller någon annan typ av källa för biogent kol. Det löser ingen kärnkraft. Om Louise Eklunds besked till svensk industri är att vi ska satsa på kärnkraften och inte på biogasen är vi väldigt illa ute.

Det är också detta vi ser i betänkandet. Det finns inga förslag från regeringen när det gäller biogas. Det enda den har gjort som är relevant är att den har dragit förslaget om skattebefrielse i långbänk, vilket gjorde att det pris man fick betala vid pumpen var 5 spänn högre under ganska många år. Det går inte heller att lösa med kärnkraft.

Min fråga kvarstår alltså: Vad tänker regeringen göra för att öka den svenska biogasproduktionen? Biogas är helt avgörande för vår omställning. Den är en råvara som går in i industrin, och den ersätter fossila gaser. Biogas ser till att vi kan ha dricksvattenförsörjning. Vi löser inte dricksvatten heller med kärnkraft.

Detta är ett otroligt snävt synsätt. Det har tidigare stått talare i talarstolen och sagt att man tittar på alla möjliga lösningar. Men det gör man uppenbarligen inte. Louise Eklund bekräftar det som oppositionen konstant säger: Man har tunnelseende.

Min fråga kvarstår, som sagt: Vad tänker man göra för att öka svensk biogasproduktion? Centerpartiet har levererat ett gäng förslag, men vad gör regeringen egentligen?

Anf. 37 LOUISE EKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag tycker att tonen är lite raljant. Jag kan väl kontra med att säga att jag tackar för föreläsningen om svensk industri.

Vi delar inte bilden av vad som behöver göras här och nu och vad som ska prioriteras. Det rör sig inte om ett antingen-eller-förhållande. Jag tycker att jag och mina kollegor har varit extremt tydliga med att allting

behövs. Kristdemokraternas ledamot sa det för några minuter sedan i talarstolen: Allting behövs just nu.

Men det som har fattats i den svenska energiproduktionen under en längre tid är just kärnkraften. Vill vi fortsätta att ha en grön omställning och fortsätta med elektrifieringen behöver vi få kärnkraft på plats i Sverige.

Anf. 38 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Om det är något som är högt upp på dagordningen i samhället är det givetvis energipolitiken. En fråga som medborgarna ställer sig är: Hur kan det komma sig att elkostnaden för oss medborgare i Sverige ökar fast vi har så mycket el att vi säljer mest av alla EU-länder till våra grannar? Då borde vi väl ha så gott om el att man inte behöver skina sina egna kunder som köper svenskproducerad el?

Det blir inte lätt att förklara för pensionären som vänder på varje krona varför han nu betalar 70 procent mer för samma vara än för tre år sedan. Och 70 procent är snittet – det finns de som betalar 120 procent mer för samma vara.

En pensionär inom prisområde 1 med ett avtal på 34 öre får när avtalet går ut ett avtalsförslag på 120 öre. Pensionären vet inte hur han ska göra. Några skriver under på 120 öre, några på 90 öre. Sedan ringer pensionären och frågar hur detta kan komma sig. Man skinar folk genom det här systemet – hur det ser ut.

Sedan får grannen i prisområde 1, som inte har ingått något avtal, betala ett snittpris på kanske 28 öre. Pensionären blir förtvivlad: Nu har jag ingått ett dåligt avtal. Man har lagt mycket på pensionärerna själva – de måste kunna det här. Det är ungefär som med pensionssystemet. Personen ringer till elbolaget och säger: Jag vill säga upp avtalet. Jo, men det går utmärkt – betala 5 000 kronor.

Ni förstår läget. Det här systemet är sjukt.

Det är klart att om regeringen och övriga partier hade velat värna svenska konsumenter hade man utmanat EU-regelverket vad gäller marginalprissättningen och deklarerat att vi avser att införa ett femte prisområde som innefattar att vi först prissätter den el som efterfrågas på den svenska elmarknaden och därefter exportelen, på samma sätt som i dag. Det kan inte hävdas att detta skulle störa marknaden då de som köper el av oss skulle betala precis på samma sätt och precis samma pris som i dag.

Det är helt obegripligt, fru talman, varför detta inte sjunker in hos mina kollegor, som skulle kunna göra skillnad nu och utmana EU och Bryssel med Sverige-priser eller Bekenmodellen, som den egentligen heter. Jag har kollat med Bryssel. De säger att det är mycket osäkert om detta skulle störa den inhemska marknaden, som man säger. Modellen skulle kunna implementeras på mindre än ett och ett halvt år.

Sedan är det en utmaning att försöka berätta för pensionären hur sjukt systemet för elnät har blivit. Det handlar om hur nätbolagens möjlighet till att öka avgifter bestäms. Jag säger det till er andra här också: Försök förklara detta!

Vi ser hur en insatsvara som är av samhällsviktig karaktär har blivit en lukrativ bransch både för utländska bolag och givetvis även för vårt eget statliga bolag. Det blir så när man avreglerar och tror att marknaden är en bra herre i allt. Det handlar om en samhällsviktig funktion som alla behöver – industrin behöver den.

Socialdemokraterna skriver i en motion att politiska beslut som fattas med få mandats övervikt under en enskild mandatperiod inte är en tillräcklig grund för stora investeringar inom energisektorn med långa tidsperspektiv. Där håller jag fullständigt med. Därför bör regeringen arbeta för långsiktiga och breda överenskommelser om energipolitiken. Detta hörde vi om i repliksiftet.

Här håller jag fullständigt med motionärerna. Det är inte bra för AB Sverige och vår konkurrenskraft att energipolitiken blir föremål för valfläsk vart fjärde år. Att sedan några vill få bort frågan av andra skäl är inte heller bra. Vi måste få till stånd en hållbar energiplattform som ger industri och näringsliv tilltro till att politiken kan komma överens om sådant som är bra för Sverige – inte bara för att man gav ett löfte i en valrörelse 2022.

Vi har av ministern blivit inbjudna till energisamtal. Det har varit uppskattat – det vill jag deklarera – men om syftet är att vi bara ska godkänna regeringens finansiering av ny kärnkraft blir det förstås inte mer än bara samtal. Det blir bara samtal som bekräftar våra olika synsätt när det gäller hur vi ska hantera energipolitiken. Inte heller fortsättningsvis får vi någon bred uppgörelse som kraftigt skulle gynna Sverige.

En omfattande elektrifiering av det svenska samhället är viktig för att åstadkomma en snabb och omfattande klimatomställning. Därför behövs långsiktiga och välgrundade energipolitiska beslut som ger långsiktiga och stabila förutsättningar för en ökad elproduktion. De förslag om energipolitikens långsiktiga inriktning som regeringen lade på riksdagens bord våren 2024 är dessvärre inte vare sig välgrundade eller brett politiskt förankrade, tyvärr. Det gäller inte minst de utmaningar som redan nu står för dörren.

Jag ser en absolut nödvändighet i att det ställs upp ambitiösa planeringsmål för elproduktionens utbyggnad. Men sådana mål måste styra mot en ökande produktion på kortare tidshorisont än vad regeringen föreslår. För att industrin ska våga satsa på en omställning behöver företagen veta att det finns tillgänglig fossilfri el redan 2030.

Såväl industrin som hushållen, transportsektorn och därmed även klimatet behöver mer el nu snarare än i en avlägsen framtid, där kärnkraften sägs vara lösningen på alla problem.

Fru talman! Att som regeringen enbart ha siktet inställt på 2045 riskerar att medföra att viktiga investeringar och elnätsinsatser skjuts på framtiden.

Jag anser således att det behövs tydliga delmål vart femte år och svar på hur elproduktionen ska öka i närtid. Min uppfattning är att en rimlig målsättning är att

omkring 70 terawattimmars elproduktion tillkommer till 2030.

Fru talman! Jag och Vänsterpartiet ifrågasätter å det kraftigaste vad som är drivkraften när regeringen som en form av religion driver att ny kärnkraft och dess finansiering måste komma på plats och det fort som attan. Samtidigt är det bara vi i Vänsterpartiet som ifrågasätter om marginalprissättningen verkligen är det enda som fungerar när det gäller att prissätta vår egenproducerade el.

Jag köper inte att vår produktionskostnad när det gäller el i Sverige skulle ha blivit 70 procent dyrare på tre år. En samhällsviktig funktion, som el är för både industri och privatpersoner, ska väl inte för sjutton vara något som några bolag ska tjäna multum på?

Jag kommer aldrig att acceptera att vi riskerar vår omställning när det gäller industrins planer eller att personer får lämna hus och hem för att vi låtit privatisera samhällsviktiga funktioner som eldistribution och produktion.

Jag står givetvis bakom alla våra reservationer men yrkar bifall endast till reservation 3.

(Applåder)

(forts. § 6)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 4 Frågestund

Anf. 39 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av försvarsminister Pål Jonson, statsrådet Anna Tenje, statsrådet Niklas Wykman och statsrådet Andreas Carlson.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Försvarsminister Pål Jonson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

PEth-prov och indragna körkort

Anf. 40 AYLIN NOURI (S):

Herr talman! Tusentals människor i Sverige har fått sina körkort indragna och därmed förlorat arbete, trygghet och försörjning trots att de inte begått några lagbrott. Transportstyrelsen har använt PEth-tester,

som ifrågasatts brett av experter för att sakna tillförlitlighet och rättssäkerhet.

Vi talar om människor som Linn, en ambulanssjuksköterska som varje dag blåser i alkoholås innan hon sätter sig bakom ratten. Ändå förlorade hon sitt körkort och sitt jobb på grund av tester som inte visade verkligheten.

Transportstyrelsen har själv erkänt att nuvarande hantering har brister och att regelverket behöver ändras. Ändå vägrar man ompröva tidigare beslut.

Min fråga till infrastrukturministern är: Hur länge tänker regeringen stå passiv inför detta haveri, och varför har man ännu inte gett Transportstyrelsen i uppdrag att ompröva besluten och ge de drabbade upprättelse?

Anf. 41 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack så mycket, Aylin Nouri, för frågan!

Det finns fler exempel som har uppmärksamrats. Jag förstår att det väcker frågor och att det finns frustration, men jag vet att kammarens ledamöter känner till att jag som statsråd inte kan uttala mig i enskilda fall.

Det jag kan uttala mig om är det arbete som redan nu är igång på Transportstyrelsen med att uppdatera de regler som styr de medicinska kraven om alkohol och narkotika vid körkortsinnehav. Uppdateringarna kommer att leda till att reglerna förtydligas, och bedömningen är att det kommer att leda till färre körkortsåterkallelser.

Det är viktigt för regeringen att få klargöranden i den uppkomna situationen så fort som möjligt. Därför kommer jag i morgon att ha ett möte med Transportstyrelsens generaldirektör där jag förväntar mig att få en redogörelse för arbetet med att uppdatera regelverket och inte minst en redovisning av tidsplanen för hur det här ska genomföras så snabbt som möjligt.

Anf. 42 AYLIN NOURI (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag välkomnar att statsrådet har uttryckt en vilja att agera. Men som statsrådet vet undergräver detta rättssäkerheten i vårt land och tilliten våra medborgare har gentemot staten och det arbete som pågår med trafiksäkerhet, så här behövs mycket tydligare besked.

Min följdfråga är: Exakt vad avser statsrådet att göra, och när kan de drabbade förvänta sig att få en omprövning av beslut som ligger på felaktig grund?

Anf. 43 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack så mycket, Aylin Nouri, för att du noterar det engagemang som regeringen har i den här frågan!

Det är ett ansvar som ligger på Transportstyrelsen, och därför har jag bjudit in generaldirektören för ett möte där jag förväntar mig en redovisning av tidsplanen för åtgärder som skulle leda till att färre förlorar sitt körkort på det här sättet.

En viktig fråga är hur man återfår körkortet utifrån de nya reglerna, som nu uppdateras. Det är en fråga som jag förstås kommer att ställa till generaldirektören i morgon. Jag misstänker att den kommer att ställas till generaldirektören även av trafikutskottet nästa vecka.

Framtiden för Sollefteå sjukhus

Anf. 44 CARITA BOULWÉN (SD):

Herr talman! Min fråga går till försvarsministern.

Sollefteå sjukhus har redan förlorat sin förlösningssyfteverksamhet. Nu avvecklas även anestesi, operation, intensivvård, barnmedicin och vårdplatser. Det innebär att ett inlandssjukhus i praktiken förlorar sin förmåga att hantera allvarliga tillstånd.

Sjukhuset betjänar ett vidsträckt område i inlandet där avstånden är långa, vägstandarden ojämn och vinterförhållandena ofta svåra. För många handlar det om flera timmars resa till närmaste vård.

Det här är inte bara en fråga om vård. Det handlar om trygghet och patientsäkerhet och att behålla kompetens i områden som redan har svårt att rekrytera.

Min fråga till ministern är: Vilket ansvar har staten när ett strategiskt inlandssjukhus som det i Sollefteå monteras ned, och vad avser regeringen att göra för att trygga vården och personalens villkor i dessa delar av landet?

Anf. 45 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Det var ju så att I 21 i Sollefteå återetablerades i samband med försvarsbeslutet 2020. Verksamheten där går framåt, och man har lyckats väl med rekryteringen. Det är naturligtvis bra för Sveriges försvar, men framför allt skapar det förutsättningar för regional tillväxt.

När det gäller utformningen av vården är det en fråga för regionen. Det är inte en fråga för mig som minister eller för regeringen som sådan.

Det jag fått mig till livs är att man haft svårt att rekrytera till sjukhuset och att det skulle kunna vara en av bevekelsegrunderna. Men det här är en regional fråga. Det är inte en fråga för mig som försvarsminister eller för regeringen i dess helhet.

Anf. 46 CARITA BOULWÉN (SD):

Herr talman! Totalförsvaret kräver att civil och militär beredskap hänger ihop.

Sollefteå sjukhus nära I 21 har en självklar plats i den försvarsstruktur som nu byggs upp i norra Sverige. Att samtidigt montera ned vårdberedskapen strider mot syftet, och att andra partier trots vetskap om detta föreslår nedläggning är anmärkningsvärt.

Sverigedemokraternas ståndpunkt är tydlig: Sollefteå sjukhus bör bevaras och ges en formell roll som beredskapssjukhus. Min följdfråga är om ministern är beredd att ta initiativ för detta och vad regeringen avser att göra i frågan.

Anf. 47 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Det vi genomför är åtgärder för att stärka vården och vårdens motståndskraft och vårdsektorn som sådan.

Regeringen har avsatt 2 miljarder i sektorsbidrag för att stärka sjukvården. Vi har fördelat 3,7 miljarder genom ökade statsbidrag för att tillgodose behovet av bra och jämställd vård och 5,9 miljarder till regionerna. Men det är övergripande åtgärder. Den ordning vi har är att detta är en regional fråga och inte en statlig fråga för regeringen.

Sjukpenning och återkrav

Anf. 48 ISABELL MIXTER (V):

Herr talman! I går talade jag med Maria, som har fått ett återkrav från Försäkringskassan på 800 000 kronor på 50 procent av sin sjukskrivning från 2019 fram till i dag – detta till följd av ett tips från en medlem av allmänheten till Försäkringskassan om att Maria haft en pysselsida på Instagram, vilket Försäkringskassan tar till intäkt för att Maria har haft arbetsförmåga under den här tiden trots genomgångna arbetsförmågetester, läkarintyg, besök hos arbetsterapeut med mera som bekräftar att Maria inte har haft någon arbetsförmåga under den här tiden.

Jag förstår att statsrådet inte kan svara om enskilda fall, men Marias fall är inte unikt. Det har uppmärksamats vid flera tillfällen att människor som utövat yoga och andra fritidsaktiviteter blivit av med sin sjukpenning, trots att det är fastslaget i Försäkringskassans riktlinjer att det är förenligt med sjukskrivning.

Hur säkerställer ministern att Försäkringskassan inte drar tillbaka sjukpenning eller sjukersättning på felaktiga grunder?

Anf. 49 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack för frågan från ledamoten Isabell Mixter!

Att det ska vara lätt att göra rätt är ett genomgående fokus som vi har när det gäller både Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Man ska lämna riktiga uppgifter. Om allt är rätt och riktigt ska man också kunna få ersättning. Är man sjuk ska man känna sig trygg med att man har en sjukpenning att lita på och falla tillbaka på.

Det finns många olika sätt att förstärka detta, inte minst genom att se till att det är lätt att göra rätt. Det behöver också finnas fler vägar tillbaka till arbete. Detta jobbar Försäkringskassan mycket fokuserat med. Myndigheten har ett uppdrag i regleringsbrevet att fokusera på de här sakerna: Den som har rätt till sjukersättning ska få den, och vägarna tillbaka till arbete ska vara många.

Anf. 50 ISABELL MIXTER (V):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret, även om hon inte riktigt svarar på min fråga om hur man ser till att det blir rättssäkert för den enskilda.

Fallet med Maria och andra fall som har uppmärksamats gällande återkrav väcker frågor om tidspekten. Hur långt tillbaka i tiden kan det vara rimligt att ställa ett återkrav på en människa när det inte finns något uppenbart uppsåt från medborgaren att lura systemet och Försäkringskassan helt enkelt har ändrat sin bedömning? Hur långt tillbaka får man gå?

Anf. 51 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Alldeles oavsett om vi pratar om sjukpenning eller garantipension är det viktigt att det är lätt att göra rätt och att det är tryggt och säkert. Systemet ska också vara förutsägbart. Man ska kunna ta del av uppgifterna på ett enkelt sätt från både Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens sida så att vi vet att pengarna hamnar i rätt fickor. Just nu har vi en ganska stor problematik med ökad organiserad brottslighet och bidragsbrottslighet. Vi har ökat antalet kontroller och tillfört mer medel och mer resurser till myndigheterna just för att rätt pengar ska hamna i rätt fickor. Det är fortsatt i fokus för oss.

Startup-företag och framtidens försvar

Anf. 52 ELISABETH THAND

RINGQVIST (C):

Herr talman! Centerpartiet står upp för ett starkt svenskt försvar i hela landet men vet också att framtidens försvar inte bara formas på övningsfälten och i de stora industrihallarna utan även i källare och techhubbar med startups som drivs av entreprenörer med radikala idéer.

I regeringens strategi för försvarsinnovation talas fint om samverkan, öppenhet och banbrytande teknik, men en rapport från Säkerhets- och försvarsföretagen visar något annat. Små och nystartade företag möter gång på gång stängda dörrar. Trots spetskompetens och vilja att bidra får de inte ens chansen till dialog med vare sig Försvarsmakten eller FMV. De drunknar i tillståndskrav, långa ledtider och en kultur som skrämmar bort snarare än släpper in.

Min fråga till försvarsministern är: Har Sverige verkligen råd att låta startups med banbrytande teknik stå kvar utanför, trots att de vill och kan bidra redan i dag?

Anf. 53 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar för en angelägen fråga. Har Sverige råd att inte ha startups i försvarssektorn? Svaret är entydigt nej.

Vidtar då regeringen ett antal åtgärder på den här sidan? Ja, det gör vi definitivt. Vi har gett i uppdrag till FMV att jobba med försvarsinnovationsupphandlingar. Man ska arbeta mer med det som heter SME-företag. Elisabeth Thand Ringqvist vet naturligtvis väl hur viktig den sektorn är. Ofta är de mindre företagen avknoppningar från stora. De har hög innovationsgrad. Vi har öppnat för ett civil-militärt utvecklingsprogram på teknikområdet för att få in nya civila startups som ska jobba med Försvarsmakten. Vi har även ett

försvarsinnovationsråd som jag själv leder. Där ingår det SME-företag.

Jag vågar påstå att regeringen arbetar väldigt systematiskt med att få in fler civila företag och mindre bolag som är extremt innovativa för att vi ska få starkare försvarsinnovation.

Anf. 54 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C):

Herr talman! Vi har nu åter hört om regeringens många goda ambitioner, men det räcker inte med bara strategidokument och näringslivsråd. Just nu vill små och innovationsdrivna företag vara med och försvara Sverige. Men de finner ett system som inte alls är byggt för deras verklighet. Jag undrar: Hur ska startups få vara med om den försvarsmställning som vi behöver? Som statsrådet säger har vi inte råd att tacka nej till innovation, särskilt inte när den står och knackar på dörren och vill vara med här och nu.

Anf. 55 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Sverige har alla förutsättningar att vara världsledande. Vi har en enormt innovativ civil sektor som vi nu arbetar stenhårt med att också få in i den militära sektorn; det behöver bli fler, och den sektorn behöver växa.

Ett uttryck för att vi är framgångsrika på det här området är Natos utlysning Diana för små och medelstora företag: Av 75 företag som valts ut inom de 32 medlemsländerna var 5 från Sverige, så vi ligger väldigt väl till även inom Nato. Det finns också goda förutsättningar att jobba inom EU med MIP-program, som är direkt riktade mot små företag och startups.

Behovsprövningen för bostadsbidrag

Anf. 56 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Herr talman! Bostadsbidraget är ett av de mest träffsäkra verktyg som staten har för att stötta hushåll med låga inkomster. Nuvarande system med årsvis behovsprövning leder dock ofta till återkrav för personer vars inkomster varierar under året, exempelvis studenter och timanställda. År 2023 blev hela 39 procent av hushållen återbetalningsskyldiga. Risken för att bli återbetalningsskyldig får också en stor grupp människor att inte ens söka bidraget trots att de kanske skulle vara berättigade till det.

År 2023 föreslog en statlig utredning att bostadsbidraget ska baseras på aktuella månadsuppgifter från Skatteverkets arbetsgivardeklarationer; på så sätt minskar risken för återkrav och skuldsättning bland hushåll med bostadsbidrag. Enligt utredningen skulle återkraven kunna minska med mer än 90 procent genom denna reform, och fler studenter och andra med osäkra och varierande inkomster skulle våga söka bostadsbidrag.

Min fråga till socialförsäkringsminister Anna Tenje är därför: När kommer regeringen att lägga fram ett skarpt förslag om att införa månadsuppgifter för beräkning av bostadsbidraget?

Anf. 57 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack till ledamoten Malte Tängmark Roos för en väldigt angelägen fråga! Jag delar helt och fullt ledamotens beskrivning av hur bra det skulle vara om man kunde jobba på ett enklare och effektivare sätt och dela information mellan myndigheter i betydligt större utsträckning. Får man in rätt uppgifter i systemen minskar risken för de felaktiga utbetalningar som genererar återkrav, vilka ligger på hög nivå i dag. Att ha månatliga uppgifter för exempelvis bostadsbidraget är någonting som vi har aviserat i budgeten och som vi jobbar hårt med att få till.

Anf. 58 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Herr talman! Det gläder mig väldigt mycket att höra att regeringen planerar att återkomma med ett sådant här förslag, som Miljöpartiet och civilsamhället efterfrågar. Frågan blir varför det dröjer. Förslaget har redan utretts och remitterats. Det var färdigt för två år sedan. Det borde i princip gå att genomföra omedelbart. Varför planerar inte regeringen att införa månadsprövningar redan nu till halvårsskiftet eller åtminstone till årsskiftet 2025/26?

Anf. 59 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack för följdfrågan från ledamoten!

Ledamoten själv sätter nästan fingret på det. Det borde gå, säger han. Ja, det borde gå. Men de tekniska systemen och it-systemen behöver uppgraderas. Vi behöver bygga systemet så att det går att använda på ett enkelt och effektivt sätt.

Men frågan är inte om detta ska ske utan när. Vi jobbar hårt med det, för jag tror verkligen att det skulle lösa många problem och dessutom förhindra att många familjer försätter sig i en situation som definitivt inte var meningen.

Arbetsprövning för långtidssjukskrivna

Anf. 60 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Herr talman! Min fråga går också till statsrådet Anna Tenje.

Andelen långtidssjukskrivna ligger fortsatt på höga nivåer, och jag oroas särskilt över att många sjukskrivningar blir allt längre. Tidigare fanns det möjlighet till arbetsprövning, en möjlighet som togs bort 2016. Men jag noterar att regeringen nu går vidare med förslaget om möjlighet till arbetsprövning med bibehållen sjukpenning.

Vad anser statsrådet att detta kan göra för skillnad för människor på väg tillbaka till arbete?

Anf. 61 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack, ledamoten Högström, för en väldigt viktig och bra fråga!

Jag kan glädjande nog informera kammaren om att regeringen så sent som i dag fattade beslut om att gå vidare med just möjligheten till arbetsprövning för personer som har heltidssjukskrivning och sjukpenning.

Precis som ledamoten beskriver fanns det tidigare en möjlighet för en individ som hade sjukpenning att komma tillbaka till arbete. Utan att man riskerade sjukpenningen och utan att arbetsgivaren behövde stå för kostnaden hade man möjlighet att komma tillbaka, umgås på arbetsplatsen utan krav och prova på att arbeta. Den möjligheten har varit borta sedan 2016. Det tyckte vi från regeringens sida var fel, och nu skapar vi åter den möjligheten – just för att fler ska kunna hitta vägar tillbaka till arbetsmarknaden och återgå i arbete. (Applåder)

Anf. 62 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Herr talman! Stort tack för svaret, statsrådet!

Jag håller med om att det här kan bli ytterligare ett verktyg för att motverka onödigt långa sjukskrivningar och stärka återgången till arbete. Kan statsrådet berätta något mer om regeringens arbete för att minska sjukskrivningarna – kanske särskilt av kvinnor, som ofta drabbas av just långa sjukskrivningar?

Anf. 63 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten, för följdfrågan! Detta är onekligen en fråga som vi båda brinner väldigt mycket för.

De onödigt många och långa sjukskrivningarna blir som sagt fler. Det är särskilt kvinnor mitt i livet som ofta drabbas av psykisk stress och press och då får en sjukskrivning i stället för rätt vård och behandling. Detta vill vi vända på. Vi vill såklart ge dem bättre förutsättningar att återgå i arbete och ha ett arbetsliv. Här är vägarna många och stora, och i budgeten för 2025 har vi en hel repertoar med åtgärder just för att människor ska återgå i arbete.

Tryggheten för äldre och funktionshindrade

Anf. 64 DAN HOVSKÄR (KD):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Anna Tenje.

Vi behöver ständigt öka tryggheten och motverka att äldre och funktionshindrade utsätts för brott i sina egna hem eller på särskilda boenden. För att öka säkerheten för dessa personer inom äldreomsorgen och LSS efterfrågar vissa kommuner i dag utdrag ur belastningsregistret före anställning, trots att lagstöd för detta är lite oklart. En utredning med förslag om hur detta kan ske presenterades i oktober 2024 och har nyligen varit ute på remiss.

Vilken tidsplan ser ministern för propositionen inom detta viktiga område, och vilka andra viktiga saker är på gång för att öka tryggheten för dessa grupper?

Anf. 65 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack, ledamoten Dan Hovskär, för en väldigt viktig och angelägen fråga!

Alla ska kunna känna sig trygga och säkra i sina egna hem och veta vem det är de släpper över tröskeln. Det gäller särskilt när man är äldre och i behov av hjälp

och stöd eller för den delen när man har olika funktionsvariationer och har hjälp.

För mig var det väldigt viktigt att jobba med frågan om bakgrundskontroller och skapa den möjligheten för landets kommuner. Därför ger vi redan nu i sommar ett tydligt lagstöd för kommuner att göra bakgrundskontroller, och vi jobbar också med en snabbutredning för att se om vi faktiskt ska ta steget och göra det obligatoriskt att begära utdrag ur belastningsregistren – precis som det är inom skola och förskola i dag, vilket för mig är ganska självklart.

Anf. 66 DAN HOVSKÄR (KD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det låter positivt. Som statsrådet själv var inne på anger utredningen att det ska vara möjligt för kommuner att efterfråga registerkontroll. Jag ser fram emot att saker och ting är på gång och att vi kan öka tryggheten för de här grupperna, som kan känna sig extra utsatta i samhället. Jag tackar så väldigt mycket för svaret.

Anf. 67 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack för kommentaren som ledamoten gav!

Jag tycker att detta är en viktig och angelägen fråga. Jag vill dock understryka att samtidigt som kommunerna nu får möjlighet att begära utdrag ur belastningsregistret och det så småningom kanske görs obligatoriskt – kanske ska de dessutom titta i misstankeregistret – är det oerhört viktigt att kommunerna genomför ordentliga referenstagningar och ordentliga intervjuer för att se till att de får rätt person på rätt plats. Våra äldre ska kunna känna sig trygga och säkra i sina hem.

Nybyggnation och fridlysta arter

Anf. 68 PATRIK KARLSON (L):

Herr talman! Jag kommer att ställa min fråga till statsrådet Andreas Carlson.

Möjligheten att sätta stopp för någon annans bygglanor har aldrig varit större än i dag. Numera kan en invändning baserad på förekomsten av fladdermöss eller annan fridlyst art i exploateringsområdet räcka för att fördröja, fördyra och i värsta fall stoppa ett projekt. Detta visar en ny dom från Mark- och miljööverdomstolen.

Den uppmärksammade domen innebär att den som söker förhandsbesked numera kan tvingas ta fram och betala för en utredning så fort någon påstår att en fridlyst art kan finnas i området även om påståendet i sig är vagt. För både privatpersoner och företag höjer detta tröskeln för nybyggnation ytterligare, och vägen från första ansökan till faktisk byggstart riskerar som sagt att bli både dyrare, längre och mer osäker. Inte minst kan det här få fler byggprojekt att gå i stöpet redan i planeringsfasen.

Det man studsar på är inte själva möjligheten att överklaga; tvärtom är det något som måste finnas. Men min fråga är: Avser statsrådet att agera i frågan för att

jämna ut denna obalans mellan den som överklagar och den som vill bygga?

Anf. 69 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Herr talman! Det finns väldigt många olika hinder som i dag påverkar bostadsbyggandet negativt. Regeringen påbörjade ett arbete redan dag ett och har i ett högt tempo påbörjat åtgärder för att tillgängliggöra byggbar mark i attraktiva lägen, korta ledtider och för enkla regelverk.

När det gäller den specifika fråga som ledamoten lyfter, herr talman, är det naturligtvis så att skyddet för fridlysta djur inte ska kunna användas som en förövändning av grannar som vill stoppa ett lovgivet byggprojekt. Regeringen beslutade den 16 januari i år om ett tilläggsdirektiv till Miljötillståndsutredningen där den fråga som är aktuell i det här fallet ska belysas ur ett detaljplaneperspektiv. Det är förstås viktigt att arbetet nu löper på i den utredning som är tillsatt i syfte att undanröja hinder för bostadsbyggande, för att hela Sverige ska fungera.

Anf. 70 Patrik Karlson (L):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret och för att han engagerar sig i denna allvarliga fråga.

Kortfattat vill jag bara konstatera att det som sagt gäller att vi hittar en balans i denna process där vi ser till att skydda våra fridlysta arter samtidigt som de inte används som ett verktyg för att stoppa nybyggnation och tillväxt i vårt land. Det är bra att man nu har gått vidare med det här tilläggsdirektivet, men skulle statsrådet kunna ge en liten föraning om när i tiden besked i denna fråga kommer att kunna komma från regeringens håll?

Anf. 71 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Herr talman! Jag förstår att Patrik Karlson är otålig – det är jag också, och det är många som är det. Det finns mycket som hade behövt vara på plats för länge sedan när det gäller reformer som förenklar byggande samt tydliggör och klargör regelverk.

Precis som ledamoten säger är det inte så att någon är emot att man ska kunna överklaga. Det ska man kunna göra, men det behöver kunna ske på ett balanserat sätt. Det är viktigt att utredningen nu arbetar på i ett högt tempo enligt den plan den har. Sedan ska vi kunna åtgärda en del av de hinder som finns för bostadsbyggande i Sverige.

Infrastrukturklyftan mellan stad och land

Anf. 72 Kalle Olsson (S):

Herr talman! Regeringen meddelade nyligen de preliminära ramarna för länsplanerna. För Jämtlands län, som är min valkrets, är beskedet en stor besvikelse. Vi pratar om ett tillskott från regeringen på 120 miljoner kronor över de kommande tolv åren. Nedbruttet per år blir det 10 miljoner, vilket ger – håll i er –

500 meter cykelväg per år. Det är detta vi talar om. Så blir utfallet av regeringens så kallade historiskt stora satsning på vägarna för min valkrets.

Det här förslaget innebär att länet kommer att komma ännu längre ifrån övriga landet när det gäller vägstandard och vägsäkerhet. Medan vi i Jämtlands län kan bygga 500 meter cykelväg extra finns det andra län där man inte ens hinner göra slut på medlen.

Min fråga till statsrådet Carlson är hur han tänker agera för att infrastrukturklyftan mellan stad och land inte ska fortsätta att öka.

Anf. 73 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar Kalle Olsson för frågan.

Den ökning som vår regering gör i länsplanerna är ju väsentligt större än tidigare. Vi tillför 20 procent mer till länsplanerna. I den förra nationella planen, som Kalle Olssons dåvarande regering var ansvarig för, sköt man bara till 8 procent. Det går förstås att ha en diskussion bakåt, men diskussionen framåt är ju viktigare.

Jag tror att det är viktigt att tydliggöra att den historiskt stora satsning vi nu gör också träffar länsplanerna. Specifikt för Jämtland, herr talman, är det viktigt att se den historiskt stora satsning vi gör på vägunderhåll. Jämtland är ett av de områden i Sverige där det ser allra sämst ut när det gäller vägunderhåll.

Nu har vi för första gången en plan för att utradera underhållsskulden för vägunderhåll i hela landet. Det kommer förstås att vara en väldigt viktig åtgärd för att bygga ihop Sverige och öka sammanhållningen och för att man ska kunna ta sig till olika platser utan att vara orolig för att bilen ska gå sönder på grund av att vägarna är i så dåligt skick.

De digitala betalssystemens driftssäkerhet

Anf. 74 BO BROMAN (SD):

Herr talman! Min fråga går till finansmarknadsministern.

För någon vecka sedan drabbades Bank-id av en omfattande driftsstörning efter en överbelastningsattack, vilket ledde till att miljoner svenskar inte kunde identifiera sig digitalt under flera timmar. Nu i veckan inträffade en liknande incident, denna gång riktad mot Swish, vilket återigen synliggjorde sårbarheten i vår digitala betalningsinfrastruktur.

Bank-id och Swish är centrala delar av det svenska samhällets vardagsfunktioner. När dessa tjänster slås ut påverkas inte bara enskilda konsumenter utan också företag, myndigheter och samhällsviktiga tjänster. Dessa återkommande attacker väcker oro för den digitala säkerheten och beredskapen inom den finansiella sektorn. Det här visar också på vikten av att kontanter fortsatt finns tillgängliga som en fungerande reserv vid it-störningar.

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att säkerställa driftssäkerheten och robustheten i Sveriges

digitala betalsystem, och hur ser ministern på behovet av kontanter som komplement vid sådana störningar?

Anf. 75 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Tack, Bo Broman, för frågorna!

När det gäller kontanterna har vi i Tidösamarbetet ett viktigt projekt där en utredning har sett över behovet av kontanter. Detta arbetar vi vidare med för att säkerställa att systemet har den typ av robusthet och resiliens som behövs.

Kontanter kan såklart spela en viktig roll. En annan betydande del kan vara andra typer av offlinebetalningar. Det är viktigt att banker och den finansiella sektorn som helhet kommer framåt med lösningar på det här området.

Frågeställaren pekade också på de många sårbarheter som finns i våra digitala system. På det här området är det ju inte bara vi i Sverige som är hårt ansatta. Här finns det nya EU-regler – Doraförordningen – som har börjat gälla. Vi har också ett förslag som har utretts, som vi arbetar vidare med, om hur driftsstörningar ska hanteras. Det finns dessutom ett pågående arbete med hur man ska ha statlig identifikation.

Här vidtas massiva åtgärder mot massiva problem.

Bostäder och krav på arbetssökande

Anf. 76 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Jag vänder mig till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson.

Den regering vi har nu pratar gång på gång om arbetslinjen, som innebär att människor ska vara beredda att flytta dit där jobben finns. Jag undrar hur till exempel en undersköterska eller byggnadsarbetare ska kunna ta jobb i en stad där hyrorna är skyhöga, om det finns bostäder, och bussen eller tåget inte går över huvud taget. Man fortsätter att luta sig mot att det är marknaden som ska lösa allt detta, men den har ju bevisligen misslyckats.

Hur lirar statsrådets politik med en politik som ställer hårda krav på att individen ska flytta dit där jobben finns när individen inte kan göra det och man inte tar ansvar för den samhällsstrukturen?

Anf. 77 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Tack, Ciczie Weidby, för frågan! Jag ska svara med två exempel.

Den historiskt stora satsning vi gör på infrastruktur – 1 171 miljarder kronor innebär en ökning med 27 procent jämfört med nuvarande nationell plan, om man räknar på samma sätt – möjliggör investeringar som gör att man ska kunna lita på att man kan transportera sig till och från arbetet. Just arbetspendling är en prioritet, tillsammans med godstrafik. Det är en viktig bottenplatta i arbetet med att rusta upp svensk infrastruktur.

Regeringen har också gett kapitaltillskott till Norrlandsfonden för att hjälpa till och främja bostadsbyggande med en topplånefunktion för att kalkyler ska

kunna gå ihop i etablerings- och omställningskommuner. Förra veckan var jag i Ludvika, där man ser att 160 nya bostäder kan komma på plats snabbare tack vare den här träffsäkra mekanismen. Det är ytterligare ett exempel på regeringens arbete för att fler ska kunna flytta dit där det finns jobb.

Ideella föreningars tillgång till banktjänster

Anf. 78 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Herr talman! Föreningsfriheten är grundlagsskyddad; alla ska ha rätt att engagera sig i en förening. Men i praktiken är det bankerna som avgör vilka ideella organisationer som får möjlighet att bedriva verksamhet. Många ungdomsorganisationer, särskilt de med minderåriga styrelser eller med etnisk och religiös profil, nekas bankkonto eller möter orimliga hinder, avgifter och väntetider.

Detta drabbar hela civilsamhället. Allra hårdast drabbar det dem med sämst förutsättningar. Utan konto kan föreningar inte ta emot bidrag, exempelvis från MUCF, kommuner eller regioner, betala lokalhyra eller bedriva verksamhet över huvud taget. Flera rapporter från civilsamhället bekräftar att det här är ett växande problem, men hittills har regeringen valt att enbart fokusera på privatpersoners rätt till bankkonto i utredningarna.

Min fråga går till Niklas Wykman. Vad tänker regeringen göra för att säkerställa att också ideella föreningar garanteras tillgång till grundläggande banktjänster?

Anf. 79 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Det här kallas på regleringsspråk för de-risking – finansiella institutioner skjuter på olika sätt bort risk. Så ska det givetvis inte vara. Man ska ha rätt kontroll, och privatpersoner, företag och föreningar ska ha rätt möjligheter att verka inom det finansiella systemet. För detta finns såväl EU-arbete som nationellt arbete.

Man kan dock helt enkelt inte bortse från de bakomliggande motiven och anledningarna till att vi behöver ordning och reda, till att vi behöver tillsyn och kontroll och till att vi inte kan gå tillbaka till hopp och lek i de finansiella systemen. Det beror på att det finns mycket mäktiga krafter som vill vårt samhälle illa. Dessa krafter kan också använda ideella föreningar för att samla in pengar till brottslighet, tvätta brottsvinster eller på annat sätt skada vårt samhälle.

Det handlar helt enkelt om en avvägning mellan olika intressen. Att det bara skulle finnas engagemang för det ena stämmer inte.

Beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst

Anf. 80 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! För lite drygt ett år sedan ställde jag en fråga till socialförsäkringsminister Anna Tenje om hur det gick med att omvandla SGI-utredningen till en proposition. Det är många som har väntat länge på ett

mer rättvist sätt att beräkna den sjukpenninggrundande inkomsten. Det handlar om kulturskapare men också om våra elitidrottare, som vi gärna följer via tv-apparaterna. De har ofta ganska knappa ekonomiska villkor. Det kan handla om forskare, som lever på tillfälliga inkomster och korta stipendier innan de får en fast anställning eller ett lektorat. Det kan också handla om gigarbetare, timvikarier eller alla de som av en eller annan anledning hamnar utanför systemet och nollas i systemet från en dag till en annan. Vi har även egenföretagare och kombinatorer. Alla de här behöver ett nytt system för att beräkna SGI utifrån historiska inkomster.

Jag vill fråga Anna Tenje: Kommer det en proposition under mandatperioden?

(Applåder)

Anf. 81 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack för frågan, ledamoten Mats Berglund!

Det stämmer att det var ungefär ett år sedan ledamoten ställde denna fråga till mig. Svaret var då att arbete pågår i Regeringskansliet och att vi bereder frågan.

Herr talman! Den utredning som lades på mitt bord var inte fullödig. Det var en diger utredning som var angelägen om att lösa många problem men som inte i allt levererade de faktiska lösningarna.

Här krävs ett stort arbete eftersom det är ett mycket komplicerat system, och det är viktigt att det blir rätt och riktigt och att rätt drivkrafter finns.

Herr talman! Mitt svar är därför även i dag att beredning pågår i Regeringskansliet.

Finansieringen av ny kärnkraft

Anf. 82 MATS GREEN (M):

Herr talman! Min fråga riktar sig till finansmarknadsminister Niklas Wykman.

I förra veckan slocknade hela Spaniens elsystem, vilket fick enorma konsekvenser för det spanska samhället. Kraftsystemet där är nästan helt utlämnat till väderberoende kraftslag, och det var just ett sådant kraftsystem som den rödgröna oppositionen försökte påtvinga svenskarna, med effektbrist och volatila elpriser som följd.

Allt detta visar att baskraft, såsom kärnkraft, är helt nödvändig för svensk industri och svensk välfärd. Det är också därför som riksdagen står beredd att inom bara någon vecka fatta beslut om finansiering av ny kärnkraft i Sverige.

Kan finansmarknadsministern kort redogöra för hur systemet för finansiering av ny kärnkraft är tänkt att fungera?

Anf. 83 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Jag hörde ett lätt skratt från mina regeringskollegor eftersom det är mycket att förklara på en minut. Men generellt finns i det svenska samhället ett nytänt hopp och en stor glädje över att hushåll och

industri ska få tillbaka stabila elpriser. Det har kommit glada tillrop från både den industri som vill vara med och bygga ny kärnkraft och fackföreningsrörelsen, med LO, IF Metall och andra, för de ser att detta är en nyckel till inte bara stabil och miljövänlig energiproduktion utan också ökad konkurrenskraft och nya jobb i Sverige.

Idén bakom är enkel. Man ska förena statens möjlighet att låna billigt med företags möjlighet att kunna producera effektivt. Sedan ser man till att skapa el till ett så lågt pris som möjligt med så stabila villkor som möjligt så att man kan komma tillbaka till en unik konkurrensfördel för svensk industri, svenska jobb och svenska hushåll.

(Applåder)

Beredskap och tillgång till sjukvård

Anf. 84 CAMILLA RINALDO MILLER (KD):

Herr talman! Ingen har väl missat att Region Västernorrland har tagit det ödesdigra beslutet att lägga ned sjukhuset i Sollefteå. Det kommer att innebära stora försämringar för de boende i regionen vad gäller tillgången till säker vård och vård i tid. Eller som en kvinna skrev till mig i går: Vi är många som bor och lever här. Om sjukhuset stänger måste många flytta – många med sjuka barn samt multisjuka äldre. Detta beslut är inte genomtänkt, och det gynnar inte välfärden. Lyssna på dem som kan ärendet: läkarna, kommunen och försvaret!

Försämringen av tillgång till sjukvård är också oroväckande ur ett beredskapsperspektiv. Min fråga till försvarsminister Pål Jonson är därför: Delar ministern min och Kristdemokraternas oro för att nedläggning av sjukhus försvagar tillgången till nära sjukvård vid en extraordinär händelse?

Anf. 85 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Det är uppenbart att det finns ett stort engagemang för Sollefteå sjukhus, och det har jag respekt för. Men det är varken mitt eller regeringens ansvar att identifiera vilken typ av verksamhet som ska ske på sjukhuset, utan det är en regional fråga. Låt mig understryka det.

I hanteringen av frågan har Försvarsmakten fått möjlighet att yttra sig genom Norra militärregionen, och jag tror att även generalläkaren har yttrat sig och gjort en konsekvensbedömning.

Så till den bredare frågan om det är viktigt för svensk beredskap att ha en stark sjukvård. Ja, generellt sett är det ju det, och Acko Ankarberg Johansson arbetar intensivt med dessa frågor. Regeringen har också vidtagit ett antal åtgärder för att stärka sjukvårdsförmågan vid såväl fred som kris och krig.

Men återigen: Det är inte regeringens ansvar att bestämma över verksamheten vid Sollefteå sjukhus, som för övrigt ska vara kvar. Det sker regionalt.

En höjning av barnbidraget

Anf. 86 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Anna Tenje.

Hyror och matkostnader har grävt djupa hål i barnfamiljers bankkonton. För sju år sedan höjde den socialdemokratiska regeringen barnbidraget. På den tiden täckte bidraget 36 procent av en tioårings levnadsomkostnader, minus boendekostnad. I dag visar Swedbanks rapport att barnbidraget täcker 25 procent. Sverige är dessutom det enda landet i Norden som inte har höjt barnbidraget.

Trots att Sveriges barnfamiljer har det väldigt tufft ekonomiskt är regeringen ovillig att höja barnbidraget. Varför?
(Applåder)

Anf. 87 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack till Sanne Lennström för en bra fråga!

Regeringen har stöttat hushållen under en mycket svår tid. Inflationen har grävt djupa hål i både hushållens och Sveriges ekonomi, och därför har det varit angeläget och viktigt att bekämpa inflationen. Jag säger inte att vi har vunnit, men nu är inflationen åtminstone nere på en mer normal nivå, vilket är mycket glädjande för Sveriges hushåll.

Dessutom kan man tanka bilen för tio kronor mindre än vad man kunde när regeringen tillträdde. Det har stor betydelse för inte minst hushåll med flera barn.

De åtgärder regeringen har vidtagit har i ett hushållsekonomiskt perspektiv gett störst effekt hos den tiondel som har det tuffast. Fördelningsmässigt har vi alltså kompenserat.

Men det råder stor oro i vår omvärld, och det ekonomiska läget är svårt. Regeringen följer därför denna fråga mycket noga.

PEth-prov och återkallande av körkort

Anf. 88 RASHID FARIVAR (SD):

Herr talman! Enligt många rapporter i medierna förlorar ett växande antal personer sitt körkort efter att ha testats med det så kallade PEth-provet trots att de inte har varit rattfulla. Ett antal ledamöter i kammaren har uppmärksammat problemet, och Transportstyrelsens generaldirektör har kallats till trafikutskottet med anledning av detta.

Jag är medveten om att statsrådet Andreas Carlson har initierat ett arbete för att komma till rätta med situationen, men med tanke på hur allvarliga konsekvenser detta får för många enskilda individer frågar jag: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att säkerställa att de som har fått sitt körkort återkallat på felaktiga grunder får upprättelse?

Anf. 89 Statsrådet ANDREAS

CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar Rashid Farivar för frågan.

Jag svarade på en liknande fråga tidigare under frågestunden, och svaret nu är samma som då: Regeringen ser det som mycket angeläget att få ett klargörande så fort som möjligt.

Jag kommer i morgon att ha ett möte med Transportstyrelsens generaldirektör för att få en beskrivning av och redogörelse för det arbete som pågår med att uppdatera de regler som styr de medicinska kraven om alkohol och narkotika vid körkortsinnehav. Bedömningen är att de uppdaterade reglerna kommer att leda till att färre körkort kommer att återkallas.

Jag kommer också att efterfråga en redovisning av tidsplanen för genomförandet och hoppas att man så snabbt som möjligt kan få detta på plats.

Jag kommer givetvis också att ställa den angelägna frågan om vilka regler som kommer att gälla för att återfå körkort.

Tidsplan för Transportstyrelsens hantering av PEth-prov

Anf. 90 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Jag är kvar i samma fråga som vi precis lämnade.

Infrastrukturministern ska träffa generaldirektören för Transportstyrelsen. Det är jättebra. Vi har haft en diskussion om PEth-testerna och konsekvenserna av dessa i en tidigare interpellationsdebatt här i kammaren. Då gav infrastrukturministern ungefär samma svar som nu, att det inte är så bra men att det kommer att bli bättre sedan. Den stora frågan är: När är sedan?

I dagsläget står det fortfarande på Transportstyrelsens hemsida att det kommer att ta lång tid. Detta hör till infrastrukturministerns ansvarsområde. Att det kommer att ta lång tid är vad Transportstyrelsen själv säger, men de människor som har förlorat körkortet trots att de inte borde ha blivit av med det har inte lång tid på sig. Det är deras jobb, deras vardag, deras familjeliv etcetera som påverkas.

Min fråga är därför: Kommer transportministern, på mötet i morgon, att se till att det inte tar lång tid?

Anf. 91 Statsrådet ANDREAS

CARLSON (KD):

Herr talman! Vi har haft en diskussion i kammaren tidigare, ledamoten och jag, där jag redogjorde för Transportstyrelsens pågående arbete. Bedömningen är att det kommer att leda till betydligt färre återkallelser.

Jag är inte nöjd med svaret att det kommer att ta lång tid. Däremot har jag i dag inget svar på hur lång tid det tar. Detta är ett ansvar som ligger på Transportstyrelsen, enligt föreskrift, men det är självfallet angeläget att få ett klargörande så fort som möjligt.

Det handlar både om en redogörelse för det pågående arbetet och, inte minst, om tidsplanen för genomförandet och även, som jag sa i mitt svar på den förra frågan, herr talman, om möjligheten att återfå ett

återkallat körkort utifrån det nya uppdaterade regelverket och om hur det ska bli så enkelt, transparent och tydligt som möjligt.

Jag förstår att det finns en oro och frustration. Det tar jag på stort allvar, och det är därför jag i morgon kommer att ha ett möte med Transportstyrelsens generaldirektör om den här frågan.

Regeringens syn på rasifierade svenska medborgare

Anf. 92 MÄRTA STENEVI (MP):

Herr talman! I regeringsformen 1 kap. 2 § fastslås det att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

I går skrev Sverigedemokraternas riksdagsledamot Richard Jomshof att han hoppades att riksdagsledamoten Daniel Riazat skulle "åka hem". Att be rasifierade svenskar att åka hem är ett klassiskt rasistiskt grepp för att markera att inte alla svenska medborgare är lika mycket svenska. Men, herr talman, Sverige är mitt, Daniel Riazats, talmannens och alla svenska medborgares hem.

Jag vill därför fråga statsrådet Pål Jonson: Delar regeringen Sverigedemokraternas syn på rasifierade svenska medborgare, eller kan statsrådet här och nu fördöma det djupt rasistiska uttalandet från en ledande företrädare för regeringsunderlaget? (Applåder)

Anf. 93 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, Märta Stenevi, för frågan!

Jag måste ärligt säga att jag inte är bekant med uttalandet, och jag är heller inte bekant med att regeringen har intagit någon position där. Jag måste be att få återkomma i en eller annan form. Jag känner faktiskt inte till uttalandet.

Satsningar på inrikesflyget

Anf. 94 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Herr talman! För en vecka sedan kom ett riktigt glatt besked: Västflyg tar i samverkan med flera aktörer ett viktigt steg i att knyta samman Växjö och Bromma med direktflyg. I dag kom ännu ett oerhört efterlängtat och glatt besked: Visby får åter direktflyg till Bromma, även det i samverkan med aktörer på ön som ser både att det är viktigt att invånare, personal och kunder kan resa snabbt och smidigt in och ut från ön och att turismen är livsviktig för att näringslivet ska må bra och frodas året om.

Genom dessa glada besked knyts landet samman, och med satsningar på inrikesflyget ser vi åter aktivitet på Bromma som kortar ledtiden. Bara min resa till ön, från dörr till dörr, kortas med hälften – hälften!

Här ser vi samverkan när den är som allra bäst, och nu gäller det att samhället sluter upp. Jag skulle vilja höra infrastrukturministerns syn på dessa senaste samarbetsprojekt, som lyfter svenskt inrikesflyg.

Anf. 95 Statsrådet ANDREAS

CARLSON (KD):

Herr talman! Tack så mycket, Ann-Sofie Lifvenhage, för frågan!

Det är självfallet positivt med entreprenörer som vill satsa på svensk infrastruktur och som ser möjligheter där andra kanske ser problem. Jag välkomnar alla sådana initiativ.

Det regeringen gör för att stärka infrastrukturen i Sverige, transportsystemet i stort och specifikt flyget, som frågan gäller, är att se transportsystemet som en helhet och att inte ställa trafikslag mot varandra.

Vi har mer än fördubblat stödet till de regionala flygplatserna. Vid halvårsskiftet tas den skadliga flygskatten bort. Vi har gått in med stöd som också hantlar en del av kostnaderna från pandemin, som drabbade både flygresenärer och flyget i stort.

Flyget är viktigt i vårt avlånga land, som är beroende av tillförlitliga, robusta och – när det gäller flygets utveckling – alltmer hållbara transporter. Detta är förstås något som regeringen arbetar med, för att hela Sverige ska fungera.

(Applåder)

Skärpta straff för ekonomisk brottslighet

Anf. 96 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Wykman.

Nu bedriver man penningtvätt i "närmast industriell skala". Så säger Ekobrottsmyndigheten i sin senaste rapport om den ekonomiska brottsligheten. Det handlar om 100–150 miljarder kronor i brottsvinster varje år, och det växer. Myndigheten pekar också på att vissa branscher är särskilt drabbade, såsom banker, byggen och välfärden.

Vi socialdemokrater har lyft upp denna fråga ett flertal gånger och har bland annat föreslagit att det ska införas en högre nivå av straff för ekonomisk brottslighet och att en djupare genomlysning ska göras av särskilt utsatta branscher. Detta har SD-regeringen inte hört sammat utan röstat ned.

Nu kommer Ekobrottsmyndigheten med sin mycket allvarliga rapport och styrker det vi har framlagt. Borde inte SD-regeringen lyssna på det och vidta ytterligare åtgärder på området, såsom att införa en högre nivå av straff för ekonomiska brott och genomlysning utsatta branscher?

Anf. 97 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Björn Wiechel får kanske börja med att adressera en regering som finns. Det är ett bra sätt att kunna få svar. Det blir faktiskt ganska tramsigt, särskilt då det gäller riktiga och allvarliga problem som penningtvätt.

Det är bra att Socialdemokraterna nu lyfter fram dessa frågor. Frågan är vad de gjorde åt dem när de hade makten. Den organiserade brottsligheten tilläts äta sig djupt in i det svenska samhället. En konsekvens av det är penningtvätt. Man dränerar gemensamma välfärdssystem på pengar, förpestar människors liv,

begår bedrägerier mot äldre och använder tvivelaktiga metoder för telefonförsäljning och annat.

Detta tilläts gå väldigt långt. Här pågår ett intensivt arbete i Sverige och på EU-nivå. Delar av det har vi redan pratat om tidigare i dag – att det behövs bättre kontroll och mer övervakning. Vi är inte främmande för hårdare straff. Tvärtom, det borde vi ha haft tidigare.

(Applåder)

Vab och bidragsbrott

Anf. 98 DANIEL PERSSON (SD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Anna Tenje.

Från och med den 1 januari 2025 finns det ny lagstiftning på plats, vilket ger Försäkringskassan tillgång till uppgifter som arbetsgivarna redovisat till Skatteverket i arbetsgivardeklarationen om anställdas frånvaro kopplad till vab och föräldraledighet.

Detta innebär att Försäkringskassan har bättre förutsättningar att utveckla mer effektiva kontrollsystém för att upptäcka bidragsbrott. Även Utbetalningsmyndigheten, som kom på plats den 1 januari 2024, kommer att stödja Försäkringskassan i detta arbete, vilket är positivt.

Anser statsrådet att detta räcker för att få bukt med bidragsbrott när det gäller vab, eller behövs fler åtgärder? Kan statsrådet i så fall ge exempel på ytterligare åtgärder som kan bli aktuella?

Anf. 99 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack, ledamoten Daniel Persson, för en utmärkt fråga!

Att beivra bidragsbrottslighet och att inte minst strypa den kriminella ekonomin är en mycket angelägen och viktig fråga för regeringen.

Försäkringskassan beräknar att ungefär 800 miljoner kronor varje år betalas ut felaktigt. Det är bidragsbrottslighet inom tillfällig föräldrapenning. Just därför är det oneligen angeläget att beivra den typen av brottslighet, som kanske börjar i det lilla men som växer till något större och som dränerar våra gemensamma pengar och gör att pengarna hamnar i fel fickor.

Att öka kontrollen, att öppna upp systemen och att öka informationsspridningen mellan myndigheter men också mellan arbetsgivare, förskola och Försäkringskassan är angelägna åtgärder för att just beivra bidragsbrottsligheten.

Men regeringen stannar givetvis inte där. Vi har tillfört mycket stora resurser både till Pensionsmyndigheten och till Försäkringskassan. I detta nu anställs fler och fler personer på Försäkringskassan just för att öka kontrollverksamheten när det gäller socialförsäkrings-systemet i stort men också när det gäller tillfällig föräldrapenning.

(Applåder)

Försvarsanslagen och konfliktförebyggande insatser

Anf. 100 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! I dessa oroliga tider med ett pågående folkrättsvidrigt krig i Ukraina och turbulens och osäkerhet kring USA:s framtida engagemang i Europas säkerhet står en enad riksdag och ett enat Europa bakom höjda försvarsanslag.

I debatten verkar det ibland inte finnas någon gräns för hur stora investeringarna i det militära försvaret kan bli. Jag ska inte recensera de beloppen, utan jag vill belysa en annan aspekt.

Krig är dyrt, och väpnade konflikter leder inte enbart till kostnader medan konflikten pågår utan även till humanitära och ekonomiska kostnader långt efter det att vapnen tystat. Att förebygga väpnade konflikter genom fredsbyggande, fattigdomsbekämpning, demokratisering och olika klimatinsatser är betydligt billigare.

När regeringen nu pratar om att höja försvarsanslagen till 3,5 procent av bnp är min fråga till försvarsministern: Till hur många procent av bnp är regeringen redo att samtidigt höja anslagen till konfliktförebyggande insatser som demokratiseringar, fredsfrämjande och klimatåtgärder runt om i världen för att bidra till att undvika framtida väpnade konflikter?

(Applåder)

Anf. 101 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, Jacob Risberg, för frågan!

Kopplat till försvarsåtagande och det som heter försvarsinvesteringsmålet är Sverige allierat. Som allierade är alla förbundna att leva upp till 2-procentsmålet. Sverige ligger över 2-procentsmålet; vi ligger på 2,4 procent. Bedömningen är att Nato kommer att närma sig ett mål på ungefär 3,5 procent för det militära försvaret i anslutning till Natos toppmöte i Haag.

Var kommer då dessa 3,5 procent ifrån? Det är den bedömda kostnaden för att Nato ska ha en god förmåga för avskräckning och försvar. Man har också tagit fram försvarsplaner. Det finns alltså ett väl underbyggt skäl till att man nu pratar om både 2-procentsmål och 3,5-procentsmål.

När det kommer till det civila försvaret och när det kommer till konfliktförebyggande har inte praxis varit att man har satt en specifik summa. Däremot sker detta naturligtvis dagligen, inte minst i utrikesförvaltningens arbete med förebyggande diplomati. Vi har Folke Bernadotteakademin och flera andra viktiga intressenter som också gör ett viktigt arbete när det kommer till konfliktförebyggande.

(Applåder)

Kvalificering till välfärden

Anf. 102 VIKTOR WÄRNICK (M):

Herr talman! Nyligen överlämnades utredningen om kvalificering till välfärden. Att arbeta och göra rätt för sig är en viktig moderat princip. Det gäller även den som har invandrat till Sverige. Det är såklart

orimligt att omedelbart få tillgång till våra svenska socialförsäkringssystem utan ansträngning.

Förslagen om att människor som kommer hit ska kvalificera sig till välfärden i takt med att de arbetar, betalar skatt och har permanent och laglig bosättning i Sverige ligger därför väl i linje med vad vi moderater står för. Att öka drivkraften att komma i arbete och motverka utanförskap och långvarigt bidragsberoende är såväl god integrationspolitik som ansvarsfull politik för hela Sverige.

Jag vet att det har gått kort tid sedan utredningen överlämnades, men min fråga till statsrådet Anna Tenje är ändå: Vad är status på arbetet för att få människor som kommer till Sverige att kvalificera sig till välfärden genom arbete?

Anf. 103 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack till ledamoten Viktor Wærnick för en utomordentligt bra fråga!

Ja, det har gått kort tid sedan jag tog emot utredningen, men jag är snabb! Redan dagen efter det att jag tog emot utredningen skickade jag ut den på remiss. Remisstiden löper ut den 15 augusti.

Vi är angelägna om att få fler i arbete. Vi är angelägna om att fler ska gå från utanförskap och komma i arbete och till en gemenskap. Fler ska vara inkluderade och integrerade i vårt samhälle.

Den 15 augusti går alltså remisstiden ut. Min förhoppning är att den här delen av bidragsreformen tillsammans med en heltidsaktivering i försörjningsstödet och dessutom ett bidragstak sammantaget ska återupprätta arbetslinjen och inte minst få fler att gå från bidrag till arbete och bygga Sverige starkare. (Applåder)

Nattåg mellan västra och norra Sverige

Anf. 104 ÅSA KARLSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Carlson.

Nattågen mellan Göteborg och Umeå i Jämtland samt mellan Göteborg och Umeå i Västerbotten, min valkrets, har slutat gå. Det är de nattåg som har bundit ihop norra Sverige med Västsverige. Detta är djupt olyckligt, inte minst för besöksnäringen. Men nattågen är också viktiga för Sveriges beredskap. Försvaret betonar vikten av nattågen för transporter av bland annat soldater och annat militärt.

Det är viktigt att Trafikverket kan upphandla trafik på sträckor som kan anses som samhällsviktiga men som inte är kommersiellt lönsamma. Regeringen har i efterhand skjutit till medel, men först efter det att tågen slutat gå. Man kan undra varför regeringen inte agerade tidigare.

Kan statsrådet här och nu ge ett tydligt besked? Kommer regeringen att verka för en upphandling och en återstart av dessa nattåg?

Anf. 105 Statsrådet ANDREAS

CARLSON (KD):

Herr talman! Jag noterar att Åsa Karlsson har noterat att regeringen har skjutit till mer medel. Det är Trafikverket som upphandlar trafiken. Den svenska järnvägstrafiken ska drivas på kommersiell grund. Om trafiken inte kan drivas på kommersiell grund och behöver upphandlas måste sträckan vara transportpolitiskt motiverad. Trafikverkets bedömning är att det i dagsläget inte är aktuellt på sträckorna Göteborg–Umeå och Göteborg–Duved, då det finns högre prioriterade insatser.

Jag vill ändå upplysa kammarens ledamöter om att efter beskedet att SJ inte längre kommer att trafikera sträckan till Jämtland har en annan aktör, Snälltåget, sedan december trafikerat sträckan mellan Malmö och Jämtland via Göteborg med nattågslinjer. Med SJ går det även att resa via Stockholm till Jämtland från södra Sverige.

Beslutet från aktören Snälltåget visar att det finns intresse för att driva trafiken vidare på kommersiell grund. Det är naturligtvis någonting som regeringen kommer att följa. (Applåder)

Kostnader för uteblivna investeringar i kärnkraft

Anf. 106 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Min fråga adresseras till statsrådet Niklas Wykman.

Vi bereder just nu i mitt utskott, näringsutskottet, frågan som handlar om finansiering och riskdelning vid investering i ny kärnkraft. För mig är det helt uppenbart att vi behöver ny planerbar kraft i Sverige, inte minst som industriföretag i framför allt södra Sverige faktiskt står i kö för att få effekttilldelning för att kunna investera och expandera. Det här sker alltså trots en stor exexport.

Men trots att kärnkraften är det enda möjliga och realistiska kraftslag i Sverige som inte drivs av fossila bränslen säger alltså samtliga rödgröna partier nej till det förslag som vi nu jobbar med. Man hänvisar, inte minst från Socialdemokraternas sida, till eventuella kostnader med propositionen.

Då är min fråga: Vilka kostnader ser statsrådet förknippat med uteblivna investeringar i den kärnkraft som Tidösamarbetet just nu planerar för?

Anf. 107 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Tack, Josef Fransson, för frågan!

Jag kan av lätt insedda skäl inte göra mig till uttolkare eller talesperson för andra politiska partier. Men det är klart: Givet att vi har problem med anslutning till elnätet, givet att vi har de problem som vi har med väldigt volatila elpriser som försvårar för hushåll och företag, givet att vi har de klimatutmaningar som vi har, givet att vi har de problem vi har i elsystemet, givet de erfarenheter vi också har från den europeiska kontinenten, givet det komfort letter vi har fått från EU och givet hur det ser ut med stödet från både

Fackföreningssverige och Industrisverige är det konstigt att man nu inte konstruktivt bidrar med att få detta på plats.

Som tur är finns ändå en majoritet i den här kam-maren, och det finns tid att tänka om framöver också för andra partier. Vi vet ju om vad som händer om vi inte har baskraft. Det blir volatila priser, problem att ansluta till elnätet och svårare att nå olika klimatmål.

Här tycker jag att alla behöver tänka till lite. Som det ser ut nu är det inte bra, men framtiden kan bli bättre. Med mer baskraft kommer Sverige tillbaka till en styrkeposition.
(Applåder)

Investeringar i hållbar baskraft

Anf. 108 OLIVER ROSENGREN (M):

Herr talman! Min fråga vänder sig till statsrådet Wykman.

Den här veckan har jag en prao från Ikeas hemstad Älmhult. Han heter Gustav och har hjälpt mig att ta fram den här frågan.

Kronoberg är ett av de län som i elprisområde 4 har drabbats av både höga och instabila elpriser, vilket har lett till problem för företag att kunna etablera sig. Vi har nu framför oss ett behov av att stabilisera elmark-naden och se till att företag kan etablera sig. I möten med företag – för min del 374 besök i företag och väl-färd sedan våren 2022 – och med människor som be-rättar om dyra elräkningar tas detta ofta upp som ett stort problem. Det pressar plånböckerna, och det pres-sar företagets möjligheter att växa.

Hur ser regeringens nuvarande arbete ut med att se till att vi får långsiktiga investeringar i hållbar baskraft så att vi kan få ned och stabilisera elpriserna, inte minst i södra Sverige?

Anf. 109 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Jag är väl medveten om ledamotens starka engagemang för Kronoberg. Dessa problem finns ju i hela södra Sverige. Det finns givetvis kost-nadsöverväldningar på alla elkonsumenter på ett eller annat sätt. Så blir det när systemet fungerar sämre och vi dessutom har fått ett krig i vår närhet.

Nedläggningen av kärnkraft var ett misstag för Sverige. Nu kommer vi till rätta med det med en ny finansieringslösning och ny kärnkraft som gör att vi kommer att få tillbaka stabilitet och mindre volatila priser.

Detta är gynnsamt för jobb, det är gynnsamt för hushållen och det är gynnsamt för företagandet. Det är också därför bemötandet är mycket positivt. Svensk in-dustri säger att man är beredd att vara med och inve-sterar. Det finns också tydliga tillrop från fackför-eningshåll om att vi behöver bygga kärnkraft i Sverige.

Situationen vi har nu är tuff och krävande för hus-hållen och för företagen, inte minst med de mycket volatila priserna i södra Sverige. Men nu finns alltså ett ljus i tunneln. Jag hoppas att inte så många här inne vill vara med och släcka den lampan.

(Applåder)

Företags tillgång till medel från Industriklivet

Anf. 110 ISAK FROM (S):

Herr talman! Niklas Wykman hade kunnat stå kvar i talarstolen.

Sverige tappar i konkurrenskraft. Arbetslösheten är skyhögt. Investeringsviljan i den svenska industrin sjunker. Många företag som tidigare aviserat stora in-vesteringar skjuter nu fram dessa på grund av osäker-heten om vad regeringen egentligen vill med industrin.

I det läget framkommer det i Dagens industri att Sverigedemokraterna har gjort en uppgörelse med de övriga regeringspartierna om vilka industriföretag som kan få ta del av projektmedel från Industriklivet. Det pågår också en diskussion ute i industrin: Finns det en svart lista hos regeringen över vilka företag som inte kan få dessa investeringar?

Herr talman! Jag vill fråga Niklas Wykman och re-geringen: Är det här sant? Finns det en svart lista som man har kommit överens om med Sverigedemokra-terna?

(Applåder)

Anf. 111 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Ja, det är en populär uppfattning att mer Niklas Wykman är en bra lösning på olika typer av problem. Jag kan instämma i ledamotens bedöm-ning där.

När det mer brett gäller mediaspekulationer tänker jag inte delta i dem. Sverige har tydliga och transpa-renta regelverk. Dem kan man ta del av. EU har tydliga och transparenta regelverk för exempelvis statsstöds-prövningar. Så ska det skötas i Sverige.

Generellt behöver vi bra villkor för företagande i Sverige. Det måste botten i – jag vet att Isak From och jag här har en större samsyn än vad som emellanåt kan framkomma i debatten – att det finns goda villkor att arbeta, att vi har bra arbetsmiljö och att vi har bra driv-krakter för att investera.

Jag delar ledamotens stora engagemang för svensk industri, både i norra Sverige och i södra Sverige. Det är så vi har byggt bra löner, jämställdhet och samman-hållning i det här landet.

I den här regeringen finns det ingen svart lista över företagande. Tvärtom behöver vi mer företag i Sve-rige. Det bygger jobb, det bygger löner och det bygger välfärd.

(Applåder)

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.14 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 5 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj

MJU14 Klimatpolitik

Punkt 6 (Ambitionsnivån i det svenska klimatarbetet)

1. utskottet
 2. res. 10 (C)
- Votering:
168 för utskottet
20 för res. 10
111 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 61 SD, 59 M, 19 V, 17 KD, 12 L
För res. 10: 20 C
Avstod: 92 S, 17 MP, 2 -
Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD, 1 MP, 4 L

Punkt 8 (En utsläppsbudget)

1. utskottet
 2. res. 17 (MP)
- Votering:
261 för utskottet
17 för res. 17
21 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 61 SD, 59 M, 19 V, 17 KD, 12 L, 1 -
För res. 17: 17 MP
Avstod: 20 C, 1 -
Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD, 1 MP, 4 L

Punkt 9 (EU:s nya utsläppshandelssystem för byggnader, vägtransporter och ytterligare sektorer)

1. utskottet
 2. res. 18 (S)
- Votering:
189 för utskottet
93 för res. 18
17 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 61 SD, 59 M, 19 V, 20 C, 17 KD, 12 L, 1 -
För res. 18: 92 S, 1 -
Avstod: 17 MP
Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD, 1 MP, 4 L

Punkt 12 (Klimatskadliga subventioner)

1. utskottet
 2. res. 22 (V)
- Votering:
280 för utskottet
19 för res. 22
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 61 SD, 59 M, 20 C, 17 KD, 17 MP, 12 L, 2 -
För res. 22: 19 V
Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD, 1 MP, 4 L

Punkt 18 (Nettoupptag i skog och mark)

1. utskottet
 2. res. 29 (MP)
- Votering:
282 för utskottet
17 för res. 29
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 61 SD, 59 M, 19 V, 20 C, 17 KD, 12 L, 2 -
För res. 29: 17 MP
Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD, 1 MP, 4 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU15 Riksrevisionens rapport om Industriklivet

Punkt 2 (Samordning av insatser för klimatomställning)

1. utskottet
 2. res. 3 (V)
 3. res. 4 (MP)
- Förberedande votering:
20 för res. 3
17 för res. 4
262 avstod
50 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Arin Karapet (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.
Huvudvotering:
263 för utskottet
19 för res. 3
17 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 61 SD, 59 M, 20 C, 17 KD, 12 L, 2 -
För res. 3: 19 V
Avstod: 17 MP
Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD, 1 MP, 4 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU14 Mervärdesskatt

Punkt 1 (Skattesatser)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

124 för utskottet

93 för res. 1

82 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 19 V, 17 KD, 17 MP, 12 L

För res. 1: 92 S, 1 -

Avstod: 61 SD, 20 C, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD,
1 MP, 4 L

Punkt 2 (Undantag från mervärdesskatt)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

3. res. 6 (MP)

Förberedande votering:

63 för res. 4

17 för res. 6

219 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Lars Englund (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

200 för utskottet

62 för res. 4

37 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 59 M, 19 V, 17 KD, 12 L, 1 -

För res. 4: 61 SD, 1 -

Avstod: 20 C, 17 MP

Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD,
1 MP, 4 L

Punkt 3 (Övriga mervärdesskattefrågor)

1. utskottet

2. res. 8 (C)

Votering:

200 för utskottet

20 för res. 8

79 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 59 M, 19 V, 17 KD, 12 L, 1 -

För res. 8: 20 C

Avstod: 61 SD, 17 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD,
1 MP, 4 L

TU12 Digitaliserings- och postfrågor

Punkt 6 (Tillgång till elektronisk kommunikation)

1. utskottet

2. res. 13 (S)

3. res. 16 (C)

Förberedande votering:

92 för res. 13

20 för res. 16

186 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 13.

Karin Sundin (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

150 för utskottet

93 för res. 13

55 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 59 M, 17 KD, 12 L, 1 -

För res. 13: 92 S, 1 -

Avstod: 19 V, 20 C, 16 MP

Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD,
2 MP, 4 L

Punkt 9 (Kompetens)

1. utskottet

2. res. 20 (S, MP)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 11 (Postservice i hela landet)

1. utskottet

2. res. 23 (S)

3. res. 25 (V)

Förberedande votering:

92 för res. 23

19 för res. 25

187 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 23.

Huvudvotering:

104 för utskottet

93 för res. 23

101 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 17 KD, 16 MP, 12 L

För res. 23: 92 S, 1 -

Avstod: 61 SD, 19 V, 20 C, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 SD, 9 M, 5 V, 4 C, 2 KD,
2 MP, 4 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 6 (forts. från § 3) **Energipolitik** (forts. NU19)

Anf. 112 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Elpriserna har det senaste året sjunkit tillbaka till mer normala eller faktiskt ganska låga nivåer. Och även om elpriserna varierar är medelpriset, som är relevant för dem som inte har en räkning där de betalar timpris, ganska lågt. I södra Sverige är det på nedåt 58 öre, tror jag. Det är välkommet. Ingen vill ha tillbaka de tidigare priserna, vare sig de betalas direkt på elräkningen eller med subventioner på skattsedeln.

I stället för att cementera elprisområdena, vilket regeringens affärsverk föreslår – till skillnad från vad vi hörde i talarstolen här tidigare och faktiskt vad regeringen gör genom sin egen politik – skulle vi i Centerpartiet vilja se en politik som gör att de kan slopas eftersom de inte längre behövs. Då behövs betydligt mer produktion i södra Sverige. Skånes effektkommission har gjort ett utmärkt jobb med att ta fram förslag för hur Skåne skulle kunna bli mer oberoende. Men de förslagen genomförs inte, vare sig av regeringen eller av Tidöpartierna i Skåne.

Vi behöver ha konkurrenskraftiga priser på energi, oavsett om det gäller el, drivmedel eller uppvärmning. Föregående talare har i princip talat bara om el, trots att det här är en energidebatt. Och vi behöver se till att energin är grön, för klimatets skull men också för konkurrenskraftens skull.

Regeringen har lagt alla ägg i samma energikorg, men Centerpartiet ser en bred helhet. Vi talar om energisystemet när regeringen talar om elsystemet. Det är skadligt att regeringen har satt ett energipolitiskt mål som inte är ett energipolitiskt mål utan ett elpolitiskt mål, som dessutom redan har uppnåtts i praktiken. Varför ska man då sätta ett sådant mål? Vi borde tala om energisystemet. Det är det som ska bli fossilfritt. Men det är ganska talande för regeringens ambitioner. Man vill göra så lite som möjligt.

När det gäller energisystemet kan vi börja med drivmedlen. Där går det inte att undvika att tala om biogasen. Det tog flera år att få tillbaka den skattebefrielse som tidigare fanns för biogasen. Under tiden var den 5 spänn dyrare vid pumpen. Om det hade gällt bensin eller diesel hade det hörts ett ramaskri från regeringen. Engagemanget för pumppriser i valrörelsen gällde uppenbarligen bara det fossila.

Tydligt är den ryska oljan viktigare att försvara än den svenska biogasen. Det är något som inte står rätt till här. Vi hörde tidigare att lösningen för att få mer biogas inte var mer biogas och att bli av med den ryska gasen, utan det var mer kärnkraft. Det är ett farligt besked till industrin på den svenska västkusten. Vi behöver ta vara på den potential som finns i mer rötning och – framför allt – i all pyrolys som finns.

Biogasfordon behöver få samma stöd som elbilar. Mål för biogasproduktionen behöver sättas, och ett konverteringsstöd för att konvertera fordon till exempelvis biogas bör inkluderas i det gröna avdraget. Vi i Centerpartiet vill också ge hushåll mer frihet att välja mer själva och avgöra vad man tycker är bäst för den

egna ekonomin. Det var därför vi genomförde förslaget om grönt avdrag. Den som sätter upp solceller, sätter upp en laddstolpe eller installerar batterilager ska kunna bestämma lite mer själv. Alla ska kunna vara med i omställningen tillsammans.

Nu är det dags att ta detta vidare. Den gröna check vi har föreslagit hjälper människor med höga elräkningar att kunna sänka dessa genom att effektivisera och genom att kunna byta ut ett batterilager som finns i en källare eller på en vind mot ett batterilager som råkar ha fyra gummihjul och kallas elbil. Detta skulle stärka det svenska energisystemet och hjälpa de människor som har det lite tuffare med elräkningarna.

Samtidigt minskar utsläppen och vi blir mindre sårbara, för det är långt mycket svårare att slå ut en miljon energiproducerande enheter än tio. Det är något den sittande regeringen borde fundera på i sin centraliseringsiver. Om vi dessutom kan frigöra den potential som finns i energieffektivisering, där det alltså i dag är lönsamt att göra saker mer effektivt – utan att offra komfort eller minska industrins behov – kan vi frigöra lika mycket el som det skulle behövas för att driva hela den svenska personbilsflottan. Det är en ganska bra grej. Vad gör då regeringen? Jo, man skrotar det mål som fanns gällande energieffektivisering.

Om man inte har ett eget tak man kan sätta upp solceller på utan kanske vill gå ihop med grannarna och producera energi lite mer effektivt är det viktigt att få bra förutsättningar. Energigemenskaper är någonting som sker på undantag i Sverige. Skatteverkets regler sätter käppar i hjulet för att tillsammans kunna gå ihop och lösa problemen. Samtidigt gör solskatten att man inte kan bygga hur stort som helst.

Här i Sverige är vi vana vid att gå samman och lösa problem. Vi har vägföreningar, fiberföreningar och fiskevårdsföreningar. Nu har vi möjligheten att få energiföreningar också. Låt alla som vill ta chansen att bidra.

Det nya projektet Energy Net i Lund skapar mycket spännande nya möjligheter. Om vi dessutom hade kunnat dela elen virtuellt i näten så vi hade sluppit bygga upp parallella nät hade det varit ännu bättre.

Det behövs mer frihet och skydd mot naturliga monopol. När elnätsbolag och fjärrvärmebolag kan höja priserna så kraftigt att de till och med blir utkastade ur sina egna branschorgan saknas uppenbarligen transparens och styrning. Då är det något allvarligt fel med systemet.

Konsumenternas skydd måste stärkas. Energi marknadsinspektionen måste få ett slut på de processer som har varit, där man bara förlorar och priserna höjs. Det bör bli en borgfred som ser till att konsumenterna får det bättre. De stora bolagen – och politiken – behöver ta ett ansvar för transparens och prissättning. Vi kan inte ha en elnätsreglering som gör att det mest lönsamma är att genomföra de dyraste åtgärderna genom att bygga ut nätet snarare än att effektivisera.

Vi ser också behov av storskalig lagring, vattenkraftsdammar, pumpkraft, solenergilager, vätgasinfrastruktur, batterier och mycket mer. Lösningarna för att

ta hand om den energi som vi har i överflöd i Sverige finns. Det behövs dock ett mer strategiskt arbete.

När Volvo har lanserat elbilar som kan stötta elsystemet gör det enorm skillnad, men regelverken finns inte på plats. Politiken har inte gjort sin del, trots att detta kan sänka kostnaderna radikalt för elsystemet som helhet.

Den gröna omställningen är en möjlighet för Sverige. Regeringen verkar tro att det handlar om grön fernissa och att vi ska göra så lite som möjligt, men det är precis tvärtom. Det är tydligt att det är Centerpartiet som driver den borgerliga agendan i svensk politik, för när näringslivet pressar på i omställningen svarar vi upp. När deras kunder vill ha gröna produkter löser vi det.

Näringslivet är inte Sverigesentimentala. Om vi inte stöttar dem och går före flyttar de. Detta har redan börjat ske. Vi ser hur gröna projekt lämnar Sverige eller lägger ned. Det senaste exemplet är utvecklingen av elflyg, som inte får rätt förutsättningar här. Då flyttar man till USA. Det är regeringens ansvar. Det här ökar dessutom utsläppen och arbetslösheten. Vi borde göra precis tvärtom.

Det kom nyligen en rapport från Västra Götalandsregionen som visar att 25 000 jobb hotas om vi inte löser elförsörjningen till år 2030. Ändå har Ebba Busch mage att säga att havsbaserad vindkraft inte hjälper. Inte heller landbaserad dito, solenergi eller något annat hjälper – och framför allt inte flexibilitet och lagring.

Men hur ska vi få igång ny kärnkraft till år 2030? Svenska kraftnät, Energimyndigheten, Svenskt Näringsliv, Volvo, SCA, Holmen, Vattenfall – kort sagt alla – säger att vi kan lösa det här med den teknik vi har till buds. Till och med politikerna i Skåne säger det. Men regeringen skyller på fysikens lagar.

Uppenbarligen är det andra fysikaliska lagar på Regeringsdepartementet än i samhället i övrigt. Man verkar se saker som har gått att lösa alldeles utmärkt i väldigt många andra länder som omöjliga. Regeringens fokus är långt borta. Man bryr sig inte om att möta behoven i närtid. Det är årtalet 2045 vi ska fokusera på. Det är dock för avlägset för att industrin ska investera.

Vi ser samma resonemang kring klimatmålen, och det är inte så konstigt. De behov vi har är på kort sikt, men regeringens lösningar är bara på lång sikt. Man väljer att strunta i här och nu, trots att det leder till ökade utsläpp och ökad arbetslöshet samt är djupt skadligt för Sverige.

Man undrar ibland om regeringen *vill* fördröja, försena och fördyra. Hur ska vi annars tolka den förda politiken? Den enda lösningen stavas ju kärnkraft. Vi i Centerpartiet utesluter inte detta, men det är svårt att göra biogas av elektroner.

Vi tänker inte låta skattebetalarna stå för notan. Detta var för övrigt också Moderaternas inställning före valet. Kristersson sa då att staten inte ska samfinansiera ny kärnkraft. Tidigare i kammaren hörde vi att Moderaterna haft samma energipolitik de senaste 50 åren. Jag undrar vad det var som hände. Helt plötsligt ska vi subventionera kärnkraften med hundratals –

kanske tusentals – miljarder. Hur är det att inte samfinansiera ny kärnkraft?

Regeringens räkneexempel i den proposition man lägger fram är dessutom glädjekalkyler. Man räknar på snabbare byggtider än någon annan gjort i modern europeisk historia. Man räknar på ett högre elpris än i några andra bedömningar i Sverige. Man ger generösare villkor än någon annan, och man räknar med mindre påverkan på andra investeringar än någon annan. Ändå blir det dyrt.

Mer realistiska bedömningar handlar ju om att det är tusentals miljarder som skattebetalarna ska stå för, trots att det finns lösningar som kan komma på plats billigare och snabbare. Sedan när sysslar borgerliga partier med planekonomi?

Det talas fint om att inte välja kraftslag utan att fokusera på förmågor. Varför gör då inte regeringen det? Det talades tidigare om att vi kan utreda fler alternativ. Varför gör vi då inte det? Regeringen säger en sak och gör något helt annat. Om man hade släppt den politiska prestigen och fokuserat på vilka lösningar vi har till buds hade det blivit billigare, snabbare och bättre. Vi hade dessutom löst problemen på ett helt annat sätt.

Investerarna står i kö för att bygga dessa lösningar. Låt dem göra det! Högen som gäller havsbaserad vindkraft växer åter på regeringens bord. Det finns återigen projekt som har väntat ganska länge på att få besked. Ge dem besked! Antalet solparker som väntar på länsstyrelsens besked är enormt – 20 terawattimmar väntar på besked. Det är lika mycket som två hela kärnkraftsreaktorer.

Senast i går visade en debattartikel i Ny Teknik på hur lång tid det tar att bygga. Man sa ett till ett och ett halvt år. Det skulle dessutom göra att man nyttjar nätet effektivare i befintliga ledningar – tvärtemot vad som sades tidigare här i debatten.

Försvaret behöver såklart också vara en del av lösningen. Precis som i våra grannländer ska de vara en allierad i stället för en motståndare. När det gäller detta behöver regeringen vara tydlig i sin ordergivning.

Det hjälper också till med den lokala viljan att faktiskt ersätta dem som påverkas och inte bara markägare. Detta gäller såväl elproduktion som nät, och det gäller inte bara vindkraften. Det gäller alla kraftslag.

Debaclet med vattenkraftens paus är ett kapitel för sig. Snart löper pausen ut. Det remitterade förslaget löser varken problemen med sjunkande öringsbestånd i norr eller utrivna kvarndammar i söder. Det gör om möjligt problemen värre. Det är en bedrift att göra det värre än det redan är!

Vattenkraftsägare som nu inte vet vad som gäller, miljöorganisationer som ser hur den biologiska mångfalden får lida och kommissionen som när som helst lär slå ned på Sverige med dryga böter, det är ingenting vi vill ha. Därför yrkar jag bifall till reservation 15 i betänkandet.

Det fanns ett litet hopp, tycker jag, när jag lyssnade på regeringsföreträdare tidigare i debatten. Kristdemokraterna valde att prata om det som förenar snarare än det som skiljer. Då är det väl dags att vi sätter oss ned

på riktigt och löser det. Vi kanske inte kan lösa 100 procent, men jag tror att vi alla vore väldigt nöjda om vi kom fram till 80 procent. Energibranschen hade fått långsiktiga förutsättningar, näringslivet hade vetat vad det är som gäller och utsläppen till atmosfären hade kunnat sjunka.

Låt oss därför verkligen fokusera på förmågor och inte på tekniker och bevisa det genom att göra det stöd som regeringen snart föreslår för kärnkraft teknikneutralt i stället. Jag är övertygad om att vi kan lösa det här tillsammans – för hushållen, för företagen, för klimatet och för Sveriges bästa.

Anf. 113 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Jag vill först berömma Liberalerna som är det enda partiet i Tidöganget som sitter kvar. Det är att visa respekt för en debatt!

Jag skulle kunna skriva under på allt som ledamoten Rickard Nordin sa. Jag vill hävda att han är en av de bästa energipolitiska talespersonerna.

Jag vill ändå fråga en sak. Ledamoten nämnde snittpriset i södra Sverige. Jag har ingen anledning att tvivla på det som ledamoten säger. I mitt anförande tog jag upp att det finns pensionärer i prisområde 1, där vi har mycket låga priser, som för drygt två år sedan hade ett pris på 34 öre per kilowattimme.

Olika bolag har räknat. I bästa fall var det 94 öre per kilowattimme, i värsta fall 120 öre. Pensionären skriver under. Men hans granne, som inte har tecknat något avtal, får ett snittpris på 29 öre. Pensionären känner sig blåst och går till bolaget och säger att han vill säga upp avtalet. Ja, det går utmärkt – betala 5 000 kronor!

Han blir blåst i det här systemet! Vi har ett system där några tjänar multum med pengar, och konsumenterna betalar. Vad säger Centerpartiet? Vad skulle vi kunna göra för att lösa det här?

Som jag nämnde skulle jag kunna skriva under på allt, för jag tycker att vi i mycket har en gemensam syn på vad som funkar och inte. Men hur ska vi göra med ett system där man skinnar och lurar människor, förutom andra problem som vi har närt?

Anf. 114 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Även jag vill börja med att berömma Liberalerna som sitter kvar. Jag kan också berömma Birger Lahti från Vänsterpartiet som också sitter kvar, trots att han redan har hållit sitt anförande.

Ledamoten lyfter upp en viktig fråga om konsumenter som luras in i oskäligen villkor. Även Konsumentverket har sagt att dessa avtalsvillkor som gör att man får betala dryga böter för att ta sig ur ett avtal är oskäligen. Den typen av avtal är därmed inte giltiga till att börja med, och det är ju som konsument skönt att veta att det inte får gå till så.

Det andra är att den här typen av lurendrejerier ska man sätta dit hårt, och jag tycker inte att man ska utsluta betydligt tuffare straff för de kriminella element som det faktiskt handlar om. Man ska inte kunna tjäna

på att lura och bedra människor på det här sättet. Jag har inget till övers för dem.

När det gäller själva prissättningen är det svårt att hävda att alla ska tvingas ha ett rörligt elavtal när det råkar vara bättre för stunden. Ett fast avtal eller inte är ju ett val som man måste göra på samma sätt som man förhandlar sin ränta med banken. Men helt oskäligen avtalsvillkor som det har varit i det här fallet ska det inte kunna vara.

Därför är det bra att Konsumentverket har tagit sitt ansvar och visat på oskäligheterna. Jag förutsätter att domstolar också tar sitt ansvar och sedan dömer efter det.

Anf. 115 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Tack, Rickard Nordin, för svaret!

Jag håller med om att det är en väg, men det handlar om själva systemet. Det är en samhällsviktig funktion.

Det handlar inte bara om el, som ledamoten nämner, men om vi håller oss till el och distribution vill jag hävda att man har försökt skapa en marknad av mycket tvivelaktiga system. Sedan gör marginalprissättningen att speciellt de i prisområde 4 ibland drabbas av oskäligen priser.

Vi har försökt titta på det där, och Socialdemokraterna har en annan modell vad gäller folkhemsel. Jag tror säker att det kommer att lösa sig om några år. Det kommer att komma på plats, och övriga länder på kontinenten gör sitt hemarbete. Men ser inte Centerpartiet att någonting borde göras gällande de här oskäligheterna? Det är inte rimligt att det kan fluktueras så att priset i värsta fall kan vara 8 kronor i Skåne medan jag i Norrbotten, om jag har rörligt pris, kan få elen för 14 öre.

Anf. 116 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Först är det nog värt att komma ihåg att priserna kommer att skilja sig åt beroende på var man producerar saker. En kexchoklad kommer att vara billigare strax utanför Cloettas fabrik i Linköping än vad den är på en fjälltopp i Åre, eftersom utbudet ser lite olika ut och därmed också prisbildan.

Det är dock inte rimligt som det har varit i Sverige med de olika elprisområdena, och det finns två saker som är de absolut bästa man kan göra för att minska prisskillnaderna.

Det första är att se till att Tyskland delas in i elprisområden. Här tycker jag att regeringen har varit alldeles för slapp. Danskarna stämde Sverige, vilket gjorde att vi fick elprisområden. Nu verkar tyskarna sätta sig på tvären gällande de förslag kring elprisområden som precis har kommit. Då får väl Sverige stämma Tyskland! Vi får vara lite mer rakryggade i Sverige och inte så mjäkiga.

Det andra är såklart att bygga ut produktionen. Det har Birger Lahtis vänner i norr gjort. Det har man inte gjort i söder, och där säger framför allt regeringspartierna nej till all ny elproduktion. När man avslög de 13

havsvindparkerna så man i praktiken till dem i Skåne: Skyll er själva! Ni får fortsätta ha höga priser.

Det hoppas jag att skåningarna tar med sig och ser till att regeringen får betala för i slutändan.

Det här är det viktigaste man kan göra. Sedan finns det olika byråkratiska delar och tekniska detaljer som vi säkert kan diskutera ifall de är möjliga eller inte. Men faktum kvarstår att det bästa sättet att sänka elpriserna i Skåne hade varit att öka elproduktionen i Skåne, och den möjligheten är stor om man säger ja till det. Det är Birger Lahtis parti betydligt bättre på att göra än vad regeringspartierna är.

Anf. 117 LINUS LAKSO (MP):

Herr talman! Jag ska ägna någon minut åt att bemöta de mest skamlösa och flagranta lögnerna som vi har hört här i kammaren. Jag vet nog inget annat politikområde där det som sägs här i kammaren är så långt från sanning, fakta och fysikens lagar som när vi har energidebatter.

Det är lite som Birger Lahti konstaterade: Om näsan växte för varje lögn skulle vi få ducka här i kammaren när Mats Green vänder sig om i talarstolen.

Jag kan börja med att säga att med Mats Greens politik skulle det vara totalsvart i Sverige – noll kilowatt, noll kilowattimmar. Mats Green vill nämligen bara ha energislag som levererar 100 procent av tiden, dygnet runt, årets alla timmar. Det var vad han sa i talarstolen. Det finns tyvärr inget sådant kraftslag, så redan där har vi ett fullständigt haveri. Jag kan nämna att vi de senaste tio åren har haft över hundra snabbstopp av kärnkraften, Mats Greens favoritenergislag.

Sedan har vi historieskrivningen som är totalt skild från verkligheten. I och för sig faller den väl in i en högernationalistisk historieskrivning om att allt var bättre förr – Make America Great Again och så vidare. Det är nog ur den synvinkeln man ska se de skamlösa lögnerna som vi hör om historien.

Det är nämligen så, vilket jag också nämnde i ett replikskifte, att när vi lämnade över regeringsmakten hade vi Sveriges största överskott av el. Vi hade Europas lägsta elpriser, och vårt energisystem hade utsetts till världens bästa av internationella organisationer.

Däremot hade vi en energikris, och vad berodde då det på, herr talman?

Vi såg att priserna började stiga när Ryssland började strypa gaskranarna till Europa hösten 2021, och det eskalerade i och med Rysslands fullskaliga invasion.

Vad kan man dra för slutsatser av det? Att det kanske inte var jättesmart att vara beroende av rysk fossil energi. Men har någon i Tidöpartierna tagit till sig den lärdomen? Nej, tvärtom har man ökat beroendet av fossil energi och sannolikt också en väldigt stor andel rysk fossil energi – i och med att man har ökat fossilanvändningen kraftigt, framför allt i transportsektorn.

Även på elområdet bevitnar vi ett fullständigt haveri av Tidöpartierna. När vi lämnade över regeringsmakten hade vi kommit upp i en historiskt hög

utbyggnadstakt i fråga om elsystemet. Det handlade om över tre gigawatt per år. Vi behöver till och med hålla en högre takt än så för att möta den efterfrågan som kommer om vi ska klara den gröna omställningen, nå våra klimatmål och klara Sveriges konkurrenskraft.

Men vad är det som händer i verkligheten? Utbyggnadstakten kollapsar. Sedan Tidöpartierna tog över har den fallit med ungefär 50 procent, och prognosen är att den minskar med ännu mer till nästa år. Med Tidöpartiernas politik kommer det alltså att sluta med energibrist och väldigt höga energipriser. Det gäller inte bara de närmaste 20 åren. Jag tror nämligen inte att det kommer att bli någon ny kärnkraft över huvud taget.

Vad är då anledningen till det här? Det är naturligtvis att det är precis tvärt emot vad flertalet företrädare för Tidöpartierna står här och hävdar. Det bedrivs ett kraftslagskrig mot den förnybara energin. Sverige saknar ett mål till 2030 och 2035. Det skulle vi behöva för att få upp utbyggnadstakten. Man motarbetar kraftigt det som kan byggas här och nu och det som kan byggas billigt. När det gäller vindkraften säger Tidöpartierna nej i mellan 70 och 100 procent av fallen.

Vi från Miljöpartiet har drivit på för en ersättning till kommunerna i över tio år. Det är faktiskt bra att flertalet partier i riksdagen har ändrat sig där, men det dras ändå i långbänk. Detta skulle ha varit inrättat redan i år, men än så länge har ingen kommun fått några som helst pengar. Faktum är att många kommunpolitiker, inte minst bland Tidöpartierna, redan har lovat sina väljare att säga nej till all vindkraft under den här mandatperioden.

När det gäller solenergin har förutsättningarna kraftigt försämrats. Man sänker det gröna avdraget trots att vi har en arbetslöshetskris, så även inom solbranschen. Vi skulle kunna minska Sveriges arbetslöshet genom att gå in och öka stödet tillfälligt. I stället för renoverade kök med höjt rotavdrag kan vi bygga ut Sveriges elförsörjning. Miljöpartiet föreslår att vi ska öka det gröna avdraget till 25 procent, åtminstone tillfälligt.

Energieffektivisering är det absolut snabbaste, billigaste och bästa sättet att få mer billig energi tillgänglig. Vi har en potential som motsvarar två till tre kärnkraftsreaktorer. Det är alltså lönsam potential. Men här har Tidöpartierna tagit bort all politik för energieffektivisering och målet för energieffektivisering. Det är fullständigt obegripligt.

1 procents energieffektivisering kan dessutom sänka elpriset med ungefär 5 procent. Man får alltså också en systemeffekt att räkna med.

När det gäller havsvinden har man lagt en död hand över hela Östersjön. Man stoppar även resten av utbyggnaden genom att ta bort stödet till att bygga ut elkablar. Varför ska inte staten kunna bygga ett stamnät ute i havet när man för samma pengar kan bygga en elledning 100 mil genom hela Sverige och bygga vindkraft i norra Sverige? Då fraktar man detta genom hela Sverige på land. Men man kan då inte bygga en betydligt kortare ledning ute i havet utanför Skånes kust och

få mer billig el rakt in i SE4, något som faktiskt skulle sänka elpriserna i SE4 på betydligt kortare sikt.

Som lök på laxen bromsar man in investeringsviljan ytterligare genom att gå fram med massiva subventioner till ett enskilt kraftslag, som man av ideologiska skäl har valt att favorisera. Det bromsar såklart investeringsviljan när det gäller allt annat. Det går inte att konkurrera med hundratals eller kanske tusentals miljarder i subventioner till ett utvalt favoritkraftslag.

Fru talman! För övrigt saknar Tidöpartierna helt en politik för effekt. Det är mycket snack om effekt, om att stabilisera elsystemet och om att vi behöver komplement till det förnybara. Miljöpartiet har länge föreslagit en sådan politik, och vi har föreslagit ett siffer-satt mål som är i linje med vad flera experter och bedömare har pekat ut. Men det säger Tidöpartierna nej till.

Vi har alltså möjlighet att redan i dag få mer effekt bland annat från kraftvärmen, som kanske skulle kunna bidra med motsvarande en kärnkraftsreaktor. Där har vi föreslagit flera reformer. Ta bort elskatten på att göra el till fjärrvärme! Ge ett investeringsstöd för att man ska kunna höja effekten! Ge ett investeringsstöd till gasturbiner! De kan vara fristående eller i så kallade gaskombiverk, där man kombinerar traditionell fjärrvärme med gasturbiner.

Det är i för sig ett flertal av Tidöpartierna som nu låtsas som att de alltid har varit för det här och som har börjat prata om mer effekt på kort sikt. Men problemet är att man gärna vill driva det här med rysk fossilgas. Man har i alla fall ingen lösning när det gäller att faktiskt producera mer biogas i Sverige. Det är alltså noll och inget förslag från Tidöpartierna för att få igång den produktionen. Det är väldigt märkligt.

Vi kan få mer effekt från vattenkraften, helt utan ytterligare miljöpåverkan. Vi kan samtidigt vidta åtgärder som ökar den biologiska mångfalden. Vi kan sätta in fler turbiner i de kraftverk vi redan har för att öka reglerförmågan i kraftsystemet och därmed möjliggöra för betydligt mer sol och vind i systemet.

Men här vill Tidöpartierna göra precis tvärtom: lägga alla ägg i samma korg och enbart subventionera kärnkraften – och den kommer inte att komma inom 20 år och sannolikt inte därefter heller.

Då har vi inte ens pratat om till vilka kostnader det är. Det finns ett flertal oberoende institutioner av olika slag som har räknat på detta. Det handlar alltså om tusentals miljarder i merkostnad. Slår man ut det per hushåll i Sverige handlar det om ungefär 1 000 kronor i månaden i 40 år – i merkostnad för Tidöpartiernas havererade energipolitik. Det tycker jag att man ska ha med sig när man går till valurnan nästa gång, fru talman.

Vi bör nog komma ihåg den grundläggande orsaken till att vi är överens om att vi behöver mer fossilfri el, nämligen att vi behöver en energi- och klimatomställning. Även här misslyckas Tidöpartierna fundamentalt.

Vi ser ingen fungerande politik för den gröna omställningen. Vi ser att investeringar hamnar i andra

länder, och det drar undan hela idén med att bygga ut elsystemet. Det är alltså ett haveri på alla fronter.

Sist men inte minst kan vi prata om målsättningar för energisystemet. Sett till hela energisystemet är vi fortfarande tungt beroende av fossil energi. Därför borde det vara rimligt att sätta ett mål om att ha ett fossilfritt energisystem, men Tidöregeringen har satt ett mål om att ha ett fossilfritt elsystem. Det kan låta bra, men det målet var i princip uppnått redan när det sattes.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 5 om en målsättning om ett fossilfritt energisystem till 2035. Det är något som krävs för att vi ska nå våra klimatomål.

Vi står naturligtvis bakom alla våra övriga förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

§ 7 Hyresrätt m.m.

Civilutskottets betänkande 2024/25:CU9
Hyresrätt m.m.
föredrogs.

Anf. 118 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Nästan på dagen för ett år sedan besökte jag Stockholms Stadsmissions nybyggda hyreshus i Farsta strand. Då var huset i stort sett klart, och hantverkarna gjorde det sista fixet. Egentligen är det två huskroppar, ett lite högre lägenhetshus och en länga med fyra radhus. En månad senare flyttade hyresgästerna in. Då skapade också huset och radhusen ökat liv och ökad trygghet på det lilla stadsdelstorget.

Huset riktar sig till människor som har svårt att skaffa ett långsiktigt boende på egen hand. Det är människor som med en mer teknisk term kan kallas strukturellt hemlösa. De är hemlösa därför att bostadsmarknaden i dag inte fungerar.

Modellen kallas Kymmendömodellen efter tomtens som huset är byggt på: Kymmendö 4. Stockholms Stadsmission vill med huset utveckla en förvaltningsmodell för socialt hållbara bostäder som aktörer på bostadsmarknaden kan ta vidare och skala upp.

Men, fru talman, en bärande del av modellen är också att det är en kooperativ hyresrätt. Skälen är två: det ena är mer smickrande än det andra. Det smickrande skälet är att en kooperativ hyresrätt skapar samhörighet och inflytande hos de boende kring förvaltningen av huset.

Det mindre smickrande är att det är en juridisk förutsättning för att kunna ha differentierade hyror som modellen bygger på. Kymmendömodellen är nämligen egentligen inte tillåten enligt svensk hyreslagstiftning. Att göra lägenheter till kooperativa hyresrätter är ett juridiskt kryphål för att Stockholms Stadsmission ska kunna lyckas.

Fru talman! Bostadsforskaren Linda Lövgren på KTH konstaterar när hon blir intervjuad om sin

forskning om Kymmendömodellen i senaste numret av Fastighetstidningen: ”Och det är kanske något många inte känner till, men bruksvärdessystemet är inte bara ett sätt att motverka höga hyror, det är också ett hinder mot att sätta för låga hyror.”

Intervjun med Linda Lövgren är en av flera artiklar i tidningen på temat visioner för hyresrätten, där olika branschföreträdare berättar om hur de ser att hyresrätten som bostadsform skulle kunna utvecklas.

Det som lyfts fram från branschföreträdare handlar om allt från tilläggstjänster som städning till klimat-smart boende och delningstjänster.

Men förutom en stark förändringsvilja för att skapa ett bättre boende utmärks svaren av att nästan alla idéer är svåra eller omöjliga att genomföra så som dagens regelverk är utformat.

Som arkitekten Cord Siegel, som byggde det första flerbostadshuset utan bilparkering, Cykelhotellet Oh-boy i Malmö, uttrycker det: ”Vi bygger ju in funktioner så att man ska kunna leva helt utan bil. Normalt betalar en hyresgäst 4 000 kronor i månaden för sitt biläggande. Men vi kan skapa en produkt som är bättre än det bilindustrin producerar. Det vore en dröm att kunna ta 3 000 kronor mer i hyra för det. Men det går ju inte med hyressättningsssystemet”.

Eller som fastighetsägaren Mikael Neuman i Göteborg lite mer lakoniskt konstaterar: ”I dag kan en fastighetsägare få lika mycket betalt för en välskött lägenhet som för en med betydligt lägre standard. Du får alltså betalt hur du än gör, inte för vad du faktiskt levererar.”

Det är därför vi moderater vill ändra på hyressättningsreglerna i Sverige, fru talman! Det finns nog inte ett land i västvärlden som inte har reglerade hyror i någon form. Samtidigt kan vi konstatera att det svenska regelverket skapar utanförskap och långa bostadsköer.

Det skapar dåliga incitament att bygga nya hyresrätter. Som artikelserien i Fastighetstidningen visar är det dessutom ett hinder för hyresvärdar att utveckla hyresrätten att bli grönare, mer socialt hållbar och bättre.

Jag hoppas att vi snart kan få till en större politisk diskussion om hyresregleringen och om hur vi kan lämna nuvarande regelverk och skapa förutsättningar för ett bättre, mer inkluderande och innovativt regelverk. Men just i dag, fru talman, finns det inte i den här kammaren en majoritet för sådana förändringar.

Fru talman! Om man lämnar den större diskussionen om hyressättningsreglerna finns det en rad andra frågor där den moderatledda regeringen nu levererar inom området som behandlas i detta betänkande. Det handlar bland annat om att återställa presumtionshyressystemet så som det är tänkt att fungera.

I två hovrättsdomar från 2022 skapades en ny rättspraxis som i praktiken slog undan benen för nyproduktion av hyresrätter, eftersom domstolen i domarna tolkade lagstiftningen så att hyror i presumtionshyressystemet i praktiken bara får höjas motsvarande hälften av höjningarna i bruksvärdessystemet. Effekten har blivit att nyproduktionen av hyresrätter sjunkit drastiskt.

En utredning som presenterades i höstas har lämnat förslag på hur hyrorna åter kan justeras motsvarande kostnadsutvecklingen men också på hur förhandlingar om presumtionshyror kan förbättras. Regeringen har avisat att en proposition kommer innan sommaren.

Fru talman! En annan del av samma utredning, som kommer att presenteras senare i vår, handlar om att för enkla privatuthyrningen. I dag är stora delar av vårt bostadsbestånd dåligt utnyttjat, eftersom den som äger bostaden antingen inte själv bor där för tillfället eller inte nyttjar hela ytan. Samtidigt gör krångliga regler att man drar sig för att hyra ut.

Genom att göra det enklare att hyra ut en bostadsrätt som står tom eller en del av en större villa som inte används kan fler bostäder tillgängliggöras eller till och med skapas. Det är bostäder som behövs för exempelvis studenter som ska studera en kortare tid eller människor som ska arbeta på en ort tillfälligt.

Fru talman! Samma utredning har också fått tilläggsdirektiv om att se över regelverket för så kallade företagsbostäder och delningsbostäder. Företagsbostäder är när företag hyr bostäder till sina anställda via förmedlare, något som med nuvarande regleringar och nya domar har visat sig extremt krångligt.

Delningsbostäder är en innovation på bostadsmarknaden som enklast kan beskrivas som en studentkorridor för människor som inte är studenter, det vill säga att man hyr ett eget rum och samtidigt delar på olika gemensamhetsytor som tv-rum och kök. Också det är en bostadsform som visat sig svårförenlig med svenskt regelverk.

För att återknyta till min inledning: nuvarande svensk hyresrättsreglering öppnar inte många möjligheter för innovation eller nya boendeformer.

Fru talman! Ett annat ärende som betänkandet tar upp, namnet till trots, är införandet av ett bostadsrättsregister. En rad aktörer som banker, mäklare och bostadsrättsföreningar har länge efterfrågat ett statligt bostadsrättsregister för att komma förbi dagens situation.

Nu ansvarar varje enskild förening för sin egen förteckning av bostadsrättsinnehavare. Det är administrativt krångligt och omständligt för såväl föreningen som den boende, banker och mäklare.

Trots att den förra socialdemokratiska regeringen tillsatte två utredningar, den första 2015, lyckades man aldrig få till en proposition och faktiskt föreslå ett centralt bostadsrättsregister. Den här regeringen gör nu vad andra bara pratar om. Ett utkast till lagrådsremiss presenterades i mars i år. Förhoppningen är att riksdagen ska kunna fatta beslut i höst.

På samma tema har riksdagen två gånger lämnat tillkännagivanden om att utreda såväl ombildningar av befintliga bostäder till ägarlägenheter som införandet av ett hyrköpssystem. Det skedde både förra och förrförra mandatperioden. Men det är först nu som förslagen faktiskt utretts, inom ramen för utredningen *Fler vägar till att äga sitt boende*. Remisstiden löpte precis ut, och svaren bereds nu i Regeringskansliet.

För oss moderater – uppenbarligen till skillnad från Socialdemokraterna – är det viktigt att fler människor

ges möjlighet att äga sitt boende, och det är därför det också ska finnas fler vägar dit. En egenägd bostad får inte vara förbehållen den med hög lön eller stor förmögenhet, som det var under den tidigare regeringen.

Fru talman! Som moderat vill jag se en större bredd av bostäder och boendeformer. Dagens bostadsmarknad är extremt normerad. Du förväntas bo i en lägenhet – och då en hyresrätt eller en bostadsrätt – eller äga ett småhus. Men så ser inte samhället ut. Vi människor vill bo både större och mindre. Vi vill bo på olika sätt under olika delar av livet. Ibland vill vi bo länge. Ibland vill vi bara bo en kort tid. Vi vill hyra, äga eller hyrköpa beroende på ålder, familjesituation, tycke och smak. Ibland vill vi kunna hyra ut hela eller delar av vårt boende.

Vi moderater vill reformera regelverket för att skapa fler boendeformer men också större variation bland de nuvarande formerna. Då öppnas möjligheter till innovation och utveckling för hyresvärdar och fastighetsutvecklare. Fastighetstidningens artikelserie, som jag nämnde i början av mitt anförande, visar att det finns en enorm utvecklingspotential. Men det finns också enorma hinder i lagstiftningen.

Fru talman! Vi skulle kunna ha ett Sverige med fler socialt hållbara bostäder, som de i Farsta strand. Vi skulle kunna ha fler bostäder med mobilitetstjänster i stället för parkeringsdäck. Och vi skulle kunna ha fler hyresvärdar som helt enkelt går den där extra milen i sin förvaltning om de kan ta betalt för det. Men då krävs politiskt mod och reformvilja att våga diskutera en omreglering av hyresrätten i den här kammaren.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 119 MALCOLM MOMODOU
JALLOW (V):

Fru talman! Efter några mörka år med Tidöpartierna vid makten har jag insett att jag aldrig kommer att kunna påverka eller tala förnuft med en regering som så öppet visar sitt förakt mot vanligt folk. I dag väljer jag att i stället vända mig direkt till folket, till alla er som kämpar och betalar skatt men ändå inte får ihop livet, till alla er som bor i hyresrätt och undrar hur länge ni ska ha råd att bo kvar. Jag vänder mig till alla de barn som vräks från sina hem för att politiken sviker dem. Jag hoppas och tror att de flesta av er redan har både sett och förstått vad som sker i vårt land, men till dem som ännu tvekar vänder jag mig i dag.

Fru talman! Jag är här i dag för att prata om hyresrätt. Det är dagens tema. I Sverige bor i dag hela 3 miljoner människor i hyresrätt. De fattigaste hushållen bor i hyresrätt, men alla som bor i hyresrätt är inte fattiga. Det är vanliga arbetare, lärare, sjuksköterskor och byggarbetare som bor i hyresrätt, vägg i vägg med pensionärer, studenter och arbetslösa.

Hyresrätten är en upplåtelseform för alla och en trygg boendeform omgiven av en social skyddslagstiftning till förmån för de boende – hyresgästerna. Det är en boendeform som inte kräver att du har sparat kapital eller tillhör en rik familj. Men tryggheten är under

attack, fru talman, och attacken kommer från Rosenbad. Regeringen river ned och säljer ut. De skuldbelägger och hånar de mest utsatta. När människor vräks och barn tvingas flytta runt utan fast punkt i tillvaron väljer regeringen att skydda fastighetsägarnas vinster, inte hyresgästerna och deras hem.

Fru talman! En ny studie visar att de rika i dagens Sverige kan leva tio år längre än de fattiga. Klyftorna fortsätter att öka, och de har ökat i många år. De senaste åren har den höga inflationen raderat ut omkring tio års reallöneökningar. Hela arbetarklassens framsteg under ett decennium har kastats i soporna, med regeringens goda minne. Priserna på el, boende, mat och drivmedel har skjutit i höjden, men lönerna står stilla. Allt fler hushåll klarar inte längre sin grundläggande försörjning.

Kronofogden fortsätter att leverera nya dystra siffror. Statistiken förblir siffror utan ansikten, men bakom siffrorna finns verkliga människor. Tyvärr kan Tidöpartiernas representanter inte bry sig mindre. Bakom siffrorna om det ständigt ökande antalet vräkningar finns riktiga barn, som växer upp med en oro i magen över att nästa flytt inte ska bli till ett nytt rum – utan till ett härbärge. Där finns också den ensamstående mamman som inte längre kan betala vare sig hyra eller mat. Där finns de skuldsatta som hamnat hos Kronofogden för att de tvingats handla mat på kredit. Bakom siffrorna finns alla dessa tragiska människoöden.

Fru talman! Allt detta slår rakt in i hyresrätternas värld. Det är där krisen märks först. I dag lever över 330 000 fler människor i materiell och social fattigdom än för tre år sedan. Det är 170 000 fler som lever i allvarlig fattigdom. Fler än någonsin klarar inte längre av att betala hyran, att köpa kläder till barnen och att äta sig mätta.

Kronofogden menar att utvecklingen är oroande. Jag menar att den är skrämmande. Verkligheten runt omkring oss brinner, men regeringen blundar. Det är ett haveri. Det är ett gigantiskt svek. Jag behöver väl knappast nämna att alla de urspårade siffror jag nyss läste upp har tillkommit under den tid Tidöpartierna styrt Sverige?

Fru talman! Bland hyresgäster finns det en grupp som är överrepresenterad, och det är ensamstående med eller utan barn. Inom denna grupp är kvinnor överrepresenterade. De ensamstående männen bor nämligen i hög utsträckning i småhus, enligt SCB. När politiken väljer bort hyresrätten är det med andra ord framför allt kvinnor man väljer bort. Det är främst de som drabbas, och extra hårt drabbas ensamstående kvinnor med barn. Min killgissning är att det förmodligen aldrig har funnits en svensk regering som så tydligt som Tidöregeringen föraktar hyresrätten och samtidigt är fullständigt besatt av småhus. Kanske blir det inte tydligare än så här: En bostadspolitik av män, för män.

Fru talman! Den kris vi lever i är skapad av politiker som inte längre bryr sig. Som möglet på moset tog Tidöpartierna bort det bostadstillägg många behövde

för att klara hyran. Med SD som pådrivare stoppade man dessutom det extra barnbidrag på 1 250 kronor som åtminstone lite skulle kunna hjälpa ekonomin för de mest utsatta. Kan det möjligen vara så att SD var rädda för att någon invandrare skulle få ta del av bidraget och därför valde att stoppa det?

Fru talman! Tidöpartierna sänker skatten och höjer subventionerna för de rikaste och försämrar skyddsnätet för alla övriga. Till folket vill jag säga: Det är svårt att förstå och omöjligt att acceptera. Låt oss samla vårt missnöje nästa höst och byta regering!

Fru talman! I tider av arbetslöshet, ökad fattigdom och fler vräkt barn är det bara hyresvärdarnas inkomster som Tidöpartierna värnar. Liksom föregående år tar högern i dagens betänkande ställning mot hyresrätten och mot vanliga människors möjlighet att få en egen bostad.

Vi har en regering som inte nämner allmännyttans viktiga roll i samhället, som saknar viljan att skydda hyresgäster mot slumvärdar och som saknar reformer som kan öka människors möjligheter till ett eget hem. Det är helt enkelt mycket som saknas, både i regeringens politik och i dagens betänkande.

Fru talman! I årtal har fastighetsägare plockat ut miljardvinster från hyresgästernas inbetalningar, och i många fall har de struntat i att underhålla sina hus. När tiderna under ett par år blir hårdare är det alltså hyresgästerna som ska straffas och hyresvärdarna vi ska tycka synd om. Det kan inte vara på allvar.

Att kräva hyresgäster på enorma hyreshöjningar så snart penningflödet avtar är inte bara fräckt, utan det är även usel förvaltning. Hur är det möjligt att alla pengar tog slut samma dag som lågkonjunkturen satte in? Lite borde väl ändå ha sparats till sämre dagar, kan man tycka.

Det är inte politikens roll att genomföra hyresförhandlingar, men det finns en gräns för allt. Hushållen har lidit nog. De ensamstående kvinnorna har lidit nog. Pensionärerna har lidit nog. Efter flera år av orimliga hyreshöjningar är det hög tid att vi börjar diskutera ett hyresstopp, en andningspaus för alla dem som verkligen förtjänar det.

Fru talman! I betänkandet *Sänk tröskeln till en god bostad*, som regeringen ofta hänvisar till när de försöker få oss att tro att de bryr sig om vanliga människor, fanns flera förslag om hyresvärdars krav på blivande hyresgäster. I dag bestämmer varje enskild värd vilka krav som ska gälla för en potentiell hyresgäst.

Alltför ofta ställs fullständigt orimliga krav. Det handlar inte bara om extremt höga inkomstkrav, utan även om andra irrelevanta krav, såsom att arbetet inte får ligga för långt ifrån bostaden. Inkomster från till exempel a-kassa, sjukpenning och bostadsbidrag räknas inte heller hos många hyresvärdar. Jag menar att detta ger en oerhört hög tröskel in på bostadsmarknaden, men det är en tröskel som lätt kan brytas ned för den regering som verkligen vill.

Vänsterpartiet anser att inga hyresvärdar, vare sig allmännyttiga eller privata, ska kunna ställa orimliga inkomstkrav eller andra irrelevanta krav på tillträdande

hyresgäster. En seriös regering skulle förstå hur viktig en sådan reform är för dem som i dag står allra längst från bostadsmarknaden.

Fru talman! De senaste årtiondena har ett stort antal hyresrätter, såväl privata som allmännyttiga, ombildats till bostadsrätter. Tidöregeringen har genom utredningen *Fler vägar till att äga sitt boende* klargjort att man vill att ännu fler ska säljas. Denna gång ska hyresrätterna omvandlas till ägarlägenheter. Jag har sagt det förr, men jag upprepar det gärna: Tidöregeringens besatthet av att äga är förödande för svensk bostadspolitik.

All politik från Tidöpartierna verkar ha som främsta syfte att attackera de mest ekonomiskt utsatta grupperna i samhället. Men i deras så kallade bostadspolitik blir detta extremt tydligt. Ombildningarna av hyresrätter motiveras med att "fler ska kunna hyra ut i andrahand".

Parallellt med utförsäljningsivern pågår en annan Tidöutredning. Den ska se över reglerna för privatpersoners uthyrning av ägda bostäder. Fokus i den senare utredningen är att den som äger en bostad ska kunna tjäna ännu mer pengar än i dag på sin uthyrning. Det är alltså ett förslag som ska ge ännu generösare skatteavdrag och ge ännu mer förtjänst genom ännu högre andrahandshyror.

Fru talman! Hur har de mage att kalla detta bostadspolitik? Det är ett enda stort hån mot alla som i dag står långt ifrån en egen bostad.

Vänsterpartiet anser att regeringen omgående bör slänga dessa två utredningar i papperskorgen, där de hör hemma. Kom ihåg, gott folk, att privatuthyrning aldrig kommer att skapa några nya bostäder och att färre hyresrätter aldrig kommer att lösa bostadskrisen.

Fru talman! Barnets bästa ska vara i fokus. Vi har barnkonventionen som lag i Sverige. Samhället har ett ansvar för att förhindra att barn blir hemlösa, men trots detta blir barn även fortsättningsvis vräkta i Sverige.

Med sorg i hjärtat läser jag i medierna om flerbarnsfamiljen i Malmö som vräktes efter att hyresnämnden slagit fast att den under de år den bodde i sin lägenhet blev försenad med två hyresinbetalningar. De båda hyrorna nådde fastighetsägarens konto två respektive fyra dagar för sent.

Jag läser vidare på Barnombudsmannens hemsida om vräkta barnfamiljer i extremt utsatta situationer. Små barn hamnar efter vräkningen i tillfälliga boenden som delas med personer som har missbruksproblem. Det är tillfälliga boenden som präglas av otrygghet, våld och droger.

Sedan läser jag Tidöpartiernas politik med samma sorg i hjärtat. För samtidigt som allt fler barn förlorar sina hem och sin trygghet levererar Tidöpartierna reformer som kommer att leda till ännu fler rättsvidriga vräkningar av barn. Med de lagändringar som följde efter propositionen *Åtgärder för tryggare bostadsområden* riskerar situationen att eskalera än mer.

Vänsterpartiet kräver att de hyresrättsliga reglerna ändras så att det inte är möjligt att vräka en barnfamilj innan den har ett fullvärdigt boende att flytta till. Det

ska inte heller vara möjligt att vräka hushåll där det bor barn utan att först uppmana hyresgästen till rättelse och underrätta socialtjänsten. Regeringen bör också snarast återkomma med förslag på hur en familj som bott tillsammans med någon som förlorar kontraktet på grund av en brottslig handling kan bo kvar alternativt kan hjälpas till ett nytt permanent boende.

Vi kommer aldrig ge upp kampen för ett Sverige där alla har rätt till ett hem. En regering som inte bryr sig om hur folk bor är en regering som inte bryr sig om folk, punkt. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation 12.

Anf. 120 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Antalet bostäder som byggs i Sverige minskade när inflationen stack iväg och räntorna ökade. Helt plötsligt blev det dyrt att finansiera bostadsbyggande samtidigt som kostnaden i slutändan var svåröverblickbar. Eftersom hyresrätter redan innan behövde statligt stöd för att byggas störtök även den byggnationen.

Situationen i dag är mer gynnsam med en inflation som har pressats tillbaka och räntor som har sänkts, men de är ändå högre än tidigare. För att få igång bostadsbyggandet behövs genomgripande reformer. Men bostadsbyggandet ska inte boostas tillfälligt utan klara av att stanna på en högre nivå även i lågkonjunktur.

Då är det glädjande att man effektiviserar Studentbostädernas byggande, något vi kommer att debattera nästa vecka.

Då är det glädjande att se att strandskyddsfrågan i ett första steg reformeras och underlättar bostadsbyggande.

Då är det glädjande att man ser över regelverket för bygglov för att bygglovsbefria fler ombyggnader och tillbyggnader.

Då är det glädjande att man ser över bullernivåerna och hur de ska beräknas för att öka flexibiliteten. Regeringen ger Boverket i uppdrag att utreda och föreslå betydande förändringar i förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Detta uppdrag gavs i dag av regeringen.

Då är det glädjande att man genom Boverket skriver fram modernare regler för att få branschen att hitta nya och effektivare sätt att producera bostäder.

Då är det glädjande med en effektiviseringskommission som ska se över kostnadsutvecklingen inom byggandet, som är långt över KPI-utvecklingen.

Alla dessa åtgärder vidtas för att hyresrätter ska kunna byggas effektivare och billigare. Vi anser att det är bättre att jobba med att få ned kostnadssidan än med bidrag till företag.

Sedan måste man jobba med varje enskild persons möjlighet att efterfråga de bostäder som finns. Då är en del att man måste höja bostadsbidraget och bredda det så att det träffar fler människor, så som tanken var när man en gång införde bostadsbidraget. I dag är det ett smalt bidrag. Vi tror på att ge den enskilde möjlighet att göra sina val, och ekonomiska möjligheter skapar den möjligheten.

Den reform av hyressättningssystemet som gjordes 2011 har inte fungerat så bra som vi alla önskade – det kan var och en av oss konstatera. Konfliktfyllda, långdragna och oförutsägbara förhandlingar skapar en osäkerhet kring hyresrätten som faktiskt påverkar byggnandet.

Attraktionen i att äga en hyresfastighet är kraftigt reducerad, vill jag mena. Många fastighetsägare säljer för ombildning till bostadsrätt. I nyproduktion, när valet står mellan olika upplåtelseformer, föredrar byggherrarna de lönsammare bostadsrätterna.

Bostadsbristen generellt och bristen på hyresrätter i synnerhet gör att människor tvingas tacka nej till studieplatser och arbeten. Bostadsbristen hämmar också företags möjlighet att växa. De preferenser som normalt driver efterfrågan på bostäder och skapar rörlighet får inte slå igenom i hyressättningen, vilket i realiteten minskar tillgången på hyresbostäder.

Vi tror att man måste se på ett annat sätt att få finansiering för nya hyresrätter eftersom kostnaderna sticker iväg. Fri hyressättning i nyproduktion är ett sätt som vi gärna hade sett att vi prövade, till exempel i de större städerna, där kön är lång och behovet som störst.

Regeringen ser behovet av en hög takt i bostadsbyggandet och har varit beredd att göra ett genomgripande arbete för att få bostadsmarknaden att fungera bättre över tid.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 121 MÄRTA STENEVI (MP) replik:

Fru talman! För ett par veckor sedan debatterade vi bostadspolitik och då också det tillfälliga tillägget i bostadsbidraget. Jag uppskattade då mycket det djupa engagemang som jag uppfattade hos ledamoten Larry Söder för de barnfamiljer med låga inkomster i vårt land som står inför en väldigt tuff situation i sommar.

Jag ska inte på något sätt hålla ledamoten ansvarig för den vårbudget som kom, utan jag skulle i stället vilja fråga ledamoten vad Kristdemokraterna har för förslag. Jag är väl medveten om att Kristdemokraterna inte sitter själva i regeringen. Jag är också väl medveten om att det finns partier som har visat extremt lite intresse för de här familjerna och som raljerar kring att byta kontakter i stället för att sätta mat på bordet. Därför skulle jag hellre vilja höra vad Kristdemokraterna, om man kunde, skulle vilja göra för de här barnfamiljerna så att de nu inte riskerar att drabbas av vräkningar och inte måste välja mellan att betala hyran i tid och äta riktigt mat.

Anf. 122 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att situationen för barn som lever i familjer som befinner sig i ekonomisk utsatthet är något vi som parti värnar om och tycker är väldigt viktigt. Det tillfälligt höjda bostadsbidraget var ett sätt att hantera detta för de familjerna, som vi tyckte var väldigt träffsäkert.

Vi tror att man i det långa loppet ska se över bostadsbidraget i sig för att kunna höja och bredda det och därmed möta barnfamiljer – som det var förr i

tiden. Bostadsbidraget mötte faktiskt barnfamiljer i ekonomiskt utsatta situationer, vilket det inte gör i dag. För vårt parti är detta en fråga som vi har prioriterat att försöka få fram – att bostadsbidraget på något sätt ska kunna träffa dessa.

Sedan är det inte fel om man hittar andra sätt att hjälpa utsatta familjer, men det kanske man också gör på lokal nivå. Varje kommun måste också ta sitt ansvar på ett eller annat sätt. Där vill jag påstå att vi kristdemokrater försöker hjälpa till så mycket som möjligt.

Men det är aldrig bra att med en tillfällig lösning. För familjer med barn är det alltid bäst med en lösning som fungerar över tid. Skulle en familj hamna i en situation där vräkning är ett faktum måste man få hjälp av kommunen för att hitta, inte ett tillfälligt boende, utan ett boende som fungerar över tid. Det är aldrig bra för någon att flytta flera gånger, och det är aldrig bra att hamna i den otryggheten.

Det är inte barnens fel att föräldrarna har ekonomiska bekymmer. Det måste vi ha som utgångspunkt, menar jag.

Anf. 123 MÄRTA STENEVI (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret och delar bilden av behovet av att reformera bostadsbidraget kraftigt, inte minst med tanke på hur få barnfamiljer som i dag nås av bidraget eftersom det under de senaste decennierna har urholkats på ett sätt som är ovärdigt en välfärdsstat som Sverige.

Det är inte det enda svaret på familjers svaga disponibla inkomster, naturligtvis. Vi ser dock, inte minst i Riksrevisionens rapport, hur urholkningen av bostadsbidraget i andra änden har fått som konsekvens att allt fler familjer blir alltmer trångbodda eftersom hyran är det sista man slarvar med. Det är det man i det absolut längsta prioriterar när man har låga inkomster; annat får stryka på foten. Barnen får inte nya kläder. Barnen kan inte delta på kompisarnas kalas, till exempel. Barnen kan inte vara med på aktiviteter eller följa med på bio. Barnen kan helt enkelt inte delta i samhället på samma villkor som andra. Detta ryker innan man slutar betala hyran, vilket naturligtvis är bra och värt att berömma föräldrarna för.

Men man borde inte behöva välja mellan att kunna ha grönsaker på middagsbordet och att klara sin hyra. Man borde inte behöva vara nere på så små bostäder att barnen inte har möjlighet att sköta sin skolgång och göra sina läxor i sina hem utan i stället tvingas ut på gatan.

Jag välkomnar ambitionen, och jag hoppas innerligt att detta blir en prioriterad fråga för Kristdemokraterna i regeringen, att ni kan tvinga ned de partier som vill dra in på bidragen och göra livet svårare för utsatta barnfamiljer och att ni når framgång i de förhandlingarna.

Anf. 124 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Man kan väl konstatera att det som måste göras är att se till att livsmedelspriserna inte ökar

som de har gjort. Vi måste hålla nere inflationen så mycket som möjligt.

Jag tycker att ett gott exempel på något vi som parti skulle vilja göra är fritidskortet. Det träffar alla barn, men det är till för de barn vars föräldrar faktiskt måste välja mellan att betala en fritidsaktivitet eller att sätta mat på bordet. Vi vill att man ska kunna göra bägge delarna. Fritidskortet må se ut som en liten reform, men jag tror att det får ganska stora effekter för barn som ligger precis på gränsen. Alla barn ska ha möjlighet till en fritid som gör att de också kan vara med i den sociala delen. Annars är risken att de får problem längre fram.

Bostadsbidraget tror jag är en prioriterad fråga för oss som parti, och jag tror att vi kommer att fortsätta driva den. Med det önskar jag en trevlig debatt!

Anf. 125 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! För oss socialdemokrater är den bostadspolitiska målsättningen bra och trygga bostäder för alla. Det förutsätter en nationell och generell bostadspolitik som fokuserar på goda bostäder för alla, inte en marknad som fungerar för några.

Goda bostäder innebär såväl fler hyresrätter som fler blandade bostadsområden med villor, radhus och flerfamiljshus som bryter den växande boendesegregationen. Vi bygger inte bara hus; vi bygger samhällen.

Vi socialdemokrater ska därför fortsätta att bygga, och vi ska bygga bostäder som fler har råd att bo i. Vi ska bygga och renovera för ett modernt, cirkulärt, klimatsmart samhälle.

Fru talman! I dag debatterar vi civilutskottets betänkande om hyresrätt.

Jag vill inledningsvis understryka att vi socialdemokrater värnar den svenska partsmodellen på hyresmarknaden och hyresförhandlingssystemet. Vi har fått besked om att Moderaterna visar intresse för att lämna det systemet, och från Kristdemokraterna nås vi av besked om att fri hyressättning i nyproduktion är på tapeten.

Vi socialdemokrater har givetvis ögonen på hyresförhandlingarna, på utredningen om systemet med presumtionshyror, där en proposition har aviserats före sommaren, och på det relativt nyligen instiftade förfrandet med oberoende tvistlösning. Det nya systemet har prövats under svåra förutsättningar med hög kostnadsökningstakt och många ekonomiskt pressade hushåll, inte minst bland hyresgäster. Det är viktigt att parterna vårdar ingången att institutet med oberoende skiljeman ska användas restriktivt.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill understödja byggande av hyresrätter med lägre hyresnivå. Det har varit det enskilt viktigaste inslaget i en väl fungerande social bostadspolitik. Men så snart de får chansen avvecklar högern, nu med Sverigedemokraterna i spetsen, sådana stöd. Bostadsbristen och ojämlikheten ökar. Byggnadsarbetare blir av med jobbet. Samhälls-ekonomin skadas.

Vi har talat om detta hela denna mandatperiod. Vi kommer att fortsätta att göra det.

Medborgare! Vill du ha en politik där vi fortsätter att bygga hyresrätter för vanligt folk? Rösta på Socialdemokraterna!

Fru talman! Statlig medfinansiering av energieffektivisering har många positiva effekter. Fastighetsägare och hyresgäster minskar sina kostnader för energiförbrukning och får direkt stöd att bära investeringskostnaden för åtgärderna. Detta är i sin tur bra för klimatet, för energisystemet och för att bibehålla yrkeskompetensen i en sektor där alldeles för många har blivit av med sitt jobb.

Det statliga stödet för energieffektivisering av flerbostadshus bör bibehållas. Inte minst stora delar av det så kallade miljonprogrammet, byggt på 1960- och 70-talen, är nu i akut behov av genomgripande renoveringsåtgärder. Utöver detta anser vi också att det bör övervägas att inrätta kompletterande statliga lån till storskaliga energieffektiviseringsåtgärder i samband med renovering.

Medborgare! Vill du ha en politik där vi renoverar, energieffektiviserar och klimatsäkrar även hyresrätter som folk har råd att bo i? Rösta på Socialdemokraterna!

Fru talman! Hyresrätten är en boendeform som många föredrar, och i Sverige finns 1,6 miljoner hyresrätter. Strax under 3 miljoner individer bor i hyresrätt.

Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen gjorde mycket för att öka tryggheten för hyresgäster. Det handlade om åtgärder mot svarthandel med hyreskontrakt, mot otillåten andrahandsuthyrning och mot uttag av överhyror av andrahandshyresgäster. Vi har också infört en möjlighet att ingripa mot brister i förvaltningen av hyresfastigheter på ett tidigt stadium genom att hyresnämnden kan vitesförelägga fastighetsägare att åtgärda bristerna. En hyresgäst vars lägenhet förstörs genom brand eller liknande ska numera också erbjudas ett nytt hyresavtal av hyresvärden, förutsatt att det är skäligt.

Vi ser naturligtvis att mer behöver göras. Alldeles nyligen kunde vi följa rapportering om fastighetsägare i Stockholms södra förorter som helt uppenbart missköter sina fastigheter till den grad att en äldre kvinna inte ids bjuda hem sina barnbarn på grund av hur det ser ut i hemmet.

Fru talman! Renoveringar måste ske på ett sådant sätt att människor har råd att bo kvar. Vi vill se en långsammare och längre infasningsperiod för hyreshöjningar vid renovering. Stärkt besittningsskydd vid uthyrning av privatbostäder vore också av stor betydelse för hyresgästernas trygghet. Ett förbud mot att säga upp tidsbestämda kontrakt i förtid bör införas.

Förekomsten av lyxrenoveringar i syfte att byta hyresgäster i det befintliga hyresbeståndet måste stoppas. En av anledningarna till att hyresgästerna nästan är helt chanslösa är att domstolarna använder sig av begreppet ”inte oskäligt” för att bedöma det rimliga i en renoveringsåtgärd. I stället för ”inte oskäligt” menar vi att

obalanserna hade kunnat hanteras om begreppet ”skäligt” skulle införas som bedömningsgrund.

Medborgare! Vill du ha ökad trygghet för hyresgäster? Rösta på Socialdemokraterna!

Fru talman! Under förra året genomfördes lagändringar som utökade hyresgästernas ansvar för trygghet i bostadsområdet. Vi socialdemokrater har ställt oss i grunden positiva till förändringarna, men vi har också sett behovet av snabb och systematisk utvärdering av de nya reglerna och vissa skyddsmekanismer för barn i hushåll.

Vi socialdemokrater anser vidare att bostadsrättslagen bör ändras på ett sätt som motsvarar de hyresrättsliga förändringarna gällande bristande skötsamhet och störningar i boendet som har införts. Jag har själv upprepade gånger ställt frågor till justitieministern om detta. När kommer åtgärderna – kanske kollegorna i civilutskottet vet?

Fru talman! Betänkandet behandlar även frågor om utbildning från hyresrätt till bostadsrätt. Den som läser Hem & Hyra kan ta del av otaliga reportage om skandalösa processer som handlar om hur hyresgäster i samband med utbildning till bostadsrättsförening blir lurade och ekonomiskt mycket utsatta. Vi socialdemokrater har under lång tid arbetat med att stärka skyddet för hyresgästerna i detta sammanhang. Under förra mandatperioden genomfördes också en omfattande uppgradering av bostadsrättslagen. Dessa lagändringar, som bland annat handlar om kraven på de ekonomiska planer som ska finnas för en bostadsrättsförening, har nyligen trätt i kraft.

Men i utredningsbetänkandet *Vem äger fastigheten*, som är resultatet av en utredning som vi socialdemokrater tillsatte, föreslås ytterligare åtgärder för att skärpa kontrollen vid överlåtelser av fastigheter. Vi menar att de i utredningen framförda förslagen om utbildning på de boendes villkor och stärkta identitetskontroller vid fastighetsköp bör genomföras snarast möjligt för att värna allmänintresset, säkra ordning och reda samt öka tryggheten i den svenska fastighetssektorn.

Vi socialdemokrater är öppna för att ännu fler åtgärder kan behöva vidtas. Det minsta man kunde begära vore att Sverigedemokraterna och regeringen nu genomför redan beredda utredningsförslag för att stärka skyddet för de hyresgäster som råkar riktigt illa ut när till exempel moderata kommunpolitiker sätter igång utbildningar i allmännyttan och där så kallade utbildningskonsulter far fram. Varför har detta ännu inte skett – kanske kollegorna i civilutskottet vet?

Fru talman! Givetvis står vi socialdemokrater bakom samtliga våra reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 22.

Slutligen: Just nu är många hushåll i vårt samhälle ekonomiskt pressade. Inte minst bland landets hyresgäster finns många som har sett hyrorna stiga tillsammans med matpriserna och arbetslösheten. Hyresrättsliga frågor, som vi behandlar i denna debatt, är en mindre men betydelsefull del. Vi socialdemokrater arbetar långsamt med ett antal frontlinjer för stärkt skydd

och förbättrade villkor för just hyresgäster. Tidömajoriteten gör i långa stycken precis tvärtom eller inte så mycket alls.
(Applåder)

Anf. 126 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)
replik:

Fru talman! Ja, Socialdemokraterna har, som de alltid gör i opposition, påpekat behovet av breda lösningar på bostadsområdet. Viljan till breda lösningar tenderar att stå i relation till hur långt från makten och egen regeringsställning som Socialdemokraterna befinner sig. När Socialdemokraterna befann sig i regeringsställning var viljan att bjuda in Sverigedemokraterna mycket låg, för att inte säga obefintlig. Nu när Socialdemokraterna befinner sig i opposition kan de inte bärga sig att få sitta tillsammans med Sverigedemokraterna och prata om framtiden.

Jag tror att det finns mycket som vi sverigedemokrater och Socialdemokraterna skulle kunna överens om. Men en fråga som kanske är mer intressant är vad Socialdemokraterna kan komma överens om inom sitt eget underlag. Det är trots allt det som utmanar den regering som i dag sitter, och jag har svårt att i detta underlag se vilken röd tråd som binder samman Socialdemokraterna och Centerpartiet med Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Det är slående att Sverigedemokraterna överlag har fler gemensamma reservationer med Centerpartiet än Socialdemokraterna har.

Med 29 reservationer i betänkandet och inte en enda som är gemensam från oppositionen är frågan hur man framöver ska komma fram till en gemensam politik – och väljarna har faktiskt rätt att få reda på vad den kommer att innehålla. Det är ju enorm skillnad mellan vad Socialdemokraterna tycker och vad till exempel Centerpartiet tycker.

Anf. 127 MARKUS KALLIFATIDES (S)
replik:

Fru talman! Det är märkligt; det är alltså ärendedebatt om hyresrätt med mera, och vi lämnar hela denna debatt och alla de sakfrågor som är viktiga för landets 3 miljoner människor som bor i hyresrätt. I stället ska vi ägna detta replikskifte åt spekulationer om ett val som ligger ett och ett halvt år bort och hur eventuella valmanifest ska se ut från olika partier.

Jag vill gärna peka på möjligheten att vi alla går fram som egna politiska partier i allmänna val, söker folkets mandat för vår egen politik och därefter förhandlar med andra partier i Sveriges riksdag för att bilda regering och utforma politiken. Det är inget konstigt; det är ett fullt tillgängligt alternativ.

Jag ser stora gemensamma linjer på vår sida i politiken som handlar om att skydda hyresgäster och skydda barns situation i boende. Jag ser att det finns spänningar när det gäller tankar på fri hyressättning i nyproduktion. Det är väl känt; det ser jag.

Jag ser också att det på Mikael Eskilanderssons sida i politiken finns, ja, inte spänningar utan vad vi

kan kalla Marianergravendjupa avgrunder mellan Moderaternas deklaration att den svenska partsmodellen på hyresmarknaden ska bort och Sverigedemokraternas position i den frågan.

Frågan går alltså tillbaka till Mikael Eskilandersson. Hur är det med sammanhållningen i Tidömajoriteten på området hyresrätt med mera?

Anf. 128 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)
replik:

Fru talman! Till att börja med tycker jag att väljarna i högsta grad har rätt att redan nu få reda på hur Socialdemokraterna kommer att ställa sig till en del av det som andra i oppositionen föreslår.

Markus Kallifatides lyfter fram att det är avgrundsdyb mellan SD och Moderaterna. Det är i så fall samma avgrundsdyb, om inte ännu större, mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet. Centerpartiet är ju väldigt tydligt med att man är för fri hyressättning. Och vi har ju erfarenheten från förra valrörelsen och förra regeringsuppgåelsen. Då var Socialdemokraterna plötsligt inte så måna om att värna den svenska modellen. Tvärtom gjorde man en överenskommelse som gick långt ifrån vad partiet står för. Än så länge har mitt parti inte gjort någon sådan överenskommelse.

Det togs upp andra frågor, som trygghetsfrågor. Också där står Socialdemokraterna ganska ensamma. Samtidigt har man kanske inte så värst bra renommé sedan förra mandatperioden med tanke på att man under åtta år lät kriminaliteten skena. Man stod passiv. Man gav bort en bostadsministerpost, som Miljöpartiet tillsatte med en islamist – som sedermera fick avgå, men det säger en del om hur man arbetar med trygghet i det socialdemokratiska partiet.

Anf. 129 MARKUS KALLIFATIDES (S)
replik:

Fru talman! Detta replikinlägg från Mikael Eskilandersson illustrerar väl varför det är så otänkbart för oss socialdemokrater att söka samverkan på olika sätt med just Sverigedemokraterna. Det är argumentation som lämnar den här världen till förmån för fria fantasier om vår politik, det svenska samhället och vår närhistoria.

Nu, här i Sveriges riksdag inom ramen för den här debatten, går vi fram med våra ställningstaganden på området hyresrätt med mera. Vi socialdemokrater värnar den svenska partsmodellen på hyresmarknaden, hyresförhandlingssystemet. Den väljare som vill säkra det systemet ska rösta på oss. Ju fler som röstar på oss, desto tryggare blir det systemet.

Jag ser det som ett mycket stort problem på Mikael Eskilanderssons sida i politiken att man har så i grunden olika utgångspunkter mellan de två stora partierna på er sida i kammaren här i så att säga portalfrågan på det här politikområdet. Ska vi ha en hyresgästförening som förhandlar med fastighetsägarna, eller ska vi ha något helt annat som ska skapa någon fantastisk innovation eller vad det kan vara?

Rösta på Socialdemokraterna! Vi står upp för den svenska partsmodellen på hyresmarknaden.

Anf. 130 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Markus Kallifatides, för anförandet! Mycket av det kan man hålla med om, det vill säga att det är brist på hyresrätter i Sverige och att vi behöver bygga fler.

Om man skulle hårdra vad Markus Kallifatides sa skulle man kunna tänka att fastighetsägarna täljer guld i fastigheterna på hyresgästernas bekostnad. Det är ju inte fallet på något sätt; det vet vi allihop. Det är svårt för dem att få ihop kostnaderna.

Att vi inte bygger fler hyresrätter beror också på att kostnaderna har ökat så pass mycket i byggnationerna. De har ökat betydligt mer än KPI, och på något sätt måste vi ju se på kostnadssidan och inte bara på intäktssidan.

Jag skulle vilja fråga Socialdemokraterna vad de tänker på när de hör att kostnaderna stiger så pass mycket, långt över KPI. Vad vill de vidta för åtgärder för att få ned kostnaderna?

En annan del som jag skulle vilja fråga om är att Markus Kallifatides i anförandet pratade om att bygga hyresrätter för vanligt folk. Då undrar jag lite grann vilka som är vanligt folk. Det är uppenbarligen inte låginkomsttagare som är vanligt folk, för även om man lägger till ett investeringsstöd på de hyresrätter som man byggde med investeringsstödet var hyran ungefär 9 800 kronor i genomsnitt i 2021 års siffror. Det betyder ju att en låginkomsttagare aldrig skulle kunna hyra en sådan lägenhet. Vanligt folk är uppenbarligen inte låginkomsttagare, men jag skulle vilja veta vilka som är vanligt folk för Markus Kallifatides.

Jag har en fråga till, men den får jag ta i nästa omgång.

Anf. 131 MARKUS KALLIFATIDES (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Larry Söder för frågorna.

Vanligt folk är för mig breda löntagargrupper – de grupper i samhället som vi socialdemokrater representerar i svensk politik sedan 1889, om jag inte minns fel.

När det gäller byggkostnaderna är det mycket viktigt att arbeta med hela bilden. Det som har hänt i närtid är att byggherrekostnaderna skenat på grund av en kraftig ränteuppgång. Det är också så att markpriserna under lång tid har ökat mest av allt. Markpriset har tillsammans med kapitalkostnaden, både för förvärvat mark och i byggprocessen, bidragit starkt till den situation vi haft under ett antal år.

Jag ska inte spekulera för mycket, men jag tror inte att vi kommer tillbaka till den nollräntemiljö vi levde i. Men bland annat därför ser i alla fall vi framöver behov av att i en ansträngd ekonomisk situation satsa offentliga medel på att hålla igång bostadsbyggandet, få till en jämnare byggtakt, förse människor med bostad, behålla kompetens i byggsektorn och hålla byggnadsarbetare i arbete. Det är vår politik. På den andra sidan är man beredd att satsa 300 eller kanske 600 miljarder

på statliga krediter till kärnkraft men 0 miljarder på bostadsbyggande. Vi gör alla våra val.

Ägare av hyresfastigheter är nog en av de grupper som vi bör oroa oss minst för när det gäller hur man har det och har haft det i Sverige. Här finns det riktigt stora förmögenhetsmassor, miljardärer och mycket stora börsnoterade företag som det har gått väldigt bra för.

Anf. 132 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna vill alltså bygga hyresrätter för det folk som de har representerat under hela 1900-talet. Då är det uppenbarligen inte låginkomsttagare, för de kan faktiskt inte få de hyresrätter som Socialdemokraterna vill bygga. 9 800 kronor kan inte en låginkomsttagare betala i hyra. Så enkelt är det. Mitt parti och min regering vill gå den andra vägen. Vi måste se till att man kan bygga billigare. Det behövs flexibilitet för att man ska kunna bygga lägenheter på billigare sätt, så att alla ska kunna efterfråga dem. Det kanske är vi som är partiet för de låginkomsttagare som inte får möjlighet till en bostad när Socialdemokraterna sätter investeringsstödet i schack.

Det är rätt intressant att höra att det är fastighetsägarna som täljer guld. Många av dem som äger hyresfastigheter utgörs av den kommunala allmännyttan. Markus Kallifatides vill reinvestera i miljonprogramsområden. Många av dem som äger fastigheter i miljonprogramsområden tillhör allmännyttan. Om det är som så att allmännyttan täljer guld på hyresgästernas bekostnad förstår jag inte varför den ska ha bidrag från staten för att reinvestera i sina fastigheter.

Det visar i stället på den andra sidan, som jag talar om, det vill säga att det faktiskt inte är att tälja guld att äga en hyresfastighet i Sverige. Man får skrapa på olika delar för att kunna reinvestera i sina fastigheter. Ja, vi behöver reinvestera i miljonprogramsområdena. Men det är faktiskt som så att hyrorna är så pass låga för att man inte har reinvesterat tillräckligt. Kan Kallifatides tala om att det är allmännyttan med sina bostäder som täljer guld är jag dock beredd att ändra mig.

Anf. 133 MARKUS KALLIFATIDES (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Larry Söder för möjligheten att fortsätta på mitt första inlägg. Till de ägare av hyresfastigheter som inte täljer guld i Sverige, speciellt inte just nu, hör till exempel kommunala allmännyttiga bostadsföretag. Många av dem är i en pressad ekonomisk situation runt om i landet. Där är vi helt eniga. Men till skillnad från Larry Söders regering och riksdagsmajoriteten lägger vi socialdemokrater konkreta förslag på bordet om statliga pengar för energieffektivisering av flerbostadshus, ett grönt rotavdrag och ett investeringsstöd. Vi anser att riksdagen och regeringen även bör överväga statliga lån för energieffektiviseringsåtgärder, som de facto innebär renoveringsåtgärder, så att man håller nere hyresnivån.

När allmännyttan eller andra fastighetsägare bygger hyresrätter med någonting i stil med

investeringsstöd håller det positiva att bostadsbyggandet ökar och att antalet hyresrätter som tillkommer på bostadsmarknaden ökar. Det friställer andra lägenheter, vilket hjälper även den med den allra minsta plånboken. Då blir nämligen kanske lägenheter med de allra lägsta hyresnivåerna ledigställda. Det är en av effekterna.

I övrigt är det ju vi som har lagt fram konkreta förslag om att stärka den disponibla inkomsten för dem i vårt samhälle med minst plånbok, det vill säga göra det möjligt för dem att klara att betala sin hyra. Det är inte Larry Söders regering som har gjort det.

Anf. 134 PATRIK KARLSON (L):

Fru talman! Sverige har en av Europas mest trögörliga bostadsmarknader. Detta är inte bara ett problem för unga som inte kommer in eller för familjer som vill byta upp sig till någonting större. Det är också ett hinder för tillväxt och integration. Det byggs för lite, det tar för lång tid och det kostar för mycket. Anledningarna till detta är flera. Ledtiderna för att få fram en bostad är i snitt tio år. Planprocesserna är långsamma, detaljstyrda och hämmande. Det kommunala planmonopolet måste justeras, och vi behöver helt enkelt färre regler som sätter käppar i hjulen och fler incitament att faktiskt bygga.

Sverige har inte brist på mark – vi har brist på byggbar mark. Brist på transparens vad gäller markanvisningar är en av de faktorer som försvårar att byggprojekt förverkligas. Varje försenat byggprojekt är en familj som inte kan bildas, en person som inte kan tacka ja till ett arbete eller en student som helt enkelt får ta och skjuta upp sin universitetsdröm. Hur systemet för markanvisningar verkar är svårt att förutsäga. Även i efterhand är det svårt att förstå på vilka kriterier den ena byggherren valts framför den andra. Grunden för varje byggprojekt är marken som den står på, och grunden för mer byggande är ett transparent system för markanvisningar.

Som jag sa måste vi korta planprocesserna. Vi måste få ned överklagandegraden och se över byggreglerna, så att de inte blir hinder för funktionella, prisvärda bostäder. Vi behöver släppa fram den kreativa kraften så att idéer och initiativ inte kvävs under regelbördan.

Fru talman! En gång i tiden var dagens hyressättningssystem, det så kallade bruksvärdessystemet, välmänt. Men i dag leder det till orimliga konsekvenser. Bostadsköerna ringlar långa. I Stockholm får man i genomsnitt vänta i nio år på en hyreslägenhet. För de allra mest attraktiva adresserna kan kötiden vara uppåt 30–40 år. 30 år, fru talman, är ett helt vuxenliv. Unga människor hinner helt enkelt ge upp drömmen om en egen bostad innan de ens fått chansen. Det är inte rimligt.

Den nuvarande hyresregleringen har egentligen skapat ett A- och ett B-lag på bostadsmarknaden: å ena sidan insider, som haft turen eller kontakterna att få ett förstahandskontrakt, å andra sidan outsider, såsom unga, nyinflyttade och nyanlända – alla de utan tusentals ködagar som i stället hänvisas till en

andrahandsmarknad med otrygga korttidskontrakt eller inget boende alls.

Systemet leder också tyvärr till ineffektiv användning av vårt bostadsbestånd. När hyror inte riktigt speglar verkligheten låser det fast människor. Äldre, välbeställda hyresgäster bor ofta kvar i stora, centrala lägenheter med låg hyra långt efter att deras barn flyttat ut, medan barnfamiljer med mindre resurser tvingas pendla långväga för att få plats. Det är varken rättvist eller effektivt.

Därför behövs reformer, och som flera andra har pratat om tidigare är ett av förslagen fri hyressättning i nyproduktion. Vad innebär det egentligen rent konkret? Jo, det betyder att hyresvärd och hyresgäst fritt ska få komma överens om hyran när en lägenhet i ett nybyggt hus hyrs ut för första gången. I stället för som i dagens system, där regleringen sätter ett tak, låter man utbud och efterfrågan mötas.

Det handlar som sagt inte om att chockhöja några hyror för befintliga hyresgäster. Det handlar om att de nya bostäderna, de som ännu inte har byggts och som ännu ingen bor i, ska kunna hyras ut på en annan marknad.

En välfungerande hyresmarknad är dessutom en viktig nyckel till rörlighet och effektivitet i hela vår ekonomi. Människor måste kunna flytta dit där jobben finns, och företagen måste kunna rekrytera arbetskraft utan att bostadsfrågan sätter käppar i hjulet. När man är ute och gör besök på företag i dag anger många att de har svårt att anställa eftersom potentiella medarbetare tyvärr inte hittar någonstans att bo. Det hämmar ju Sveriges konkurrenskraft.

Fru talman! Jag ska också komma in lite kort på den sociala dimensionen av bostadspolitik. Jag nämnde fri hyressättning och reformer på marknaden, men det betyder inte att vi blundar för de mest utsatta. Samtidigt som vi genomför de här reformerna för att bygga bort bostadsbristen måste vi se till att ingen lämnas i sticket. Här är vi glasklara.

Generella regleringar som bruksvärdessystemet har inte förmått att lösa de sociala problemen, så vi behöver prova nya verktyg. Det är därför vi har gått fram med en ny form av social bostadslösning som vi kallar behovsbostäder.

Behovsbostäder är helt enkelt hyreslägenheter riktade till dem som har allra svårast att komma in på bostadsmarknaden – de som riskerar hemlöshet, de som behöver fly från våld i nära relationer samt äldre eller unga i akut bostadsnöd. I stället för att många, som i dag, ska hänvisas till tillfälliga nödlösningar eller tvingas bo på adresshotell och i redan utsatta områden vill vi ge dem riktiga hem med alldeles egna kontrakt.

Till skillnad från de koncept som existerar i dag isolerar vi inte de här människorna i några utsatta särskilda bostäder eller så kallade fattigkvarter. Vi pratar alltså inte om den typen av fattighus som fanns vid förra sekelskiftet. Dit vill ingen tillbaka, och verkligen inte vi. I vår modell ska det här i stället helt enkelt integreras i det vanliga bostadsbeståndet och spridas ut i olika stadsdelar.

Tanken är enkel: Blanda i stället för att avskilja! Om ett nytt kvarter byggs kan en liten andel av lägenheterna avsättas som behovsbostäder, och om en privat eller kommunal fastighetsägare har lediga lägenheter kan några av dessa läggas in i systemet. Det blir en social kvot mitt i det vanliga, ordinarie bostadsbeståndet – inte vid sidan av.

Fru talman! Ett tryggt hem är grunden för att kunna ta ett jobb, bilda familj, starta företag eller utbilda sig. Utan bostad stannar livet. Därför är bostadspolitik en oerhört viktig. Jag avslutar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 135 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi alltså civilutskottets betänkande CU9 *Hyresrätt m.m.* Det här är ännu ett område där vi sverigedemokrater tvingas stå upp efter Socialdemokraterna. Jag kommer att återkomma till det senare.

I dag bor ungefär var tredje svensk i hyrt boende. Det är en siffra som placerar oss någonstans i mitten vid en jämförelse inom EU. Inom bostadspolitik uppmärksammas vi i Sverigedemokraterna kanske mest för våra förslag kring ägt boende i allmänhet och vårt förslag om Sverigehuset i synnerhet. Det har gett en felaktig bild av mitt parti som ett parti som bara företräder småhusägare. Inget kan vara mer fel. Hyresrätter kommer alltid att behövas. Inte alla kan eller vill ens bo i eget hus, och hyresrätten har många fördelar.

För den som är mer insatt i Sverigedemokraternas bostadspolitik framgår det däremot tydligt att vi är det parti som värnar hyresgästerna på riktigt. Något som upplevs som ett stort problem för hyresgästerna är tryggheten, och när det gäller att driva igenom trygghetshöjande förslag har vi varit mycket lyckosamma i vårt samarbete inom ramen för Tidöavtalet.

Att vara trygg i sitt hem är oerhört viktigt såväl för individens välbefinnande som för samhällets utveckling i stort. Den tidigare regeringen lät tyvärr kriminaliteten eskalera under sina åtta år, utan att vidta tillräckliga åtgärder. Vi tvingas alltså stå upp efter Socialdemokraternas misslyckande. Det var inte bara en rekordhög inflation och ett dieselpriis på över 28 kronor som den tidigare regeringen lämnade efter sig, utan det var också våld, kriminalitet och otrygghet i våra bostadsområden.

När man lyssnar till oppositionen nu får man lätt bilden att alla problem med bristande trygghet, segregation och eskalerande våld har uppstått de senaste åren. Så är det självklart inte. När jag själv blev medlem i Sverigedemokraterna 2006 blev jag det till stor del på grund av att jag såg hur samhället då hade blivit otryggare, med en enorm segregation och en tydlig trend mot allt grövre våld. Det finns alltså knappast något nytt med de problem som vi ser.

Det som är nytt är att vi nu har en regering som åtminstone till viss del är beredd att agera mot den destruktiva samhällsutveckling som vi sverigedemokrater så länge har varnat för.

Ofta får vi höra i debatten att allt börjar med en bra skola, men jag skulle vilja påstå att det är diskutabelt om det är hela sanningen. Jag vill påstå att allt börjar med ett tryggt hem. Det är nämligen bara med ett tryggt hem som barn kan ta in det som förmedlas och lärs ut i skolan. Det är också därför som så mycket av Sverigedemokraternas politik riktas just mot att skapa trygga hem och trygga uppväxtförhållanden för alla i Sverige.

Mycket har redan gjorts för att öka tryggheten i bostadsområdena runt om i vårt land. Vi har sett skärpta straff, ökade resurser till polisen och att kameraövervakning har underlättats. Detta är bara några exempel på konkret politik som ger ökad trygghet på riktigt.

Specifikt på bostadsområdet har vi ökat fastighetsägarnas möjligheter att ingripa och faktiskt vraka personer som skapar otrygghet och problem i sitt närområde. Det är en åtgärd som har välkomnats av de flesta fastighetsägare som ett bra verktyg att ha i verktygslådan när det verkligen behövs men som kanske inte är det första man tar till när någon stör ordningen.

Vi kommer också att gå vidare med obligatoriskt deltagande i samverkan, så kallad BID-samverkan. Det är något som jag tror kommer att ha en positiv påverkan på tryggheten särskilt där det tidigare har funnits dåliga fastighetsägare som har avvisat all form av frivillig samverkan för trygghet. För mig är det självklart att tryggheten i våra hem är för viktig för att låta någon enskild fastighetsägare själv avstå från allt samarbete om trygghet.

Även om polisen har det yttersta ansvaret för att bekämpa våld och kriminalitet är det nämligen mycket som fastighetsägaren kan bidra med, inte minst när det gäller det mer långsiktiga bekämpandet av otrygghet. Det är fastighetsägaren som kan bistå genom att planera området närmast fastigheten och se till att området runt en fastighet ser välstädat och prydligt ut. Det är också fastighetsägaren som kan montera upp mer belysning, sätta upp kameror eller förändra cykelskjulens placering så att inte onödigt otrygghet uppstår. Trygghet är så mycket mer än bara poliser, även om de också är en del i vår verktygslåda.

Vi kan konstatera att vi på det här området har tvingats stå rejält efter den tidigare socialdemokratiska regeringen, som helt försummat tryggheten i våra bostadsområden.

Fru talman! När det gäller att bygga nya hyresrätter står det nu klart att de tidigare subventionerna av hyresrätter har skapat en hel del problem på marknaden. Marknaden själv beskriver det som att det var tur att subventionerna slutade när de gjorde det eftersom vi annars hade stått med ännu fler tomma lägenheter i dag. I stora delar av Sverige ser vi i dag ett överskott på nybyggda lägenheter. Många små och medelstora orter har i dag lägenheter som ingen vill flytta till, eftersom de helt enkelt har för hög hyra och är byggda i mindre attraktiva områden.

En annan negativ effekt av subventionerna är att de har påverkat marknadsvärdet negativt i områden där det byggts hyreshus. När en fastighet byggs med

många miljoner i subventioner blir det mycket svårt för någon annan att bygga ett hus intill utan subventioner. Det minskar också värdet av befintliga byggnader som byggts tidigare – dessa kommer då att konkurrera om samma hyresgäster men med helt andra förutsättningar.

Det är också mycket svårt att försvara varför fattigpensionärer i min kommun, Örkelljunga, genom sin skatt ska vara med och betala för nybyggnation på attraktiva adresser i Stockholm, där människor som har rejäla löner sedan får flytta in med något lägre hyror. Fattigpensionärer i Örkelljunga tvingas ta sig till grannkommunen för att komma i kontakt med statliga myndigheter, tandvård eller läkarvård. Då kan det framstå som än mer orättvist att stockholmare i behov av en lägenhet inte kan tänkas pendla en halvtimme från Södertälje, eller någon annan förort, där det i dag faktiskt finns hundratals lediga lägenheter.

Jag har svårt att försvara, eller ens förstå, den prioriteringen, särskilt när till och med Riksrevisionen konstaterar att de flesta lägenheter som byggts med subventioner hade byggts ändå och hade klarat sig utmärkt med en lite högre hyra. Därför ska subventioner av boende inte användas som en bred lösning.

Också här tvingas vi nu städa upp efter socialdemokratin.

Herr talman! Sverigedemokraterna är också ett parti som värnar individen och den lilla människan. Vi vet att många som i dag hyr vill äga sitt boende, och till skillnad från Socialdemokraterna tycker vi inte att det ska vara ett privilegium för riskkapitalister att äga och tjäna pengar på boende i Sverige. I stället är det bra med mer hyrköp och fler omvandlingar av hyreslägenheter till ägarlägenheter där så är lämpligt, inte för att tränga ut befintliga hyresgäster utan för att bjuda in dem på den ägda marknaden.

Ägt boende är bra både för den enskilde och för samhället i stort. I en jämförelse mellan de nordiska länderna har Sverige betydligt högre boendekostnader än Norge, som har mer ägt boende. Samtidigt har Sverige lägre boendekostnader än både Danmark och Finland, som har mer hyrt boende. Det finns ett tydligt samband mellan att äga sitt boende och att ha låga boendekostnader.

På området att skapa förutsättningar för fler att äga sitt boende pågår arbete med flera nya lagstiftningar, och jag ser fram emot att vi ska kunna presentera dessa innan mandatperioden är slut. För att människor faktiskt ska ha råd att äga sitt boende gör Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen flera satsningar och förbättrar förutsättningarna för människor att gå från hyrt boende till ägt boende. Vi sänker skatterna så att en vanlig familj bestående av en sjuksköterska och en polis nu har 9 000 kronor mer att leva för. Vi har också gjort det skattefritt att börja spara till sitt boende på ett ISK-konto. Framför allt har vi bekämpat den extrema inflation som gjorde oss alla fattigare. Nu ökar antligen människors köpkraft igen. Även detta område fick städas upp efter Socialdemokraterna.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag kommentera de siffror om behov av bostäder som ofta nämns i debatten. Boverkets siffror vad gäller behovet av bostäder de kommande åren är höga. De är till exempel mycket högre än våra storbankers beräkningar för samma år, som snarare ligger runt 30 000 bostäder per år. Detta beror till stor del på att Boverket inte tagit hänsyn till den förändrade invandrings- och flyktningpolitik som den nya regeringen bedriver. Därför ska man ta Boverkets siffror med en viss försiktighet.

Skillnaden vad gäller behovet av bostäder framöver är enorm beroende på hur många som kommer till vårt land och hur många som väljer att lämna Sverige. Även om man inte tar sin utgångspunkt i katastrofåren 2015 och 2016, då enormt många människor kom till Sverige, är siffrorna nu tydliga. Vi ser hur folkutbytet med länder som Irak och Somalia nu visar att fler flyttar ut från Sverige än till Sverige.

Den som tittar på siffrorna för medborgarskap ser att vi gick från 7 908 nya medborgarskap i april 2022, när den socialdemokratiska regeringen styrde, till 1 229 nya medborgarskap i april 2025. Det var alltså en skillnad på över 6 500 utdelade medborgarskap bara föregående månad. Vi kommer därför att behöva många tusen färre lägenheter framöver jämfört med hur utvecklingen såg ut under socialdemokratiskt styre. Detta gör också en väsentlig skillnad för hur Sverige utvecklas framöver.

Vi städa upp där Socialdemokraterna fullständigt har misslyckats.

Vi står bakom alla våra reservationer, men för att korta voringstiden yrkar jag bifall endast till reservation 18 om olovlig handel med hyreskontrakt.

Anf. 136 MÄRTA STENEVI (MP):

Herr talman! Barnkonventionens artikel 27 slår fast att alla barn har rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Artikelns förtydligar att ansvaret är föräldrarnas men att konventionsstaterna åtar sig att bistå föräldrarna i det så att barnets rättigheter säkerställs.

År 2023 var ett rekordår för vräkningar av barn, men redan 2024 slogs rekordet igen. Vi ser en allt tydligare trend med ett ökande antal barnvräkningar, ofta efter hyrestvister eller att föräldrarna har hamnat efter med hyran, ibland med så lite som några dagar. Ökningen pekar också på att allt fler familjer har svårt att klara sig i de tuffa ekonomiska tiderna.

När barn vräks blir konsekvensen alltför ofta att de behöver lämna sitt sociala sammanhang, såsom skolan, vännerna och dag- och kvällsaktiviteterna, när de rycks upp från sitt hem. Vi har, inte minst i min egen hemkommun, sett skräckexempel där barn efter vräkning har slussats runt från härbärge till härbärge och tillbringat en vecka på varje ställe.

Herr talman! Sverige ska leva upp till barnkonventionen, och det är politikens uppgift att vända dagens negativa utveckling. Barn behöver ett långsiktigt och tryggt hem när de växer upp. Att leva under osäkra

boendeförhållanden har en mycket negativ inverkan på ett barns liv och påverkar både hälsa och skolgång.

Det är vår övertygelse att barnfamiljer inte ska kunna vräkas till hemlöshet. I stället måste insatser sättas in i tid. När det gäller förebyggande åtgärder för att ordna långsiktiga boenden för barnfamiljer, att jobba förebyggande för att vräkningar av barnfamiljer ska förhindras och att ge stöd och hjälp när familjer förlorar sitt stadigvarande boende har kommunerna och deras socialtjänst en mycket stor roll att spela. Mycket kan och behöver göras för att stötta familjer till en trygg boendesituation.

Herr talman! Socialtjänstlagen tolkas i dag som att man bara kan hjälpa en helt bostadslös med speciella svårigheter, men det speglar inte dagens situation. Tvärtom ser vi hur allt fler hushåll helt utan social problematik, och med inkomster från arbete, har svårt att sätta mat på bordet och svårt att klara grundläggande utgifter som hyra. Socialtjänsten måste därför ges utökade möjligheter och ett utökat ansvar för att bevilja insatser till alla barnfamiljer, oavsett social problematik. Tyvärr ser vi hur regeringen i stället går i motsatt riktning och helt har undantagit ekonomiskt bistånd från resonemangen om barnets bästa, samtidigt som man ökar trycket på nyanlända i Sverige.

Herr talman! I väntan på ett stopp för vräkningar av barnfamiljer behöver boendelösningar för barnfamiljer i hemlöshet komma på plats. Det är fullständigt oacceptabelt att barn flyttas runt mellan olika temporära boenden utan någon möjlighet att rota sig.

Barnombudsmannen har tidigare föreslagit en 14-dagarsgräns för placering av barn på akutboenden. Vi vill se en avgränsad och snäv tidsgräns för placering av barn på akutboenden i linje med Barnombudsmannens förslag. Mer långsiktiga boendelösningar måste därefter tillhandahållas för att undvika att barn drabbas av ständiga flyttar.

Det måste slås fast i lagstiftningen att boendelösningar för barnfamiljer ska vara trygga och lämpliga för barn. Det kan låta som en självklarhet, men så är det inte i dag. I dag räcker det med tak över huvudet, och en konsekvens av det är att barn runt om i landet kan bo i miljöer som är direkt olämpliga för dem. Då uppfyller Sverige inte de krav barnkonventionen ställer på barns möjlighet till en positiv utveckling.

Vi vill att bostadsförmedlingar ska få tydligare riktlinjer och större utrymme för att ge förtur i bostadskön till prioriterade grupper. Det kan handla om barnfamiljer och våldsutsatta, eftersom konsekvenserna av en långvarig osäker boendesituation slår mycket hårt mot dessa grupper. Det finns exempel på kvinnor som stannar i våldsamma relationer för att det är så svårt att hitta en bostad. Det är en helt oacceptabel och ovärdig situation för Sverige.

Herr talman! Många familjer som befinner sig i en osäker boendesituation har hamnat där för att de av olika skäl inte har lyckats ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden. Det kan bero på bostadsbrist med långa köer eller låga inkomster som gör det svårt att ha råd med det erbjudna utbudet av bostäder på hemorten.

Det kan också ha att göra med att de inte godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden för att de inte klarar hyresvärdarnas krav.

Hyresvärdar har rätt att ställa olika typer av krav på sina hyresgäster för att de ska komma i fråga för en lägenhet. I vissa fall går kraven att motivera. Men alltför ofta är kraven orimligt höga. Kraven är tänkta att vara en trygghet för fastighetsägaren och minska den ekonomiska risken. Men i stället används kraven för att hålla vissa människor borta trots att de har tillräckliga inkomster för att klara hyran. Konsekvensen blir att många bostadssökande blir andra- eller tredjehandshyresgäster i osäkra boenden till högre kostnader. Det handlar alltså inte om att de inte har råd med hyran utan att de inte lever upp till de i vissa fall rent bisarra krav som ställs. Vi anser därför att det behövs en reglering av vilka krav hyresvärdar kan ställa på en ny hyresgäst.

Vi anser också att bidrag måste räknas som inkomst när det gäller att uppnå kraven en hyresvärd kan ställa. I Sverige har vi valt att låta marknaden ta hand om bostadsförsörjningen. För att täcka glappet mellan bostadsmarknaden och hushållens inkomster har vi ett system med bostadsbidrag, barnbidrag och ekonomiskt bistånd. Vi har också försäkringar som a-kassa och sjukpenning. Men hur ska dessa system hjälpa om dessa pengar inte räknas som inkomst? Vi menar att dessa bidrag självklart måste räknas in i den disponibla inkomsten när betalningsförmågan ska bedömas. Det borde vara omöjligt att underkänna de pengar som är tänkta att vara bryggan över till ett självständigt boende.

I stället för omotiverat höga och konstlade krav borde det vara obligatoriskt för kommuner att tillhandahålla hyresgarantier till de barnfamiljer som har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden på annat sätt. Kommunala hyresgarantier innebär att kommunen går i borgen för en hyresgäst som har tillräckligt god ekonomi för att ha ett eget boende men som av olika skäl, till exempel orimliga krav, ändå har svårt att få en hyresrätt med besittningsskydd. Det är dessutom hög tid att utreda möjligheten att utvidga hyresgarantierna till andra prioriterade grupper, inte minst våldsutsatta.

Herr talman! För att kunna stötta människor i behov av en bostad måste bostadsbidraget reformeras. Det finns mycket kring bostadsbidraget som behöver åtgärdas, men eftersom vräkningar av just barn får katastrofala följder och har ökat de senaste åren menar vi att bostadsbidraget för just barnfamiljer behöver åtgärdas akut.

Men i stället har regeringen precis dragit bort det tillfälliga tillägget i bostadsbidraget. Det är en ekonomisk katastrof för många ensamstående föräldrar som kommer att förlora i genomsnitt 700 kronor i månaden mitt i sommaren. Detta sker samtidigt som matpriserna skenar och hyrorna höjts kraftigt. Vi vet inte än hur detta kommer att påverka barnvräkningarna, men vi kan ana att många familjer kommer äta ännu sämre, att mammor helt slutar hämta ut medicin till sig själva och

att den sista möjligheten för barnen att delta i kompisarnas aktiviteter på lika villkor dras in.

Herr talman! Barn har rätt till en stabil bostad. Barn har rätt till ett hem att växa upp i, vara trygga i och göra läxor i. Barn har rätt att slippa oron över att bli vräkt, och inget barn ska slussas runt mellan olika härbärgen. Detta är ett gemensamt ansvar för oss alla. Inga barn ska vräkas i Sverige.

Jag yrkar bifall till reservationerna 8 och 12.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

§ 8 Konsumenträtt m.m.

Civiluskottets betänkande 2024/25:CU12
Konsumenträtt m.m.
föredrogs.

Anf. 137 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Nu debatterar vi civiluskottets betänkande om konsumenträtt, och jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på alla reservationer.

Herr talman! Även på detta område förbättrar vi Sverige steg för steg. Tänk er tillbaka ett par år i tiden till hur det var hösten 2022 när inflationen skenade – och inflation betyder som alla vet prisökningar. Prisökningarna låg på över 10 procent, så när regeringen tillträdde var ett av de viktigaste målen att pressa ned inflationen och kostnadsökningarna. Det lyckades man med, och nu är inflationen normal. År 2022 skenade elpriserna så mycket att regeringen fick betala ut elstöd till både hushåll och företag, och bensinen och dieseln var så dyr att vanliga hushåll knappt hade råd att tanka bilen. Även räntorna var höga.

Herr talman! På ett par år har vi alltså pressat tillbaka inflationen till normal nivå. Sverige har nu bensin- och dieselpriser som är några av Europas lägsta i stället för högsta, och räntorna är lägre. Det innebär att konsumenterna får mer pengar i plånboken. Ihop med skattesänkningar gör det att konsumenterna och hushållen får en bättre ekonomi, vilket är väldigt bra.

Herr talman! Jag vill passa på att tacka Sveriges livsmedelshandlare på landsbygden för att de ser till att vi har en samhällsservice där. Jag tror att handlarna i Vallsta och Arbrå i Hälsingland och i Hofors i Gästrikland har oerhört svårt att känna igen sig i Vänsterns retorik om höga vinster i livsmedelshandeln. De mindre och medelstora butikerna har under inflationsökningen haft det väldigt svårt ekonomiskt. Dessa handlare har inte skurit guld på grund av prisökningarna, utan det har varit precis tvärtom. Jag är glad och tacksam att det finns personer som vill driva landsbygdsbutiker, för det är givetvis viktigt för samhällsservicen i hela landet.

Som sagt förbättrar regeringen Sverige steg för steg även på detta område, och en av frågorna gäller de kinesiska sajterna. Moderaterna och regeringen anser att

det är helt orimligt att Temu och Shein utnyttjar tullfriheten. Nu jobbar vi både nationellt och på EU-nivå för att få bort denna tullfrihet.

Till dig som tittar på debatten vill jag säga: Köp inte produkter från dessa kinesiska lågprissajter! De är många gånger direkt farliga. De kan innehålla kemikalier som är farliga för barn, och det kan vara elfarliga eller andra produkter.

Om man köper till exempel en kaninbur kan det vara en bur som enligt svensk lag inte ens passar för ett marsvin. Undvik därför att köpa via de kinesiska sajterna! Sedan ska vi hjälpa till och se till att den svenska handeln och lagstiftningen värnas, och förhoppningsvis kommer det på plats ett EU-regelverk som förstör för de kinesiska sajterna.

Ett annat område, herr talman, handlar om det uppdrag om kundtjänster som regeringen gav till Konsumentverket och som redovisades i förra veckan. Rapporten har ännu inte fått så mycket uppmärksamhet, men den visar att det finns stora brister i företagens kundtjänster.

Regeringen får naturligtvis titta på de konkreta förslag som Konsumentverket ger. Vår hållning är att det ska vara lika lätt att säga upp ett avtal som att skaffa det. Om man kan skaffa eller komplettera ett tv-abonnemang på en lördag ska man kunna säga upp ett tv-abonnemang på en lördag. Det ska inte vara så att man kan skaffa ett tv-abonnemang på en lördag men bara kunna säga upp det varannan onsdag, udda veckor, mellan klockan 12 och klockan 13. Det är många gånger den känslan konsumenterna får i dag, eller att de får vänta timvis i telefonkö. Detta är ett område som vi håller på att titta på.

Ett annat område som regeringen jobbar hårt med tillsammans med bankväsendet är bankbedrägerier, där Moderaterna och Socialdemokraterna anordnar ett seminarium i riksdagen på tisdag i nästa vecka, som kommer att bli välbesökt. Det vi håller på att titta på är just hur vi ska kunna stoppa och förhindra bankbedrägerier.

Vi var några moderater som besökte en affärsbank, och de visade och berättade hur de jobbar. De har stapat upp arbetet rejält de senaste två åren. Den banken har 500 medarbetare som jobbar med att stoppa bankbedrägerier – 500! De berättade också att de har bra samarbete med regeringen. Om det behövs ytterligare lagstiftning kommer det naturligtvis att komma sådan.

Regeringen vidtar också åtgärder mot överskuld-sättning, som är ett prioriterat område för regeringen. Vi har även gett ett uppdrag till Konsumentverket och fått en rapport som handlar om kommunala konsumentvägledare. Vi har kommunalt självstyre i Sverige. Det är en viktig grundläggande princip att kommunpolitiker ska ha full rådighet över sin kommun. Där får man titta på hur vi kan stötta de kommunala konsumentvägledarna.

En annan fråga som vi följer noga och som vi har arbetat och arbetar med är telefonförsäljning. Där vet jag att regeringen följer utvecklingen noga och ser över vad som kan göras. Det finns vissa partier som vill

förbjuda telefonförsäljning. Vi moderater anser att det vore ett allvarligt ingrepp i marknadsekonomin att förbjuda telefonförsäljning, men vi har också respekt för att det finns många konsumenter som helt enkelt blir fly förbannade när de blir uppringda. Frågan är alltså inte enkel.

Sammanfattningsvis får konsumenterna mer pengar i plånboken. Nu när vi har förstärkt rotavdraget vill jag uppmana svenska folket att passa på att renovera altanen, tapetsera om, byta fönster och energieffektivisera, för nu finns det en mycket bra möjlighet som Tidöpartierna och Socialdemokraterna röstade för i går. Det är väldigt bra.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 138 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Herr talman! Betänkandet om konsumenträtt handlar om att ge alla konsumenter goda förutsättningar att fatta rätt beslut.

Det handlar om det förebyggande arbetet, så att vi konsumenter inte låter oss luras in i olika abonnemangsfällor, orimliga avtalsvillkor, integritetsintrång, snabba krediter eller överskuldsättning. Detta är bara några exempel på vad betänkandet innehåller.

Syftet med den konsumenträttsliga lagstiftningen är att skydda konsumenter mot företag som inte följer överenskommelser eller på andra sätt bryter mot reglerna. Det är i första hand Konsumentverket som har tillsynsansvaret över lagar inom konsumentområdet och ska se till att de följs.

Enligt vår mening räcker inte de möjligheter som finns i dag för att ingripa mot företag som bryter mot reglerna. Vi anser att de som bryter mot regelverket bör få mer kännbara påföljder i form av sanktioner och avgifter.

Det är oerhört viktigt att Konsumentverket ges tillräckliga resurser och rätt kompetensutveckling för att klara av tillsynen i den snabba utveckling av ny teknik som vi ser, som kan skydda konsumenterna. Därför tycker vi att det är bra att regeringen nu har tillsatt en utredning som ska se över behovet av styrning och kontroll av efterlevnaden. Det ska redovisas till hösten. Konsumentverkets uppdrag är att beskriva kompetenshöjande insatser. Detta ser vi fram emot att följa.

Herr talman! När det gäller kontakter med företags kundtjänster visar Konsumentverkets rapport att konsumenter upplever stora problem med kundtjänsterna. Konsumentverket lämnar förslag på åtgärder, till exempel följande:

- En reglering bör införas med innebörden att företag inte får göra det svårare att avsluta en tjänst än vad det är att ansluta sig till den.
- En EU-gemensam lösning är att föredra framför nationell särreglering, men om EU:s lagstiftning dröjer anser Konsumentverket att det finns skäl att gå vidare med nationell lagstiftning.
- En ny sanktionsmöjlighet bör införas.

- Krav bör införas på konsumenters möjlighet att ta del av och bevara eller spara innehållet i kommunikation, oavsett kontaktkanal.

Det var detta Lars Beckman redovisade.

Sveriges Konsumenter redovisade också i sin rapport från april hur svårt det kan vara att säga upp en tjänst, och även de föreslår att man ska lagstifta bort krångliga uppsägningar, precis som Frankrike och Tyskland har gjort. De har redan sådan nationell lagstiftning.

Det här tycker vi är bra förslag på åtgärder som rimmar väl med vår motion om att man ska kunna säga upp en tjänst eller ett avtal utan visuella hinder eller andra knep som försvårar uppsägning. Vi socialdemokrater ser fram emot att regeringen går vidare med de föreslagna åtgärderna.

Herr talman! Ett annat område som vi socialdemokrater anser vara oerhört viktigt är konsumentvägledning i varje kommun. I betänkandet har vi lämnat ett särskilt yttrande utifrån att vi i vårt förslag till statens budget för 2025 har med ett nytt anslag på 85 miljoner kronor. Syftet är att ge alla konsumenter tillgång till en fungerande konsumentvägledning i sin närhet genom att konsumentvägledning görs till en obligatorisk uppgift för kommunerna.

Utifrån att vår motion hamnade i budgetbetänkandet och inte i det här betänkandet får vi noga följa utvecklingen när det gäller den kommunala konsumentvägledningen och ta nödvändiga initiativ i andra sammanhang än i detta betänkande.

Herr talman! Vi föreslår också i vår motion om överskuldsättning att åtgärder ska vidtas mot oseriösa kreditgivningsföretag och att man bör överväga att införa karenstid och ångerrätt för utbetalning av snabblån och så vidare. Även här ser vi positivt på att regeringen har tillsatt en utredning som ska analysera och ta ställning till om det bör införas regler om en ändrad avräkningsordning, absolut preskription, åtgärder för att få fler evighetsgäldenärer att ansöka om skuldsanering och eventuellt ändrade regler om skuldsanering samt tidsbegränsning för konsumentkreditavtal.

Det som inte finns med i uppdraget är att föreslå ett system för skuld- och kreditgivningsregister. Här har vi redan ett tillkännagivande. Arena Idé släppte en forskningsrapport förra månaden om just överskuld-sättning där även de föreslår att regeringen ska införa ett nationellt skuldregister.

Även i Riksrevisionens granskande rapport om ekonomiskt våld är bedömningen att regeringen inte har gått vidare med förslagen om att införa ett skuldregister, vilket skulle innebära en skyldighet för kreditgivare att lämna information om skulder. Detta visar att det är angeläget att frågan utreds och att ett förslag om nationellt skuldregister tas fram.

Herr talman! I reklam och sociala medier finns det gott om manipulerade och retuscherade bilder som ger unga människor orealistiska skönhetsideal. I Norge och Frankrike finns det en lag som säger att det måste framgå när kommersiella bilder har retuscherats om kroppsformen har förändrats.

Vi anser att det även i Sverige ska vara krav på att det ska anges om retuscherade bilder används i marknadsföring och att regeringen bör ta initiativ till en sådan lag. I P1 och i Örnsköldsviks Allehanda den 13 april kunde jag ta del av att socialminister Jakob Forsmed vill införa en lag som säger att all reklam där kroppsformen har ändrats genom manipulering ska märkas. Då blir min fråga: När kommer den lagen?

Herr talman! När det gäller fullmakter finns det i de flesta fall inga särskilda formkrav. Det kan utnyttjas av våldsutövande män när det gäller att utöva ekonomiskt våld mot kvinnor. Vi anser att ett formkrav för fullmakter, till exempel motsvarande det formkrav som finns för testamenten, framstår som ett användbart verktyg för att stärka det förebyggande arbetet mot mäns ekonomiska våld mot kvinnor.

Våren 2024 uppmanade riksdagen, på förslag av utskottet, regeringen att se över om det bör införas särskilda formkrav för fullmakter, till exempel för stora lån, och återkomma till riksdagen i frågan.

I regeringens skrivelse 2024/25:75 anges det att ett arbete har inletts i Regeringskansliet med att överväga vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av just det tillkännagivandet.

Men i Riksrevisionens granskning om huruvida staten arbetar effektivt för att motverka ekonomiskt våld i nära relationer är slutsatsen att det finns väsentliga brister i statens arbete. Regeringen och myndigheterna har inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att motverka det ekonomiska våldet.

Rapporten säger också att propositionerna genomgående saknar perspektivet om ekonomiskt våld. Och man har inte väckt problemen när det till exempel gäller formkrav för fullmakter, otillräckliga kreditprövningar eller svårigheter att bli av med skulder till följd av ekonomiskt våld.

Mot bakgrund av tidigare tillkännagivande och Riksrevisionens rapport anser vi socialdemokrater att det är oerhört angeläget att regeringen snarast återkommer med åtgärder i fråga om formkrav för fullmakter.

Avslutningsvis, herr talman, står jag bakom alla våra reservationer, och jag yrkar bifall till reservation 21, som handlar om formkrav för fullmakter.

Anf. 139 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Det passar bra att vi debatterar konsumentpolitik i dag, när regeringen har presenterat den nya generaldirektören för Konsumentverket: Lena Aronsson. Vi får väl hälsa henne välkommen och önska henne lycka till i sitt arbete. Det är en viktig myndighet för oss som konsumenter men också för kommuner och organisationer som jobbar med konsumentpolitiken.

Att vi har ett konsumentskydd och en marknad som både skyddar konsumenten och ger konsumenten den information som behövs för att göra så väl övervägda val som möjligt är viktigt.

Vi konsumenter är ganska ofta väldigt handfallna gentemot företagen, om vi inte har lagar och regler

som stöttar oss när vi anser oss felhanterade eller till och med lurade. Regeringen har stöttat Allmänna reklamationsnämnden med mer medel för att man ska kunna klara av att inom rimlig tid ta hand om de ärenden som kommer in från konsumenter. Regeringen har därför också höjt värdebeloppet inom olika produktgrupper för när man kan göra en anmälan till Arn.

Vi ser nu effekten av dessa reformer. Antalet ärenden går ned, och väntetiden för att få sitt ärende avgjort går ned. Det är vi glada för. Men samtidigt måste vi vara uppmärksamma på om det är rätt värdebelopp vi har valt eller inte. Om det blir en snedvridning så att konsumenten inte får helt uppenbara felaktigheter pröva får man återkomma kring det.

Regeringen har även tagit tag i frågan om att det ska vara lika lätt att säga upp en prenumeration som att teckna den. Alltför ofta är det väldigt lätt att teckna en prenumeration genom nätet. Men när du ska säga upp den digitalt går det inte, utan du måste ringa. Och i många fall är det väldigt svårt att komma fram på telefon. Vi anser att om man kan teckna ett abonnemang digitalt bör man kunna säga upp det på samma sätt.

Många av oss har väl hört talas om Nigeriabrev eller Nigeriamejl, där någon försöker lura en att skicka pengar eller lämna ut sina uppgifter. De Nigeriabrev som man har sett har varit illa skrivna, och man har kanske kunnat se igenom dem. Men numera är man mer sofistikerad. Mejlen kan se ut att komma från din bank eller från din pakettleverantör. Du kan ganska enkelt luras att tro att detta är legitimt och att det faktiskt är det företag som du handlar med som skickar mejlet.

Jag tror att det viktigaste för att vi ska kunna skydda oss mot detta är så mycket information och upplysning som möjligt. Bankerna kan göra mycket, och de gör mycket. Men jag tror att vi som konsumenter också måste ta emot den information och den upplysning som finns kring detta.

Regeringen har också arbetat med frågan om telefonbedrägerier, som tyvärr är vanligare än vi faktiskt tror. Vem som helst kan bli lurad. Det är lätt hänt, särskilt i ett samhälle där bedragarnas metoder blir alltmer sofistikerade.

Inledningen av 2025 visar på oroväckande statistik, och polisen konstaterar nu att bedrägerierna mot äldre ökar kraftigt. Det var 31 155 anmälda telefonbrott. I jämförelse med december 2023 anmäldes 12 procent fler brott.

Många äldre drabbas, och de kanske inte inser att de har blivit lurade när de lägger på luren.

Regeringen har motverkat telefonbedrägerier genom uppdrag till PTS. Samtidigt ska man veta att bankerna faktiskt har gjort sin hemläxa. Den summa som dessa brott omfattar är 40 procent lägre än 2023.

De finns andra åtgärder som regeringen har genomfört.

Man försöker synliggöra prisförändringar och skillnader i prisnivåer när det gäller livsmedel, så att vi inte ska luras att tro att det är ett extrapris när det inte är det.

Man har arbetat med en förbättrad kännedom om budget- och skuldrådgivning samt lämnat uppdrag om att budget- och skuldrådgivningen faktiskt ska bli mer jämlik över landet.

Man har stärkt den kommunala konsumentvägledningen genom uppdrag till Konsumentverket. Det är viktigt för konsumentvägledningen att Konsumentverket jobbar så mycket som möjligt gentemot den.

Man har föreslagit mer medel till Fastighetsmäklarinspektionen för att motverka penningtvätt. Det gjordes i budgetpropositionen för 2025. Det har rullats ut. Fastighetsmäklarinspektionen är en ganska ny myndighet som vi tror behöver tid för att kunna vara så effektiv som möjligt. Och mer medel behövs.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 140 BJÖRN TIDLAND (SD):

Herr talman! I dag debatterar civilutskottet konsumenträtt, betänkande 2024/25:CU12. I betänkandet finner man åtta reservationer från SD. Men enligt gängse praxis yrkar jag i dag bifall endast till reservation 3, Reklam riktad till barn. Det är alltså motionsyrkandena 6, 7 och 9.

Herr talman! Barn är i allra högsta grad konsumenter. Eftersom barn har svårare än vuxna att sälla och vara kritiska mot de budskap de möter är de extra mottagliga för reklambudskap. Det är därför viktigt att lagstiftningen skyddar barn mot reklam.

Barn tillbringar alltmer tid i den digitala världen. I dag saknas det förbud mot reklam som riktas mot barn på internet och i appar. Sådan reklam kan leda till starkt köptryck hos barn.

Lagstiftning och regler för reklam riktad till barn behöver uppdateras och stärkas samt följa den digitala utvecklingen. Ett sätt att skydda barn kan vara att införa en åldersgräns för reklam på internet.

Herr talman! Dold marknadsföring i sociala medier är till stor del oreglerad. Den är även personanpassad efter individens aktivitet på nätet, och den kan därför verka utan att konsumenten är medveten om detta. Här finns ett stort arbete att göra för att reglera branschen.

Sverige ska inte enbart försvara sin rätt till hårdare lagar mot marknadsföring riktad till barn utan även inom EU verka för hårdare lagstiftning i hela Europa. Det behövs fler kontroller och sanktioner mot företag som bryter mot lagen gällande reklam till barn.

Herr talman! SD anser att konsumentskyddet för barn som via dataspel och så kallade skins indirekt uppmanas att spela om pengar behöver skärpas. Skins köps och säljs i dataspel, och det är att betrakta som en form av spel om pengar.

Ett sätt att komma åt problemet vore att införa obligatorisk bank-id för spel om pengar och vid köp av skins. Krav på bank-id vid alla transaktioner och köp av spel, skins och uppdateringar skulle försvåra för minderåriga att spela bort stora summor pengar, eftersom det är omöjligt att identifiera sig med någon annans bank-id.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att reglerna för spel riktad till barn behöver skärpas.

Herr talman! Det har en längre tid varit ett stort problem med så kallad greenwashing. Det innebär att företag eller organisationer marknadsför sina produkter som miljövänliga, hållbara, klimatsmarta eller gröna utan att de vare sig förbättrar klimatet eller för den delen har någon miljönytta alls.

I många fall använder företag eller organisationer miljövänliga påståenden för att framstå som mer hållbara än vad de egentligen är. Felaktiga miljöpåståenden är ett sätt att vilseleda konsumenter. Det är problematiskt, eftersom fenomenet vuxit i omfattning i takt med den tilltagande diskussionen i samhället om att agera miljövänligt.

De som vilseleder konsumenter med falska miljöpåståenden ger konsumenterna en felaktig bild av miljöriktiga val. Här finns ett jobb att göra.

Herr talman! Bedrägerier med bluffakturor är ett utbrett problem som drabbar företag, kommuner och myndigheter. Särskilt mikro- och småföretag som har begränsade resurser att skydda sig mot dessa fakturor är särskilt hårt drabbade av denna form av organiserad brottslighet.

Problemet med dessa bedrägerier har funnits länge, och trots utredningar kvarstår problemet. Något måste göras.

SD anser att staten behöver ta ett större ansvar för att företagare i ett tidigt skede ska få tillgång till uppgifter om oseriösa företag som skickar ut bluffakturor.

SD anser även att det måste införas en särskild myndighetsadministrerad varningslista gällande bluffakturor.

Företag behöver även få ökat stöd för att bestrida felaktiga fakturor och begära rättelse från Kronofogdemyndigheten. Vidare bör regeringen ta fram förslag till sanktioner mot dessa bedragare.

Slutligen vill jag nämna att i betänkandet finns ett antal förslag som förvisso hade kunnat få majoritet här i kammaren, men SD väljer att inte följa upp dessa. Det gäller följande tre områden.

Det gäller för det första formkrav för fullmakter. Vi anser att det bör finnas ett krav på att fullmakter som gäller större ekonomiska åtaganden ska vara upprättade i skriftlig form och bevittnade. Vi står därför fortfarande bakom vårt förslag i motion 2024/25:1389 yrkande 35.

Riksdagen beslutade dock våren 2024 om ett tillkännagivande om formkrav för fullmakter, och i regeringens skrivelse 2024/25:75, som nämndes här tidigare, anges att ett arbete har inletts med anledning av tillkännagivandet. Mot den bakgrunden har vi valt att inte reservera oss.

Det gäller för det andra konsumentkrediter och överskudsättning. Det är viktigt att motverka riskfylld kreditgivning och att förhindra att personer blir överskudsatta genom att de beviljas lån som de inte kan betala. Vi står därför fortfarande bakom våra förslag i motion 2024/25:1381 yrkandena 4, 5, 7 och 8.

I avvaktan på resultatet av den pågående beredningen av förslagen i delbetänkandet *Ett nytt*

konsumentkreditdirektiv (SOU 2024:69) har vi dock valt att inte reservera oss.

Det gäller för det tredje konsumentvägledning. Vi anser att den kommunala konsumentvägledningen behöver utvecklas så att alla medborgare får möjlighet till lokal konsumentvägledning. Vi står därför fortfarande bakom vårt förslag i motion 2024/25:1381 yrkande 2.

Eftersom Konsumentverket nyligen har redovisat ett uppdrag från regeringen om att stärka och utveckla stödet till den kommunala konsumentvägledningen har vi valt att inte lämna någon reservation.

SD kommer att följa upp resultatet av beredningen av Konsumentverkets rapport och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

Herr talman! Detta var en redovisning av valda delar ur Sverigedemokraternas konsumentpolitik här i riksdagen. Konsumentfrågorna är både viktiga och angelägna eftersom vi alla faktiskt är konsumenter, vare sig vi vill det eller inte.

Anf. 141 MÄRTA STENEVI (MP):

Herr talman! Statsministern har sin padda, och jag har med mig min dator!

Nu har vi en lång stund debatterat konsumenträtt här i kammaren. Men konsumenträtt för vem? När konsumenten ska hävda sin rätt gentemot ett företag eller en långivare, vilka möjligheter har den då? Vem är det som erbjuder stöd, och vem granskar missförhållanden?

Herr talman! Hälften av landets kommuner saknar i dag helt kommunal konsumentvägledning. Då hänvisas invånarna i stället till Konsumentverkets konsumentvägledning. Men där kan man inte få samma hjälp som i kommunerna. Man kan till exempel inte få hjälp att skriva en anmälan till Allmänna reklamationsnämnden eller hjälp med att tolka ett avtal.

Även om du nu har turen att bo i en kommun med konsumentvägledare, är det då självklart att just du kan få hjälp på ett sätt som du kan ta till dig? Enligt arvsfondsprojektet Konsumenträtt för alla saknar hälften av landets konsumentrådgivare helt utbildning i bemötande och tillgänglighet. Det innebär att personer med funktionsnedsättning får ännu svårare att hävda sina rättigheter, eftersom det inte är möjligt att ställa frågan eller att ta till sig svaret.

Herr talman! Visste ni att antalet svenska män som är subfertila, det vill säga har så dålig kvalitet på sina spermier att de har svårt att få barn, är på väg mot 50 procent? Inom en kort framtid, i de låga födelsetalens Sverige, kan snart hälften av alla män ha svårt att få barn.

Anledningen är troligtvis livsstilsfaktorer och miljögifter. Men hur ska man veta hur man undviker kemikalierna som hindrar familjebildningen? Hur når vi konsumenter så att de kan göra medvetna val och undvika så mycket som möjligt av de evighetskemikalier som dödar de små simmarna och orsakar så mycket sorg när barnen inte blir till?

Herr talman! Det finns de av oss som inte vill stödja företag som missbrukar lagstiftning, utnyttjar kryphål

eller helt enkelt har som affärsmodell att sabotera vår gemensamma miljö. Men hur vet vi vilka dessa företag är?

Herr talman! En del här inne minns säkert skrifterna kring mitt fondinnehav 2021. Till skillnad från nuvarande statsråd hade jag redovisat alla mina innehav väldigt noggrant. Jag hade inte, som en del andra statsråd just nu, deltagit i beslut i regeringen som potentiellt hade kunnat gynna min plånbok. Nej, rapporteringen 2021 handlade om att 200 kronor av mitt spar-kapital hade placerats i olja via en fond som jag fått rekommenderad av min bank. Inga fel hade begåtts.

Att de där 200 kronorna fortfarande dyker upp i kommentarsfälten, ofta med hashtaggen #SD2026, har mest att göra med att jag är miljöpartist. Jag flyttade mina pengar. Kommentarer kan jag hantera. Men, herr talman, är det lätt att tränga igenom fondinformation i dag? Vad är egentligen skillnaden mellan en rådgivare och en säljare inom finanssektorn? Är det enkelt för våra äldre att förstå?

Herr talman! Alla de här frågorna arbetar Sveriges Konsumenter med. I decennier har de hjälpt Sveriges konsumenter – mig, dig, alla andra – att förstå våra rättigheter, så att alla de kloka förslag som debatteras här får genomslag och för att vi ska kunna kräva vår rätt. Men i sin blinda jakt på civilsamhället har regeringen tagit bort pengarna till Sveriges Konsumenter helt. Det drabbar äldre. Det drabbar barn. Det drabbar funktionsnedsatta. Det drabbar oss allihop.

Vi vill se ett starkt civilsamhälle som helt fristående från ekonomiska intressen och företag kan stötta oss konsumenter och säkerställa att lagstiftningen också kan användas. Jag vill därför uppmana mina kollegor att trycka på regeringen och återföra anslaget till Sveriges Konsumenter så att vi kan få det här stödet och konsumenterna faktiskt får nytta av alla de lagar vi har talat oss varma för i dag. Efter den lilla uppmaningen yrkar jag bifall till reservation 22.

Anf. 142 LARS BECKMAN (M) replik:

Herr talman! Tack, Märta Stenevi, för inlägget! Jag tog replik på grund av att Sveriges Konsumenter nämndes i debatten.

Herr talman! Moderaterna värnar civilsamhället. Det är en väldigt viktig del av vårt samhälle. Men ett civilsamhälle som finansieras av skattebetalarna kan rimligtvis inte vara ett civilsamhälle.

De som ligger bakom Sveriges Konsumenter, har grundat och driver dem är Hyresgästföreningen. Jag tror att de gjorde en miljard i vinst. Även LO, PRO och andra organisationer står bakom Sveriges Konsumenter. Det är helt rätt och riktigt att de driver Sveriges Konsumenter för sina medlemmars skull. Sveriges Konsumenter gör sannolikt ett väldigt bra jobb. Men skattebetalarna ska naturligtvis inte betala för Sveriges Konsumenter, på samma sätt som skattebetalarna inte betalar för Skattebetalarnas Förening. De finansierar sig helt själva.

Sveriges Konsumenter är en viktig organisation. Men jag skulle vilja vända på frågan och fråga varför

Miljöpartiet tycker att skattebetalarna ska betala Sveriges Konsumenter. Vi förde över pengar till Allmänna reklamationsnämnden. Det är ett allmänintresse. Man kan som konsument göra anmälan till Allmänna reklamationsnämnden. Det var väldigt långa kötider tidigare. Nu är de väsentligt kortare. Men varför ska skattebetalarna betala någonting som LO, PRO och Hyresgästföreningen har grundat och bildat? Som jag sa gick Hyresgästföreningen med över en miljard i vinst. Varför ska skattebetalarna betala det? Är inte poängen med ett civilsamhälle att det är just ett civilsamhälle?

Anf. 143 MÄRTA STENEVI (MP) replik:

Herr talman! Det enkla svaret är att vi har ett gemensamt intresse av att stärka konsumenternas ställning på marknaden och av att staten har möjlighet att gå in och klippa de band som annars uppstår med ekonomiska intressen.

När man för över pengar till Allmänna reklamationsnämnden från Sveriges Konsumenter missar man det faktum att man då också tar bort möjligheten för många personer att få hjälp att skriva ansökningar till Allmänna reklamationsnämnden. Man tar även bort hjälpen att tolka avtal och att driva frågor. Det är det som händer. Det kan man tycka är en uppgift som ligger på Hyresgästföreningen, men jag tycker att det är ett gemensamt ansvar.

Jag kan tycka att det är ett gemensamt ansvar för oss att lägga pengar i en statsbudget – jag tror att det här handlade om 5 miljoner kronor – på att säkerställa att det finns finansiering och möjligheter att söka EU-medel för att driva konsumenträtt. Det är det debatten handlar om i dag. Alla de förslag som har debatterats handlar om att medborgarna ska ha möjlighet att tillgodogöra sig nyttan av lagstiftningen.

Om man är i 80-årsåldern är det inte helt självklart hur man skriver till Allmänna reklamationsnämnden. Det är inte helt självklart hur man tolkar ett avtal. Det är definitivt inte enkelt att ta sig igenom hur man säger upp ett abonnemang.

Att gå in med en i sammanhanget mycket liten peng som gör det möjligt för civilsamhället att växla upp mot andra pengar och därmed stötta medborgarna där kommunerna inte har lyckats med det tycker jag är ett väldigt effektivt och bra sätt att använda skattemedel och därmed också stärka konsumenterna gentemot de ekonomiska intressen som drivs av till exempel Svenskt Näringsliv och andra organisationer.

Anf. 144 LARS BECKMAN (M) replik:

Herr talman! Vikten av Sveriges Konsumenter som organisation är det ingen som ifrågasätter. Det är väl jättebra att LO, Hyresgästföreningen och PRO bland andra har bildat den organisationen?

I valet 2018 tyckte Hyresgästföreningen att det var så viktigt att kampanja mot de borgerliga partierna att de lade 10 miljoner extra från sina medlemspengar i en rent politisk kampanj riktad mot bland andra Moderaterna. Hyresgästföreningen har alltså resurser, och att de kan använda pengarna som de vill är oerhört viktigt.

Nästa vecka arrangerar Socialdemokraterna och Moderaterna ett seminarium som jag hoppas att ledamoten Märta Stenevi kommer på. Det handlar om bankbedrägerier. Det är Sveriges Konsumenter medarrangör av.

Det är ingen som ifrågasätter Sveriges Konsumenter. Tvärtom – de gör säkert jättemycket nytta i de här frågorna. Men det som det handlade om, och som jag tog replik på, var varför skattebetalarna ska betala det. Det är inte så att PRO, Hyresgästföreningen och LO saknar ekonomiska resurser.

Det kanske till och med är så att jag och Märta Stenevi skulle kunna skriva en gemensam debattartikel om att arbetarrörelsen borde utveckla Sveriges Konsumenter ännu mer och att LO i stället för att köpa annonser mot borgerligheten i valet 2026 borde ge Sveriges Konsumenter 30–50 miljoner extra. Det kanske skulle göra mer nytta för LO:s medlemmar än att annonsera mot de borgerliga partierna.

Det är alltså inte vikten av Sveriges Konsumenters verksamhet debatten handlar om. Frågan är varför Miljöpartiet anser att skattebetalarna ska betala för den.

Anf. 145 MÄRTA STENEVI (MP) replik:

Herr talman! Vi är skattebetalare, och Sveriges Konsumenter är till för skattebetalare. Det är inte en uppgift som jag tycker att vi ska ducka för.

Det är väldigt intressant att prata om att pengar går till påverkanskampanjer. Jag hoppas att Moderaterna kan byta fot och ställa sig bakom det lobbyregister som vi har föreslagit och som man i dag har sagt att man inte vill stå bakom.

Det skulle vara väldigt intressant att fundera över vad som händer med till exempel pengar som pumpas in i Svenskt Näringsliv och som går till Rödgrön röra och andra kampanjer eller för den delen vilka skattemedel som har gått till Sverigedemokraternas trollkonton och finansierat rena attacker och hatkampanjer mot sådana som mig själv och en del andra i min närhet. Det kan vi med stor glädje prata om.

De 5 miljoner som har gått till Sveriges Konsumenter innebär att vi som representerar alla Sveriges medborgare, alla Sveriges konsumenter, i den här kammaren – inte bara de som är anslutna till LO, Hyresgästföreningen eller för den delen de som är moderater, miljöpartister eller sverigedemokrater – har sett till att pengar går till att stötta allas möjligheter att utnyttja sina rättigheter. Det handlar om möjligheterna att driva frågor i Allmänna reklamationsnämnden, tolka avtal, förstå sina rättigheter och driva sin rätt att gå ur ett avtal. Det är vårt gemensamma ansvar.

Om ledamoten vill skriva en gemensam debattartikel – låt oss prata om hur vi upprättar ett lobbyregister och spårar vilka pengar som går till vilka påverkanskampanjer, till vilka trollkonton, till vilka Facebook-grupper och till vilka organisationer med skumma avsikter! Det ska jag gärna skriva en gemensam debattartikel om.

Anf. 146 LOTTA JOHNSON
FORNARVE (V):

Herr talman! Det är tufft att vara konsument i dagens Sverige. Inflationen och de ökade mat- och elpriserna har gjort att allt fler har fått svårt att få ekonomin att gå ihop. De ökade levnadsomkostnaderna har särskilt drabbat dem som redan lever på små marginaler. Samtidigt blir det allt svårare och mer komplicerat att vara konsument. Mer tekniskt avancerade produkter, fler komplicerade finansiella tjänster och en global marknad innebär många möjligheter men ställer också konsumenter inför stora utmaningar.

Trots att det finns ett omfattande konsumentskydd är konsumenterna ständigt i underläge. Det gäller både vid val av produkter och tjänster och vid tvister. Avancerade metoder används för att få oss människor att konsumera så mycket som möjligt. Dagligen överköjs vi av reklam där vi uppmanas att konsumera mer av varor och tjänster. Marknadsföringen är ofta mycket aggressiv och vänder sig inte sällan till grupper av konsumenter som redan är ekonomiskt utsatta.

Den svenska konsumentpolitiken har en lång tradition och ingår som en naturlig del i välfärdssamhället, herr talman. Det borde vara självklart att konsumenter som får problem med ett avtal eller ett köp kan få hjälp och stöd och att stödet är likvärdigt oavsett var i landet man bor. Tvärtom ser vi nu hur utvecklingen går åt fel håll och hur den kommunala konsumentvägledningen i stället minskar.

Många kommuner erbjuder någon form av konsumentvägledning, men tyvärr är denna många gånger alltför bristfällig med begränsade öppettider och för lite personal. Konsumentverket konstaterar att 122 av landets kommuner inte har någon konsumentvägledning över huvud taget. Det innebär att 2,3 miljoner konsumenter har mycket svårt att få stöd och hjälp. Det är mot den bakgrunden helt nödvändigt att lagstifta om införandet av en skyldighet för landets kommuner att tillhandahålla en god konsumentvägledning så att Sveriges konsumenter kan garanteras ett likvärdigt konsumentstöd över hela landet.

Herr talman! Den senaste tiden har det varit mycket uppmärksamhet kring telefonförsäljning med helt oacceptabla metoder. Vi har sett hur oseriösa telemarketingbolag särskilt riktar in sig mot äldre för att lura in dem i abonnemang som är svåra att avsluta. Vi har också sett att det finns kopplingar till gängkriminalitet. Men även mer normala telemarketingbolag är påstridiga om allt från elavtal och bredband till tveksam hälsokost och mobilabonnemang.

Även för dem som inte köper något innebär i allmänhet samtalen i sig ett störningsmoment med påträngande försäljare som inte vill låta en lägga på. Själva formatet med telefonförsäljning går ut på att få till snabba beslut som man kanske inte skulle ha tagit i ett sammanhang där man fått chans att tänka igenom saken mer noggrant.

För en tid sedan infördes krav på skriftligt accept efter samtalen. Det är naturligtvis ett steg framåt, men det har inte löst problemet. Ibland har det till och med

förvärrat dem när konsumenten stressas till att godkänna avtal med bank-id, som gör dessa avtal mer bindande.

Vi i Vänsterpartiet föreslår därför att man i stället ska införa ett omvänt Nixregister. Det betyder att man i förväg ska kunna anmäla sig till registret om man vill ta emot sådan telefonförsäljning, annars ska man slippa. Med det vill jag yrka bifall till reservation 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

§ 9 En ny regel om ränteskillnadsersättning – minskade hinder mot förtidsbetalning av bostadslån

Civilutskottets betänkande 2024/25:CU17

En ny regel om ränteskillnadsersättning – minskade hinder mot förtidsbetalning av bostadslån (prop. 2024/25:97)
föredrogs.

Anf. 147 RASHID FARIVAR (SD):

Herr talman! I kväll debatterar vi civilutskottets betänkande om regeringens proposition 2024/25:97 *En regel om ränteskillnadsersättning – minskade hinder mot förtidsbetalning av bostadslån*, som i huvudsak syftar till att minska hindren för konsumenter som vill betala av sina bundna bostadslån i förtid. Förslaget innebär ett viktigt steg för att stärka konsumentskyddet, öka konkurrensen på bolånemarknaden och skapa bättre incitament för konsumenter att binda räntan på sina lån.

Vi i Sverigedemokraterna ställer oss bakom regeringens förslag. Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på motionerna från Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet.

Herr talman! Att köpa en bostad är en av de största ekonomiska affärerna i mångaas liv. I Sverige äger cirka 65 procent av hushållen sin bostad, och 80 procent av dessa har ett bolån som löper över flera decennier. När det gäller bolån kan räntan vara antingen rörlig eller bunden. En bunden ränta ger fördelar genom att skydda låntagaren från räntehöjningar men ger inte samma möjlighet att ta del av ett eventuellt räntefall.

Enligt rapporter från Statistiska centralbyrån, SCB, är andelen bostadslån med rörlig ränta på rekordnivå. Denna andel var över 70 procent i början av 2025. För hushåll med små marginaler kan räntehöjningar dock innebära stora ekonomiska påfrestningar. Samtidigt har den genomsnittliga räntekvoten, det vill säga den andel av inkomsten som går till räntekostnader, mer än fördubblats sedan 2021. Detta understryker vikten av att hushåll ska ha möjlighet att planera sin ekonomi på ett långsiktigt och förutsägbart sätt, genom till exempel att binda sina lån.

Konsumenter har alltid rätt att betala av sitt lån i förtid, men när räntan är bunden kan banken kräva en ränteskillnadsersättning. Denna ersättning beräknas

enligt en schablonregel som har kritiserats för att ge långgivare en överkompensation för uteblivna räntetäkter, snarare än för faktiska kostnader. Detta har lett till höga ersättningar som har hämmat både konsumentrörlighet och konkurrens på bolånemarknaden. Bland annat har Finansinspektionen framfört kritik mot den nuvarande modellen, som inte alltid reflekterar den verkliga förlusten för långgivarna.

Herr talman! Sverigedemokraterna ser ett behov av att reformera reglerna för att minska hindren för konsumenter som vill binda sina lån, men vi anser också att ränteskillnadsersättningens syfte fortsatt bör vara att kompensera långgivaren för verkliga förluster, inte att skydda långgivarnas investeringar.

Ränteskillnadsersättningen bör också vara förenlig med god kreditgivningssed. Den nya regeln bör baseras på en schablonmodell som ger förutsägbarhet för konsumenten och samtidigt förbättrar konsumentskyddet utan att överkompensera långgivaren.

Ränteskillnadsersättningen har sedan 1992 beräknats utifrån en schablonmodell baserad på skillnaden mellan låneräntan och en jämförelseränta. Detta system har inte alltid varit rättvist för konsumenter med sämre ekonomi, eftersom de ofta betalar mer i ränteskillnadsersättning på grund av högre räntor, även om den risk som motiverade den högre räntan försvinner vid förtidsbetalning.

Regeringen föreslår att låneräntan inte längre ska ingå i beräkningsgrunden för ränteskillnadsersättningen. Detta förslag har stöd från en majoritet av remissinstanserna och bedöms leda till mer rättvisa förhållanden mellan låntagare. Förslaget syftar till att stärka konkurrensen på bolånemarknaden och underlätta för konsumenter att binda sina lån. Samtidigt föreslås att skillnaden mellan marknadsräntan vid bindningens början och vid förtidsbetalningen ska utgöra grunden för beräkning av ersättningen.

Regeringen föreslår också att swapräntan ska användas som jämförelseränta eftersom den bättre speglar förändringar i det allmänna ränteläget. Swapräntan är direkt kopplad till kreditgivares hantering av ränterisk via derivatmarknaden och anses ge en mer rättvis och stabil grund för beräkningen.

Svenska Bankföreningen har dock föreslagit att räntan på säkerställda obligationer ska användas i stället då den anses spegla långgivarnas finansieringskostnader bättre. Regeringen avvisar denna åsikt eftersom säkerställda obligationer påverkas av enskilda kreditgivares kreditrisk, vilket skulle skapa variationer i ersättningen som inte speglar det allmänna ränteläget – det som vi tycker är berättigat.

Sammanfattningsvis, herr talman, innebär regeringens förslag ett viktigt steg för att öka rättvisan på bolånemarknaden. Den föreslagna modellen, som baseras på swapräntan och inte längre tar hänsyn till den enskilda långgivarens ränta, förväntas leda till lägre kostnader för konsumenterna och stärka konkurrensen på marknaden. Detta kommer att skapa bättre förutsättningar för svenska hushåll att planera sin ekonomiska

framtid och förhoppningsvis bidra till en mer stabil och rättvis bolånemarknad.

Sverigedemokraterna ger därför stöd till förslaget och yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna från oppositionen.

Anf. 148 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater menar att regeringen bör återkomma med en utvärdering av effekterna av det nya ränteskillnadsersättningssystem som vi med all sannolikhet kommer att rösta igenom här i kammaren. Jag yrkar därför bifall till reservation 3 om utvärdering, en gemensam reservation från S och MP.

För många svenskar är köpet av bostad den enskilt största ekonomiska affär man gör i sitt liv. Då är det viktigt att det finns bra förutsättningar på plats för dem som väljer att ta bolån. I dag leder en bristande konkurrens på bankmarknaden till att hushåll pressas av höga räntor och till att rörligheten på bankmarknaden är låg.

En del i detta är dagens system för ränteskillnadsersättning, som kan leda till stora kostnader för de bolåntagare som vill betala tillbaka sina lån i förtid. I förlängningen leder detta till att färre binder sina lån och till att rörligheten på bankmarknaden minskar.

För att komma åt detta problem valde den tidigare socialdemokratiska regeringen att tillsätta en utredning om att reformera ränteskillnadsersättningen. Att regeringen nu väljer att gå vidare med förslag från den utredningen är bra, men det är inte tillräckligt. De senaste årens räntechock har gjort det uppenbart att mer måste göras för att komma åt den bristfälliga konkurrensen på bankmarknaden. Här menar vi att regeringen gör för lite.

Därför har vi socialdemokrater lagt fram en rad förslag för att öka konkurrensen på bankmarknaden. Vi redogör för dem i vår motion. Men vi kräver dessutom att regeringen återkommer med en utvärdering av detta nya system för ränteskillnadsersättning. Det förslag som regeringen nu väljer att gå vidare med, och som vi står bakom, har fått kritik från en rad remissinstanser. Det är viktigt att man följer upp att förslaget verkligen får önskad effekt, det vill säga lägre priser och ökad rörlighet för vanliga konsumenter.

I de flesta fall kommer den nya beräkningen av ränteskillnadsersättning att leda till lägre kostnader än dagens modell. Med detta sagt poängterar dock flera remissinstanser att kostnaderna även i fortsättningen kommer att vara höga för många hushåll och att det till och med finns tillfällen då den nya schablonberäkningen kommer att medföra högre kostnader för förtidsinlösen av lån. Det är alltså därför vi kräver att regeringen återkommer med en utvärdering av effekterna av det nya ränteskillnadssystemet. Reformen måste leda till bättre villkor för bolåntagare och ökad rörlighet på bankmarknaden.

Herr talman! I grunden kommer sig konsumenternas pressade situation på bankmarknaden av en för dålig konkurrens. Vi socialdemokrater vill stärka konkurrensen genom ett kraftfullare SBAB. Ett starkare

SBAB kan sätta en helt annan press på marknaden och driva fram förändring också hos privata aktörer. Vi vill att SBAB ska kunna erbjuda sina kunder löne- och transaktionskonton så att man kan bli en större spelare på marknaden och sätta press på storbankerna. Dessutom vill vi att banken ska få nya ägardirektiv och att bankens avkastningskrav ses över.

Vi vill därtill göra bankernas räntesättning tydligare. I dag försöker bankerna göra det onödigt krångligt för hushåll att förstå varför de får en viss ränta. Därför vill vi förbjuda listräntor. Med ett tydligt snittpris kan bankerna inte längre gömma sig bakom svår-förståeliga räntesatser, utan det blir lättare för konsumenter att jämföra banker. Detta ökar konkurrensen och gör det lättare för vanliga svenskar att förhandla med banken.

Vi vill slutligen införa en jämförelsesajt för bankernas låneerbjudanden. Ett föredöme på området är den norska finansportalen. Där samlas information om priser och villkor för allehanda finansiella produkter. Portalen ökar konsumentmakten och möjligheten för konsumenterna att fatta välgrundade beslut.

Anf. 149 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Det verkar som att alla talare före mig är överens om att det här är ett bra förslag som sänker kostnaderna för konsumenterna – det är alldeles utmärkt! Min riksdagskollega Rashid Farivar gick igenom själva ärendet i detalj, så jag tänker hoppa över den delen.

Det som är bra är alltså att regeringen nu sänker konsumentkostnaderna för ränteskillnadsersättningen genom att ta bort den individuella risken i beräkningsmodellerna. Precis som har sagts tidigare gynnar detta framför allt de hushåll som har lägre kreditvärdighet.

Man kan undra varför vi har en ränteskillnadsersättning. Det är en moralisk fråga som handlar om att banken och kunden har ingått ett avtal där man har sagt att kunden ska låna så här mycket pengar under den här tiden. Om den ena parten, kunden, vill bryta avtalet och betala av skulden i förtid står det denna fritt att göra det enligt lag, men då ska banken kompenseras för förlusten av de framtida intäkterna. Ränteskillnadsersättning betalas bara för den tid som återstår för ett bundet lån, till exempel om någon betalar av ett lån som är bundet på ett år.

Den nya schablonregeln bedöms i de allra flesta fall leda till en lägre ränteskillnadsersättning för konsumenten än den nuvarande modellen. Den gynnar också konsumenter med högre kreditrisk eftersom deras individuella ränta inte påverkar ersättningens storlek.

Herr talman! På område efter område förbättrar regeringen alltså konsumentpolitiken, och så även på detta område. Låt oss därför glädjas över det här beslutet!

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 150 MÄRTA STENEVI (MP):

Herr talman! I den här debatten är vi till stora delar överens. Det är ju trevligt.

Att köpa en bostad är för många ett av de största besluten, och bolånen är därmed av stor betydelse för många hushåll och utgör en stor del av hushållens utgifter. Marknaden för bolån är därför också av stor betydelse för den finansiella stabiliteten och den realekonomiska utvecklingen.

Väldigt mycket har redan sagts om det förslag som vi nu diskuterar. Jag vill återigen understryka att vi står bakom innehållet i propositionen, för intentionen är god och en reform är nödvändig. Men flera remissinstanser har också varnat för att förslaget inte kommer att få den önskade effekten.

Herr talman! Längre bindningstider innebär i grunden en ekonomisk trygghet med förutsägbara kostnader över tid, men det är omöjligt att förutse framtiden. Behov av ett större eller mindre boende kan uppstå oväntat. Skilsmässor, dödsfall, sjukdomsfall som påverkar privatekonomin eller nödvändigheten att flytta dit jobb finns påverkar behovet av bostad, men ränteskillnadsersättningen motverkar rörligheten på bostadsmarknaden. Detta inverkar negativt på bostadsmarknadens hela funktionssätt.

Valet av obundet eller bundet bolån är helt och hållet en fråga för hushållet att ta ställning till, men vi kan se att kraftiga och snabba förändringar i inflation och räntor får långtgående och stor påverkan på hushållens ekonomi. Att motverka hinder för hushållen att binda sina bolån skulle därför göra samhället och den finansiella stabiliteten mer motståndskraftiga.

Herr talman! Miljöpartiet ställer sig bakom förslaget om ny modell för beräkning av ränteskillnadsersättning vid förtidsbetalning av ett bundet bostadslån, men vi menar att detta i grunden är otillräckligt. Vi ser i dag omotiverade kostnader för många hushåll som vill betala sitt bostadslån i förtid med inlåsnings effekter av nuvarande regelverk. Vi ser hushåll vars livssituation plötsligt förändras, där försäljning av bostaden blir nödvändig och riskerar att leda till stora kostnader.

Herr talman! Bostaden är en mycket speciell produkt i våra liv. Det är inte en produkt på samma villkor som andra. Vi vill därför se fler förändringar som går längre och ger faktisk skillnad och ökad trygghet i människors vardag. Utöver propositionen föreslår Miljöpartiet därför ytterligare åtgärder:

Såväl dödsfall som skilsmässor är händelser som påverkar människor i grunden och i många fall även privatekonomin. Det är händelser som kan uppstå plötsligt, utan att man har kontroll över dem, och skapa en livssituation som blir svår att hantera. Miljöpartiet anser att det behöver utredas om åtminstone dödsfall och eventuellt även skilsmässor utgör livssituationer där bundna bolån ska gå att lösa utan eller med lägre ränteskillnadsersättning.

Herr talman! Vidare konstaterar vi att bostadsägare i en tid av ekonomisk osäkerhet kan tvingas sälja sitt boende för att minska kostnaderna. En del av oss här i salen – inte alla men en del – är gamla nog att minnas

detta från 80-talet och 90-talet och från finanskrisen i mitten av 00-talet. Särskilt unga och barnfamiljer i ägt boende sitter ofta med stora lån och i ekonomiskt trängda situationer. Att man då ska behöva betala stora summor i straffavgift för att man tvingas sälja är orimligt.

Miljöpartiet vill utreda om man i samband med en försäljning ska kunna undvika ränteskillnadsersättning genom att bolånet flyttas från en bostad till en annan genom ett så kallat säkerhetsbyte. Banken byter då helt enkelt säkerheten för bolånet från den ena fastigheten till den nya. I dag finns dock ingen sådan generell regel, utan det är upp till banken att avgöra detta. Vi anser att möjligheten för en bolånetagare att ha rätt att flytta med ett bundet bolån, naturligtvis förutsatt att en flytt sker till en bostad som utgör likvärdig säkerhet för lånet, behöver utredas.

Herr talman! Amortering innebär att hushållen minskar sin skuld och belåningsgrad, sänker löpande boendekostnader och blir mindre påverkade av till exempel ränteuppgångar. Miljöpartiet anser att det finns ett värde i att hushållen ska ha rätt att amortera extra på bundna bolån utan straffavgift och att detta behöver utredas vidare. Vi anser att det skulle ha en positiv effekt både för enskilda hushåll och för samhället i stort.

Herr talman! Det är viktigt att hushållen har möjlighet att ta till sig vad reglerna innebär och vilken ersättning de kan bli skyldiga att betala till kreditgivaren. Flera remissinstanser anser att förslaget i propositionen är svårt att förstå.

Kreditgivare har redan i dag en skyldighet att innan kreditavtalet ingås informera om kreditgivarens rätt till ränteskillnadsersättning och hur denna ersättning ska beräknas. Kreditgivaren ska dessutom på begäran ge information om vad en betalning av skulden i förtid innebär. Eftersom ränteskillnadsersättningen är komplex och en situation där bundna bolån kan behöva återbetalas i förtid kan upplevas avlägsen när hushåll binder bolån anser vi att regeringen behöver ta initiativ till att se över hur kreditgivarens skyldigheter ska kunna leda till ökad information och kunskap hos hushållen om möjligheten att utnyttja sin konsumenträtt.

Herr talman! Kungliga Tekniska högskolan anger i sitt remissvar att det finns en risk att den föreslagna beräkningsmodellen i vissa fall kommer att överkompensera kreditgivare i ännu högre grad än den nuvarande modellen på dagens marknad. Även Svenskt Näringsliv pekar på att ränteskillnadsersättningen i vissa räntelägen kan bli högre än enligt nuvarande modell, även om ersättningen i de allra flesta fall förväntas bli lägre.

Svenska Bankföreningen anger att en konsekvens av om ränteskillnadsersättningen sätts för lågt kan bli att kreditgivare kan komma att kompensera sig för de kostnader som uppstår när vissa kunder löser bostadslån i förtid genom att höja räntan på lån med bunden löptid. Det är därför nödvändigt att förändringarna utvärderas utifrån hur de har påverkat agerandet från bolånetagare kring valet av bunden ränta men också utifrån hur olika grupper påverkas och under vilka

situationer samt i vilken mån kreditgivare väljer att kompensera förändringarna genom att höja räntan på bolån. Den utvärderingen är helt nödvändig, så att vi vet vad vi gör.

Jag yrkar därför bifall till reservationerna 2 och 3.

Anf. 151 PATRIK KARLSON (L):

Herr talman! Den nya modellen för beräkning av ränteskillnadsersättning som vi diskuterar i dag syftar till att stärka konsumentskyddet genom att minska risken för omotiverade skillnader mellan olika låntagare som löser sina bundna lån i förtid. Den gör det också enklare för låntagarna att planera sin ekonomi och konkurrensutsätta sina bolån, alltså att jämföra banker och byta om de får bättre villkor. Detta är en reform som jag välkomnar varmt.

Varför behövs då denna reform? Jo, dagens system för ränteskillnadsersättning har länge kritiserats för att vara orättvist och hämmande. Som det fungerar nu kan banker ta ut mycket höga avgifter när kunder vill lösa sina bundna bolån i förtid.

Finansinspektionen har bland annat konstaterat att nuvarande regler gynnar bankerna på så sätt att de ersättningar som tas ut ofta är högre än de faktiska kostnader som banken har. Med andra ord tvingas många låntagare betala oskäligt höga belopp om livet förändras och de behöver lösa lånet i förtid. Detta drabbar särskilt de hushåll som kanske redan har en svagare ekonomi eller ett sämre förhandlingsläge gentemot banken.

Rent krasst kan vi konstatera att dagens modell missgynnar konsumenter med sämre eller osäkra ekonomiska förhållanden eftersom de ofta har en högre avtalad ränta i grunden och därmed tvingas betala mer i ränteskillnadsersättning. Ett sådant system är varken rimligt eller hållbart ur ett konsumentskyddsperspektiv.

Detta är en väl avvägd och efterlängtd förändring. Bland annat har Finansinspektionen kallat det angeläget att ändra reglerna på detta område.

Konkurrensverket har pekat på att trögrörligheten måste brytas. Till och med Svenska Bankföreningen – alltså bankerna själva – medger att det upplevs som en orättvisa när olika låntagare kan tvingas betala olika mycket. Det finns alltså nu en bred samsyn också politiskt om att förändring behövs. Förändring sker nu.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag och tacka för i kväll.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

§ 10 Internationella relationer m.m.

Utrikesutskottets betänkande 2024/25:UU7
Internationella relationer m.m.
föredrogs.

Anf. 152 JOHN E WEINERHALL (M):

Herr talman! Vi har i dag att debattera utrikesutskottets betänkande om internationella relationer med mera. Det är ett omfattande betänkande som spänner över centrala delar av utrikespolitiken. Även om jag av naturliga skäl inte kan gå igenom varenda fråga här i dag vill jag belysa några viktiga frågor som sammantaget speglar riktningen för svensk utrikespolitik.

Herr talman! Vi lever i en tid då världsläget blivit allt allvarligare. Kriget i Ukraina, kriget mellan Israel och Hamas, Irans aggressioner i Mellanöstern, USA:s tillbakadragande från världsscenen och stormaktspolitiken i Asien sätter hela den regelbaserade världsordningen under stor press.

I detta läge måste svensk utrikespolitik vara både principfast och ansvarsfull. Det är därför välkommet att regeringen, som utrikesministern slog fast i utrikesdeklarationen, förankrar utrikespolitiken i ett tydligt försvar av den regelbaserade internationella ordningen och av demokrati och mänskliga rättigheter. Detta har även nordisk-baltisk, europeisk och transatlantisk förankring.

Herr talman! Utskottet behandlar i detta betänkande en rad motioner. Flera av dessa rör biståndspolitik, där en del partier vill höja nivån på biståndet. Vissa partier – eller ska jag säga ett parti – förefaller rent av ha mer pengar än de ger sken av.

Här är utskottet tydligt: Svensk biståndspolitik ska vara långsiktigt hållbar, resultatnriktad och prioriterad utifrån vad som ger mest nytta. Det är inte rimligt att bara höja biståndsramen utan hänsyn till vad biståndet ska uppnå. Regeringen har redan tydligt sagt att Sverige ska vara en stark biståndsaktör, men vi måste också säkerställa att biståndet används effektivt och med verklig påverkan. Då krävs också prioriteringar.

Jag behöver nog inte nämna för den här församlingen att Ukraina är och under lång tid kommer att förbli den största prioriteringen.

Fru talman! En av de mest allvarliga globala utmaningar vi står inför handlar om Kinas växande inflytande. Kina är inte bara en viktig handelspartner utan också en systemrival som på många sätt hotar stabiliteten i vår omvärld. Det gäller landets påtryckningar på Taiwan, dess illegala anspråk i Sydkinesiska sjön och dess aggressiva teknologiska och ekonomiska expansion.

Kinas agerande i Taiwansundet utgör ett direkt hot mot världsekonomin. En konflikt där skulle få konsekvenser långt utanför regionen, inte minst för tillgången till halvledare, som är avgörande för modern industri och teknologi.

Därför är det avgörande att Sverige tillsammans med likasinnade står upp för Taiwans rätt till självbestämmande och internationell närvaro, exempelvis i Världshälsoorganisationen.

Utskottet betonar i betänkandet att vi ska fördjupa samarbetet med Taiwan och se över möjligheten att öppna ett House of Sweden i Taipei. Det bereds i Regeringskansliet, som det heter, och vi hoppas förstås att regeringen snabbt får detta på plats. Det vore en

viktig markering för att främja demokrati, handel, kultur och akademiskt utbyte mellan Sverige och Taiwan.

Fru talman! Vi får inte blunda för de övergrepp som sker inom Kinas gränser. I Tibet pågår ett kulturellt folkmord. Kinesiska myndigheter försöker utplåna det tibetanska språket, den tibetanska kulturen och den tibetanska religionen. Sverige måste fortsatt vara en stark röst för det tibetanska folkets rättigheter. Detsamma gäller i Xinjiang, där uigurerna utsätts för omfattande människorättsbrott. Och det gäller i Hongkong, där den demokratiska oppositionen brutalt har tystats.

Fru talman! Vi har svenska medborgare som sitter frihetsberövade utomlands. Det är bland andra Gui Minhai, den svenska förläggaren, som hålls fången i Kina efter att ha blivit kidnappad i Thailand. Nu är det också journalisten Joakim Medin, som blivit dömd och står åtalad för brott i Turkiet och riskerar långa fängelsestraff. Vi måste fortsatt ställa krav på frigivning av våra medborgare och vara en stark röst för yttrandefrihet och mänskliga rättigheter i hela världen.

Fru talman! Vi är övertygade om att utrikespolitiken måste föras med ett frihandelsvänligt perspektiv. Det är viktigt inte minst nu när USA:s handelskrig utmanar frihandeln. Då blir det ännu viktigare att söka samarbete och fler frihandelsavtal med fler länder runt om i hela världen. Handel bygger välstånd och skapar band mellan länder.

Fru talman! Det är en väldigt orolig tid i en orolig värld. Då måste vi stå starka tillsammans med våra värderingsfränder. Vi kan inte möta världens utmaningar med symbolpolitik eller ogenomtänkta förslag. Vi behöver en tydlig, stabil och principfast linje där vi försvarar friheten, främjar handeln och står upp för demokratin och inte tvekar att konfrontera auktoritära regimer när de hotar mänskliga rättigheter och internationell rätt.

Det är den linje som utskottet ger uttryck för. Därför, fru talman, vill jag avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 153 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation nummer 1 under punkten om internationell samverkan.

Det är på sätt och vis helt rätt att ha den här debatten om internationella relationer just i dag, för just i dag är det precis 80 år sedan andra världskriget tog slut i Europa.

Den 8 maj 1945 kapitulerade Nazityskland för de allierade, och i dag har detta högtidlighållits över hela Europa. Men kriget var inte slut med det – i Stillehavsregionen rasade kriget i ytterligare tre månader innan Japan också kapitulerade.

Andra världskriget är den värsta katastrof som mänskligheten upplevt. Över 60 miljoner döda. Ytterligare miljontals människor skadade och lemlästade och traumatiserade för livet. Europa i ruiner, Japan i ruiner, många andra krigsskådeplatser över hela världen i ruiner. Och så världens genom tiderna värsta

folkmord: Förintelsen. Det systematiska dödandet av judar, romer, homosexuella och många andra grupper som nazisterna hatade och som inte skulle få vara en del i det ariska tredje rike som de fantiserade om. Men på nazisternas dödslistor fanns också deras politiska motståndare: socialdemokrater, fackföreningsmän och kommunister. För att inte tala om krigsfångar, som de dödade urskillningslöst.

Kriget hade drivits fram av högerextrema nationalistiska krafter i Tyskland, Italien och Japan som i årtal hade hetsat mot minoriteter och vad de tyckte var underlägsna folk och tagit sig rätten att göra anspråk på andra länders territorier.

Det var efter denna totala katastrof och förödelse som världens länder sa med en röst: Aldrig mer. Vi kan aldrig mer tappa kontrollen på det här sättet.

Den känslan förstärktes än mer av det nya vapen som gjort inträde på världsscenen i krigets slutskede: atombomben. Med det vapnet skulle mänskligheten i praktiken kunna utplåna sig själv.

Ropen om "aldrig mer" resulterade i etableringen av internationella institutioner och ett internationellt regelverk med tillhörande domstolar.

FN bildades. Europarådet etablerades. Vi fick Världsbanken, Internationella valutafonden, Världshälsoorganisationen och många fler institutioner. Och vi fick regelverk – FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, Genèvekonventionerna och folkmordskonventionen för att nämna bara några.

Vi fick domstolar tillhörande detta: Internationella domstolen i Haag, Europadomstolen i Strasbourg och så småningom Internationella brottmålsdomstolen, också den i Haag.

Vi fick regelverk, institutioner och domstolar för att upprätthålla folkrätt och internationell lag för att försöka se till att det som hände under andra världskriget aldrig någonsin skulle kunna hända igen.

Nu har det gått 80 år, och vi kan konstatera att det faktiskt hittills har fungerat. Det är inte så att vi inte har sett några krig, för det har vi gjort – i Korea, i Vietnam, i Afghanistan, i Mellanöstern, på Balkan och ett otal gånger i Afrika. Man skulle kunna fortsätta räkna upp hemska krig som vi sett under de här 80 åren. Poängen är att vi inte har sett en eskalering till ett näst intill globalt krig på det sätt som vi såg inför andra världskriget. Vi såg visserligen en enorm upprustning under kalla kriget, inte minst av kärnvapenarsenalerna. De har hittills inte kommit till användning, för då skulle vi inte stå här i dag. Men kort sagt: De system vi satte upp efter andra världskriget har i allt väsentligt fungerat – hittills.

Problemet är att det nu så här 80 år efteråt ser ut som att de här lärdomarna på något sätt är på väg att blekna. Vi kan se det i världen när det gäller demokratiens ställning. Demokratien trycks tillbaka i världen. Antalet demokratier i världen minskar. Antalet auktoritära stater och rena diktaturer ökar.

Vi kan se det i Europa. Den högerextrema och främlingsfientliga nationalismen har växt i länder som

Tyskland, Frankrike, Italien, Österrike, Ungern och även Sverige. När man lyssnar på retoriken från en del av de partierna tror man att man är tillbaka på 30-talet. Det är samma hets mot minoriteter och samma vilja att lägga skulden för alla problem på en särskild folkgrupp. Det är samma rasistiska lögn och fördomar som sprids. Det är samma vilja att exploatera motsättningar och ställa folkgrupper mot varandra. Det var precis detta som ledde fram till både det första och det andra världskriget. Det är precis detta som leder fram till alla krig.

Lägg därtill utvecklingen i USA, där man nu har en president som inte respekterar valresultat, som inte respekterar domstolar, som inte respekterar oppositionen, som inte respekterar nationsgränser, som skamlöst försöker profitera på det krigsdrabbade Ukrainas olycka i stället för att hjälpa det och som låter sig imponeras av världens alla diktatorer.

Då kommer också attackerna på den regelbaserade världsordningen och på de institutioner som bär upp den. USA gör anspråk på Grönland och vill att Kanada ska bli en delstat. USA drar sig ur Världshälsoorganisationen och lägger ned hela sin biståndsverksamhet. Bara det kan riskera livet på över 30 miljoner människor som i dag är beroende av humanitärt stöd, mat, vatten och förmödenheter.

Israel, för att gå över till Mellanöstern, verkar ha fått fria händer att fördriva och döda palestinier så gott som urskillningslöst både i Gaza och på Västbanken medan världen står och tittar på. Ryssland har för länge sedan på alla upptänkliga vis visat att man inte respekterar folkrätt och internationell lag, tydligast genom sitt angrepp på Ukraina.

Det är det som den här debatten om internationella relationer egentligen handlar om. Erfarenheten av andra världskriget fungerade som en injektion av vaccin mot högerextrem dårskap. Nu kan man nästan tro att det vaccinet är på väg att släppa. Men det är inte heller säkert, för vi har också sett att det går att vända. Högerextrem nationalism har tryckts tillbaka i länder som Spanien och Polen. Även i Kanada och Australien förlorade högern. Med Trump har väljarna i väst sett hur högerpopulister styr länder i realiteten, och det skrämmer dem. Högerpopulister lovar ordning, men de levererar alltid kaos.

Fru talman! Jag önskar att jag kunde säga att även Sverige tar kampen mot dem som försöker undergräva den regelbaserade världsordningen. Tyvärr är det tvärtom. Sverige är tyst och passivt och förvärrar snarare problemen. Sverige ökar inte stödet till FN, den organisation som tydligast bär upp den internationella regelbaserade världsordningen. Tvärtom skär Sverige ned på anslagen. Sverige driver inte på för att Israel ska upphöra med sina krigsbrott. Tvärtom blockerar regeringen alla konkreta förslag för att öka pressen på Israel, till exempel genom att frysa handelsavtalet mellan Israel och EU. Sverige ökar inte biståndet. Tvärtom skär Sverige ned på biståndet och drar sig ur länder i Afrika och Sydostasien. Det är bara några exempel.

Vi socialdemokrater menar att det är viktigare än någonsin att Sverige står upp för den regelbaserade världsordningen, stöder FN och dess organisationer, i alla lägen hävdar att internationell lag gäller alla överallt och aldrig accepterar dubbla måttstockar.

Fru talman! Det här betänkandet gäller också det internationella arbetet för jämställdhet och kvinnors och mäns lika rättigheter. Här har tyvärr också den svenska regeringen tagit många steg tillbaka. Det första som högerregeringen gjorde var att lämna den feministiska utrikespolitiken, trots att den vunnit stort gehör i omvärlden, trots att många länder anslutit sig till samma tankegång och trots att Expertgruppen för biståndsanalys slagit fast att den haft ett starkt genomslag, till exempel i hur biståndsmedel fördelas.

Den politik som vi sjösatte under vår regeringsperiod handlade helt enkelt om att hela utrikespolitiken alltid ska utgå från kvinnors lika rättigheter, lika resurser och lika representation. Nu har alltså även det övergetts. Vi tycker att det är ett stort misstag, och vi kommer att återupprätta den feministiska utrikespolitiken vid ett regeringsskifte.

Fru talman! Allra sist vill jag säga några ord om de konsulära ärendena, som vi också har en reservation om. Sverige måste fortsätta och intensifiera ansträngningarna för att få svenska medborgare som sitter fängslade fria. Det gäller Dawit Isaak, Gui Minhai och Ahmadreza Djalali. Det gäller självklart även i vårt senaste ärende: Joakim Medin. Vi har sett hur Turkiet agerat. Man har uppenbarligen stått och väntat på att den svenska journalisten ska landa på turkisk mark för att ingripa mot honom. Så uppträder helt enkelt inte en rättsstat.

Jag menar att Sverige måste göra allt man kan för att se till att Joakim Medin omedelbart frigges. Vi kan inte acceptera att man betar sig på det här sättet. Jag ser naturligtvis hur regeringen har agerat, men jag menar att man måste intensifiera sina ansträngningar ytterligare. Om man menar allvar med att detta är en prioriterad fråga måste frågan föras upp på stats- och regeringschefsnivå. Det bör tas en direkt kontakt med den turkiska regeringschefen i det här ärendet.

Anf. 154 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Morgan Johansson för möjligheten att ytterligare gå på djupet i några frågor. Som jag sa i mitt inledningsanförande är det ett stort och brett betänkande som spänner över många olika områden. Man kan inte ta upp allting i sitt anförande. Till stora delar håller jag med Morgan Johansson om den internationella regelbaserade världsordningen och så vidare. Men jag måste säga att det blir lite löjväckande när han exempelvis pratar om biståndet.

Morgan Johansson tog i sitt anförande upp att regeringen drar ned på biståndet till vissa regioner som Afrika och Sydostasien och till FN-systemet. Ja, det stämmer. Vi har gjort omprioriteringar. Vi har andra prioriteringar än Socialdemokraterna. Men vi har åtminstone de pengar vi talar om. Socialdemokraterna å sin sida säger ofta i debatter att de värnar

enprocentsmålet, men de lägger inga budgetar som på vare sig kort eller lång sikt är i närheten av något enprocentsmål. Man fortsätter dock att argumentera som om man fortfarande hade budgetar med 1 procent av bnp till biståndet. Så är det ju inte. Man kan inte plocka russinen ur kakan.

Eftersom Socialdemokraterna knappt lägger mer än regeringen i sin budget på bistånd skulle jag vilja fråga Morgan Johansson: Var finns de här pengarna till FN-organen? Var ska man hitta pengarna till nya ambassader och ambassader som ska återöppnas? De finns i alla fall inte i er budget, som ni har lagt fram här i riksdagen.

Även om vi har skurit ned på biståndet och inte längre har ett procentmål utan snarare ett mål för vad vi ska uppnå, och även om vi har en fast ram så att vi har en förutsägbarhet vad gäller biståndet, ska vi komma ihåg en sak: Jag skulle inte tro att det var mer biståndspengar som gick ut när ni satt i regeringen, Morgan Johansson, utan det var kanske mindre. Ni gjorde nämligen enorma avräkningar på biståndet till förmån för migrationen.

Anf. 155 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det är inte löjväckande att tala om bistånd när världen ser ut som den gör nu.

Jag sa precis i mitt anförande att det riskerar livet på 34 miljoner människor när den amerikanska biståndsorganisationen USAID nu helt slår igen och drar in över 40 procent av världens totala humanitära bistånd. John E Weinerhall kan ju gå till de människorna och säga att det är löjväckande att prata om bistånd. Det är det inte. Det handlar om liv och död för miljon-tals människor.

När det här späs på av att andra länder går precis samma väg – såsom Sverige, som också drar ned på sitt bistånd – blir det ju bara ännu värre. Jag pratar inte om att öppna några ambassader. Jag konstaterar att Sverige har dragit sig undan när det gäller biståndet i ett antal länder i Afrika och i Sydostasien. Det gäller till exempel Mali, Burkina Faso, Sydsudan och Kambodja. Där hade Socialdemokraterna haft mer pengar, för i varenda budget vi har lagt fram har vi lagt mer pengar på biståndet.

Vi har också redovisat en trappa för att minska det avstånd som nu finns upp till 1 procent, och den trappan kommer vi att helga. Vi ska tillbaka till enprocentsmålet. Men nu sänker ni biståndet så mycket och så snabbt, John E Weinerhall, att gapet upp till 1 procent kanske kommer att ligga på uppemot 20 miljarder kronor. Alla fattar att man inte kan lägga till så mycket från ett år till ett annat. Därför måste man försöka ha en riktning där man ökar biståndet igen.

Fortsätter vi med den högerregering vi har nu kommer den vad jag förstår att fortsätta att skära ned på biståndet. Vad jag förstår vill Sverigedemokraterna ha ned det till en ½ procent, och Moderaterna vill ha det på 0,7 procent. Och även om kristdemokrater och liberaler som vanligt kommer att stå och lova 1 procent i valrörelsen kommer de att vika ned sig.

Med vår politik kommer biståndet att trappas upp, och det behövs i världen just nu. Det är inte på något minsta sätt löjeväckande.

Anf. 156 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Nu var det ju inte biståndet i sig som var löjeväckande utan Socialdemokraternas fulspel i den här frågan.

Man låter påskina att man satsar 1 procent eller i alla fall att man är något slags pojke med guldbyxor som har mer pengar i fickan att lägga på biståndet än man faktiskt har. Det om något är väl att inte göra alla de människor som Morgan Johansson pratar om rättvisa – de som riskerar svält på grund av att USA drar sig tillbaka från världsscenen. Det om något tycker jag faktiskt är lite fult, om jag ska vara ärlig.

Det stämmer att vi har skurit ned. Vi har koncentrerat biståndet till färre regioner, färre länder och färre strategier för att kunna arbeta mer koncentrerat, vilket vi tror höjer kvaliteten på det vi gör. Biståndsministern brukar säga att vi ska vattna där det växer, och jag tycker att det i grund och botten är väldigt sunt.

Vi har som sagt gjort tydliga prioriteringar: Vi skär ned på en rad FN-organ, vi skär ned vad gäller vissa länder och vi har dragit oss tillbaka i andra länder. Inte minst har vi gjort det för att kunna satsa de pengarna på Ukraina. Det är en existentiell fråga för Ukraina. Det pågår ett fullskaligt invasionskrig på vår egen kontinent i en omfattning som vi inte har skådat sedan andra världskriget, vilket Morgan Johansson förtjänstfullt tog upp i sitt anförande tidigare.

Jag måste säga att det blir en märklig debatt när vi hela tiden ska låtsas som att det finns mer pengar i budgeten än vad man rimligtvis skulle kunna lägga. Jag kommer lite osökt att tänka på Bagdad-Bob när jag hör Socialdemokraterna i biståndsdebatten.

Anf. 157 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Fulspel? Jag antar att John E Weinerhall har läst vår budgetmotion, och jag antar att han där har kunnat läsa sig till att vi har en trappa.

Vi lägger till 1 miljard första året, 2 miljarder andra året och 4 miljarder tredje året – på väg upp till 1 procent, för att sluta det där gapet som Moderaterna ser till att öka hela tiden. Jag förstår faktiskt inte vad John E Weinerhall talar om. Han verkar helt enkelt inte ha läst vår budget. År för år har vi ökade anslag till biståndet.

Sedan får jag påpeka att vi inte har någon annan uppfattning när det gäller Ukrainabiståndet. Det vi har en annan uppfattning om är att Sverige också måste göra mer för de allra mest utsatta. När Moderaterna pratar om att man ska vattna där det växer visar man ju egentligen bara att man inte är intresserad av att hjälpa de allra mest utsatta. I så fall borde man nämligen formulera det på ett annat sätt; då borde man formulera det som att man ska skapa en grogrund för att något ska *kunna* växa. Om man vattnar där det växer fokuserar man pengarna till områden där de allra mest utsatta

kanske inte befinner sig. Det är en del av själva grundproblemet.

Sedan tror jag också att ni i Moderaterna tänker fullständigt fel rent geopolitiskt, John E Weinerhall. Genom att dra ned på biståndet och dra er ur länder i exempelvis Afrika ger ni i stället länder som Kina och Ryssland fritt spelrum att flytta fram sina positioner. Om resten av västvärlden gör likadant är jag rädd att vi till slut hamnar i ett läge där västvärlden inte längre räknas globalt sett.

Jag menar att vi måste gå åt precis motsatt håll. Nu när USA betar sig som de gör och nu när Ryssland bryter mot alla internationella regler som finns – ja, då har vi EU som kan stå upp för folkrätt och internationell rätt. Då måste man också kunna sträcka ut en hand till andra delar av världen för att skapa just det här stödet, och biståndet är en viktig del i det.

Anf. 158 MAGNUS BERTSSON (KD):

Fru talman! Sveriges utrikespolitik formas i en tid av växande spänningar och nya hot. Våra värderingar utmanas och kan inte längre tas för givna. Auktoritära stater försöker omdefiniera internationella normer, ifrågasätta folkrätten och flytta gränser med maktspråk i stället för med diplomati.

I det läget är det viktigare än någonsin att Sveriges utrikespolitik är konsekvent, tydlig och värderingsdriven. Den ska bygga på frihet, demokrati, människovärde och solidaritet med dem som lever under förtryck.

Så här i inledningen av mitt inlägg, fru talman, vill jag passa på att gratulera de miljoner katoliker som nu har fått en ny påve utsedd – Robert F. Prevost från USA. Jag hoppas att det är en person som kommer att kunna hjälpa till att föra världen mot en bättre plats.

En annan fråga som jag vill prata om, där det blir särskilt tydligt hur de här auktoritära staterna betar sig, är Taiwan. Jag har i en enskild motion lyft att Sverige bör verka för att Taiwan ska ges rätt till ett meningsfullt deltagande i internationella organisationer, särskilt inom områden som global hälsa och luftfartssäkerhet. Det är inte bara min ståndpunkt utan en självklar del av Kristdemokraternas utrikespolitik.

Taiwan är en demokratisk partner som vill bidra till lösningar. Att utestänga landet från internationella samarbeten är att förneka värdefull kompetens och ge efter för ett auktoritärt förtryck. Resolution 2758 används ofta som en förevändning, men den säger bara att det är Folkrepubliken Kina som representerar Kina i FN. Den utesluter inte explicit Taiwan. Att hävda att den gör det är att göra sig till språkrör för Kina och dess strategiska agenda.

Fru talman! Sverige måste också utveckla en mer realistisk och principfast relation till Kina. Det är inte längre en fråga om enbart handel och diplomatiska artighetsfraser. Kina är i dag en regim som systematiskt bryter mot mänskliga rättigheter. Vi ser det i interneringen av uigurer i Xinjiang, i inskränkningarna av ytt randefriheten i Hongkong och i övervakningen och förföljelsen av religiösa minoriteter.

Men hotet slutar inte vid Kinas gränser. Kina arbetar målmedvetet för att påverka och omforma internationella institutioner i sin egen auktoritära riktning. Man kräver språklig anpassning i FN-dokument, försöker blockera kritiska resolutioner och använder sin ekonomiska tyngd för att tysta röster, både i stater och i globala forum.

Vi ser hur Peking utövar politisk och ekonomisk press på andra länder, företag, universitet och till och med sportorganisationer för att de ska rätta in sig i ledet. Det handlar inte bara om geopolitik. Det handlar om att forma en världsordning där makt går före rätt, där tystnad premieras och där grundläggande friheter urholkas steg för steg. Det är inte bara ett hot mot säkerheten utan också ett hot mot våra värderingar.

Vi får inte möta detta med tystnad. Vi måste tala klarspråk från Sveriges sida, inte bara för vår egen trovärdighets skull utan även för alla demokratiska röster runt om i världen som hoppas att vi ska vara tydliga. Sverige ska vara ett land som står upp för yttrandefrihet, religionsfrihet och varje människas rätt att leva utan förtryck, oavsett vem som finns på andra sidan förhandlingsbordet.

Värderingsstyrd utrikespolitik handlar inte bara om att stå emot det som hotar utan också om att bygga det som stärker. Därför vill jag lyfta fram vikten av jämställdhet i Sveriges utrikesarbete. Kvinnors rättigheter är en grundläggande förutsättning för hållbar fred, ekonomisk utveckling och mänsklig säkerhet. Det är därför vi kristdemokrater vill att Sverige konsekvent ska lyfta kvinnors frihet, flickors skolgång och skydd mot könsrelaterat våld i all dialog. Detta gäller i såväl bilaterala som multilaterala sammanhang. Jämställdhet får inte reduceras till en symbolfråga i internationella sammanhang. Det är en bärande del av trygghetspolitiken.

Vi måste också stärka vår egen utrikesförvaltning. Svenska medborgare ska kunna lita på konsulärt stöd vid kriser, oavsett om det handlar om konflikter, katastrofer eller pandemier. Samtidigt måste vi prioritera vår diplomatiska närvaro där den verkligen gör skillnad – i strategiska relationer och demokratiska samarbeten där svensk utrikespolitik kan ha verkligt inflytande.

Våra ambassader och utsända ska inte bara vara representanter, utan de ska även vara bärare av våra värden. Vår utrikespolitik måste spegla det Sverige vi vill att andra ska möta: ett land som står upp för rättvisa, frihet och ansvar.

Fru talman! Vi ser i dag hur den regelbaserade världsordningen ifrågasätts, inte bara av isolerade diktaturer utan också av växande allianser där auktoritära regimer söker omskriva vad som är rätt och fel i internationella relationer. De använder sin ekonomiska makt, sitt teknologiska inflytande och ibland rena hot för att tysta opposition, undergräva samarbete och ersätta lag med makt.

Det är i detta tidevarv som länder som Sverige måste välja väg. Antingen böjer vi oss för trycket, eller så står vi konsekvent upp för folkrätten, mänskliga

rättigheter och varje människas okränkbara värde. Vår röst i världen får inte vara rädd, vag eller taktiskt tyst. Den ska vara tydlig och bära samma värden som vårt samhällsbygge vilar på: frihet, solidaritet, människovärde och ansvar.

Anf. 159 ANGELIKA BENGTSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar utrikesutskottets betänkande 7 *Internationella relationer m.m.* Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 8 om relationen till Kina.

I det här betänkandet fokuserar vi på fyra områden utifrån yrkanden från den allmänna motionstiden. Dessa områden är internationell samverkan, jämställdhet samt kvinnor fred och säkerhet, relationer till Kina och konsulära frågor.

Utrikesutskottets arbete under året har speglat en värld i snabb förändring. Frågor om internationella relationer och samverkan har stått i fokus bortom de rena budgetfrågorna. Genom återkommande information från utrikesministern och kabinettssekreteraren har vi ledamöter hållit oss uppdaterade om vår omvärld. Resor till bland annat FN i New York samt till Indien, Sydafrika, Vietnam och Filippinerna har givit viktiga insikter i frågor om fred och säkerhet, utvecklingspolitik och handel samt global samverkan. Dessa resor och kontakter har inte bara berikat betänkandets innehåll utan också konkretiserat utskottets roll i det internationella samtalet.

Fru talman! Sverige har under lång tid burit ett tungt ansvar i det internationella samarbetets tjänst. Vi är inte bara en stark röst för fred, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Vi är också – och har länge varit – en av FN:s största finansiärer. Vårt land har investerat resurser, kunskap och engagemang, inte bara som ett självändamål utan i tro på en värld där samarbete slår splittring och där rätt går före makt.

I tider då det internationella samfundet provas och då auktoritära krafter försöker tränga undan den regelbaserade världsordningen måste vi dock ställa oss denna berättigade fråga: Får vi i Sverige tillräckligt mycket tillbaka för det vi ger?

Därför anser vi att det är hög tid att Sverige verkar för att en FN-by etableras på svensk mark. I exempelvis Köpenhamn har man lyckats samla FN-organ i en miljö som både främjar synergieffekter och erbjuder tusentals kvalificerade arbetstillfällen. Sverige är, med sin starka internationella profil, sina universitet och sin teknologiska utveckling, minst lika lämpat att stå värd för en liknande etablering. Det handlar inte bara om arbetsplatser. Det handlar också om att skapa vägar in i det internationella arbetet för svenska studenter, forskare och experter och om att säkerställa att svenska värderingar som jämställdhet, transparens och demokrati blir tydligt representerade i FN:s korridorer. Det om något behövs mer än någonsin i dag.

Vi föreslår därför att regeringen tar fram en handlingsplan för att öka antalet svenskar i FN-systemet. Det är ett verktyg för att stärka individers möjligheter och för att stärka Sveriges position som global aktör.

Praktikplatser, mentorsprogram och riktad utbildning är inte bara investeringar i framtida ledarskap utan också investeringar i vår internationella relevans.

Fru talman! Vi skådar en ny och oroväckande världsordning. Världen är som sagt i förändring, och många förändringar är inte till det bättre – tvärtom. Det har vuxit fram en ny geopolitisk verklighet där Kina alltmer öppet utmanar demokratiska principer, hotar regional stabilitet och urholkar de internationella normer som burit fred och välstånd. Vi ser detta i övervakningsstaten Xinjiang, i förtrycket av Tibet, i brutna löften om Hongkong och i hoten om Taiwan.

Sverige antog sin senaste Kinastrategi 2019. För Sverigedemokraterna är det uppenbart att strategin inte längre är i takt med tiden. Det är en viktig anledning till att vi har en reservation i frågan i betänkandet. Vi vill se ökat engagemang, ökad aktivitet samt minskad låtgåpolitik och naivitet. Den taktiken har nämligen inte fungerat.

Sverigedemokraterna ser därför att en ny, uppdaterad och tydlig Kinastrategi måste tas fram, inte i protest utan i syfte att göra oss mer oberoende och stärka vår motståndskraft. Strategin måste klargöra vilka risker som är förenade med ekonomiska beroenden, adressera cyberhot och spionage och lägga grunden för en strategisk handelspolitik med tydliga säkerhetsdimensioner.

Det handlar också om att stärka våra allianser med demokratier som står i frontlinjen mot kinesisk påverkan: Taiwan, Japan, Sydkorea och Filippinerna. Samtidigt bör vi fördjupa samarbetet med andra konstruktiva och likasinnade stater, inte bara militärt utan också civilt, till exempel när det gäller rymden eller kritisk infrastruktur. Här har Sverige kompetens och intressen som sammanfaller med våra partner och därmed en skyldighet att agera medan fönstret fortfarande är öppet.

Fru talman! I en alltmer oförutsägbart värld måste Sveriges politik vara både principfast och pragmatisk. Vi måste stå upp för det vi tror på och för svenska intressen och rusta oss för det vi fruktar tillsammans med likasinnade stater i vårt närområde.

Att verka för en FN-by i Sverige, att stärka svensk representation i det internationella samfundet, att ta fram en ny Kinastrategi och att fördjupa samarbetet med likasinnade demokratier är vägar framåt. Framtiden tillhör inte dem som står still; den tillhör den som vågar agera i tid.

Anf. 160 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Angelika Bengtsson talade varmt om FN, vilket jag också gjorde i mitt anförande. Men det rimmar ganska illa i förhållande till den budget Sverigedemokraterna står bakom där man tvärtom skär ned på FN:s organisation. Vi kan jämföra med hur stora anslagen var på den socialdemokratiska tiden och hur stora anslagen är nu. Högerregeringen skär ned på fonden för de minst utvecklade länderna, på UN Women och på UNFPA, alltså befolkningssonden som jobbar med sexuell och reproduktiv hälsa. Regeringen har

också skurit ned kraftigt på FN:s fond för katastrofbistånd. Vi gav 700 miljoner; ni är nere på 100 miljoner. Vidare har ni som det verkar helt tagit bort anslaget till Unids, som jobbar för att förebygga aids.

Angelika Bengtsson säger att vi måste stärka FN, för FN är viktigt. Men i nästa andetag skär hon ned på FN. Hur får hon ihop det? Angelika Bengtsson vill att Sverige ska flytta fram sina positioner i FN och att fler svenskar ska jobba i FN, men hur ska det gå till när Sverige samtidigt skär ned på väldigt viktiga FN-organisationer? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 161 ANGELIKA BENGTSSON (SD)
replik:

Fru talman! Jag tackar Morgan Johansson för frågan och möjligheten att förtydliga vår ståndpunkt om FN.

Under mina två mandatperioder i riksdagen har jag vid två tillfällen besökt FN och själv sett hur stort och ineffektivt FN-systemet är. Sverigedemokraterna är helt övertygade om att det går att effektivisera FN-systemet enormt mycket. Dessutom försvinner tyvärr mycket av de medel vi skickar till FN i hål i fickorna.

Många gånger behöver en organisation effektiviseras för att pengarna och hjälpen ska hamna där de verkligen behövs. Tyvärr är det inte så med FN i dag, utan mycket av pengarna hamnar i huvudkontoret i New York. Jag tror att man kan göra mycket för att skala ned och göra det mer effektivt och därmed fokusera ännu mer på dem som faktiskt behöver hjälp.

Vi reformerar biståndspolitiken, som var så ineffektiv under Morgan Johanssons tid i regering. Nu gör vi om för att göra rätt. Låt oss komma ihåg att varenda krona vi lägger i statsbudgeten kommer från Sveriges skattebetalare.

Anf. 162 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Vilka belägg har Angelika Bengtsson? Efter två besök i FN kan hon uttala sig om att FN är ineffektivt och korrupt. Jag önskar att hon gjorde ett längre studiebesök och kanske någon gång till och med jobbade ute på fältet. Då skulle hon se allt FN gör. Till exempel delar World Food Programme ut mat till dem som hungrar, och UNFPA jobbar som sagt för sexuell och reproduktiv hälsa för att stoppa könsstympning och för att ge kvinnor bra mödra- och barnavård. Om Angelika Bengtsson besökte FN inte bara i New York utan ute på fältet och såg vad FN-tjänstemän gör på riktigt skulle hon kanske ändra uppfattning och inte komma med svepande kommentarer om att FN är korrupt och ineffektivt.

Fru talman! Man kan inte i ena stunden stå i talarstolen och säga att FN är jätte viktigt för att bära upp den internationella regelbaserade världsordningen för att i nästa stund skära ned på FN-organisationer. Det går inte ihop. Ta katastrofbiståndet! Varför har ni skurit ned det från 700 miljoner kronor till 100 miljoner kronor? Menar ni att katastrofbistånd inte längre behövs? Har världen inte längre några katastrofer som behöver svenskt bistånd?

Om Angelika Bengtsson verkligen vill att Sverige ska visa framfötterna och finnas med i FN-sammanhang måste hon också vara beredd att satsa på FN. Men om man som regeringen skär ned och drar sig undan kommer ingen längre att räkna med Sverige, och tyvärr är det nog där vi är nu.

Anf. 163 ANGELIKA BENGTTSSON (SD)
replik:

Fru talman! Om det är något FN-systemet har gjort är det att ta svenska skattemedel för givna. Just därför betonade jag de svenska värderingarna i mitt anförande. De fattas nämligen i dag i FN-systemet. Om vi hade fått in mer av jämlikhet, transparens och demokrati hade vi haft ett mycket mer effektivt FN-system än vad vi har i dag.

Herr Johansson kan vara trygg med att vi med vår politik kommer att fortsätta att säkerställa att svenska skattemedel inom FN går till de mest behövande. Vi får ju ta del av fruktansvärda historier, och just därför är det så viktigt att svenska skattemedel går dit där de gör mest nytta. Jag tror att jag har varit tydlig nog i den frågan.

Anf. 164 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Som tidigare påpekats är det i dag 80 år sedan andra världskriget tog slut. Även jag vill ha den ingången till internationella relationer, för mycket av det som vi har byggt upp efter andra världskriget baserar sig på de erfarenheter vi fått efter två världskrig – hur vi ska kunna arbeta tillsammans utan att med militära medel ge sig på andra länder och hävda sin rätt.

Det är hela utgångspunkten för det som vi har åstadkommit i Europa, inte minst när det gäller att bygga upp EU, som är modellen för att lösa konflikter vid förhandlingsbordet i stället för på slagfältet och i en rättsordning som fungerar. Det är oerhört viktigt att minnas just detta.

Den ordning eller modell som vi har arbetat utifrån är i dag utsatt för oerhörda utmaningar. Det har vi alla sett. Vi vill från Centerpartiets sida se en utrikespolitik som försvarar och främjar demokrati och mänskliga rättigheter, stöttar rättsstatsuppbyggnad, motverkar korruption, stärker kvinnors rättigheter och möjligheter och stärker vårt samarbete med andra demokratier. Så vill vi jobba.

Ofrihet präglar allt fler samhällen. I dag lever runt 70 procent av världens befolkning i en autokrati. Vi är tillbaka i 1985, den tid då Sovjetunionen fortfarande existerade och kommunismen präglade stora delar av Europa. Dit vill vi inte tillbaka.

Kampen för frihet och demokrati behöver starka röster, och Sverige har möjlighet att ta ledningen i en sådan kamp. Det som många förväntar sig är inte ett tyst Sverige utan ett aktivt och engagerat Sverige som jobbar tillsammans med likasinnade för att visa alla där ute att det faktiskt finns hopp. Det finns en alternativ väg att gå. Man kan forma koalitioner som motvikt till de tydliga auktoritära strömningar som genomsyrar hela det internationella systemet i dag.

När jag lyssnade på debatten tidigare hörde jag om FN. Vi säger också att vi vill stärka FN som organisation och dess roll i den multilaterala världsordningen, för det är ju kärnan. Här har vi sett att vi måste göra ett omtag utifrån den verklighet vi nu möter.

Vi har uppfattat att vi försvarar vår liberala världsordning tillsammans med våra transatlantiska vänner, men nu skapar USA frågetecken kring om man står fast. Vi väntar ännu på den utvärdering som ska komma i juni i sommar. Vad händer? Kommer man att dra undan sitt stöd till FN, Världsbanken och IMF? Vad blir kvar, och hur löser vi detta?

I det här läget, när vi möter den typen av utmaningar – att USA drar ned på det humanitära stödet i sitt bistånd med 40 procent och kommer med signaler om att man lämnar Afrika – har vi, kära kollegor, all anledning att fundera på om vi inte måste göra något annorlunda utifrån den nya verkligheten.

Om alla drar sig tillbaka och säger ”Vår modell, annars är vi inte med” kommer vi att radera det system som vi tillsammans har skapat. Vi kommer inte att kunna ersätta USA:s finansiella muskler. Det är tveklöst så. Men vi måste visa att vi är beredda att ta vårt ansvar.

Nu är detta inte en biståndsdebatt, men i inläggen har det låtit som att det handlar mycket om bistånd. Från Centerpartiets sida har vi andra uppfattningar när det gäller biståndet än dem som regeringen har presenterat. Det finns saker som är bra i reformagendan, och det finns saker som vi står bakom. Men det finns också saker som vi inte håller med om. Framför allt tycker vi att vi behöver gå tillbaka och fortfarande sikta på 1 procent av bni.

Det är som sagt oerhört viktigt att vi funderar på nytt. Det som gällde när motioner skrevs och budgeten lades fram förra hösten och reformagendan antogs gäller inte nu. Det kan komma att bli en rejäl förändring när USA landar i sin analys av stödet till FN och de internationella strukturerna.

Fru talman! Vi har några reservationer som handlar om bland annat relationen till Kina. Jag vill yrka bifall till vår reservation 9 under punkt 3. När jag lyssnar till den här debatten låter det som att alla i princip borde stå bakom vår reservation. Jag hör om House of Sweden i Taipei, men varför tar det så lång tid att komma framåt? Det var länge sedan vi i bred enighet beslutade att det skulle genomföras, men ännu har vi inte sett något. Nu har regeringen ett år kvar, och ännu har ingenting hänt.

Varför uppfattar man att det fortfarande fungerar på samma sätt som innan den nationella säkerhetslagen infördes, när det gäller makten i Hongkong? Vi var och är beredda att stötta Hongkong, men när demokrati-kämpar och studenter fängslas och hela demokrati-rörelsen brutalt tystas ser vi att ett Kina, två system inte längre gäller. Då måste vi göra ett omtag också där.

När det gäller det rättshjälpsavtal som var en signal för att stärka och markera Hongkongs särställning finns inte denna särställning längre. Då borde vi också markera tillbaka och avbryta rättshjälpsavtalet.

Konsulära frågor har vi redan berört. Jag instämmer i vad Morgan Johansson sa i den delen. Det är våra gemensamma förslag, och vi har en gemensam reservation där. Den fångar förstås inte upp Joakim Medin, men vi är alla tydliga när det gäller behovet av att han släpps fri.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag bara kommentera att vi har ett särskilt yttrande om jämställdhet. Även där är det viktigt att vara tydlig och stå upp för den. Den amerikanska administrationen vill i princip stoppa stödet till kvinnor och tycker att den typen av stöd som vi har sett som självklart inte längre är okej. Man signalerar till och med här i Sverige vad som är okej. Då måste vi från vår sida vara tydliga och stå upp för jämställdhet.

Jag är glad att regeringen i den delen också var beredd att fylla på stödet till SRHR, där resultatet var en följd av USAID:s förändring. Mer sådant kommer att krävas. Sådant behövs.

Anf. 165 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag ska börja med att skicka en hälsning från vår liberala kollega Joar Forssell, som tydligt befinner sig i Tirana och därför troligen inte hinner tillbaka hit innan debatten är slut.

I kväll debatterar vi utrikesutskottets betänkande *Internationella relationer m.m.* Det känns som att ämnet är mer aktuellt än någonsin, då många av de relationer vi i decennier tagit för givna håller på att luckras upp på grund av maktgalna män i några av världens stormakter.

Relationerna med USA skakas i grunden på grund av tullkrig. Relationerna inom EU är också minst sagt svajiga då enighet är svår att nå gällande bland annat sanktioner mot Ryssland och Putin. Men det finns även andra relationer som är i gungning – även vår regering har bidragit till ett minskat förtroende från en lång rad länder i bland annat Afrika.

Sedan andra världskriget har en regelbaserad världsordning vuxit fram med gemensamma regler för hur stater ska bete sig mot varandra och en rad konventioner som reglerar hur stater ska bete sig mot sina egna invånare. En rad internationella domstolar har inrättats för att avgöra tvister mellan länder eller åtala personer som begår krigsbrott eller andra allvarliga folkrättsbrott.

En av dessa domstolar är Internationella brottmålsdomstolen, ICC, som inrättades genom Romstadgan, som antogs 1998. Domstolen har länge kritiserats av framför allt afrikanska stater för att nästan enbart döma afrikanska ledare för krigsförbrytelser. Därför var det mycket välkommet när domstolen i mars 2023 utfärdade en arresteringsorder mot Putin för de krigsbrott som begås i invasionskriget i Ukraina – en arresteringsorder som välkomnades brett av samtliga partier i Sveriges riksdag.

Men när samma domstol ett och ett halvt år senare utfärdade en arresteringsorder mot bland annat Netanyahu för de krigsbrott som begås i Israel och Gaza blev det plötsligt en annan ton hos många. Bland annat

ledande företrädare för Kristdemokraterna ifrågasatte domstolens legitimitet och oberoende och påstod att arresteringsordern snarare var politisk än juridisk.

Det ifrågasättandet kan ses som milt jämfört med USA:s och framför allt Trumps attacker mot domstolen, men det bidrar likväl till ett ifrågasättande av de gemensamma regler vi kommit överens om, och det undergräver framför allt förtroendet från de länder som tidigare tyckt att domstolen varit alltför enkelriktad i sina åtal.

Fru talman! Jag måste tyvärr uppehålla mig ett tag vid USA och Trump och den skada som hans första 100 dagar vid presidentmakten har åsamkat länders relationer och den regelbaserade världsordningen och agerandet som riskerar att leda till miljontals människors död. När Trump lämnar FN-organ efter FN-organ skadar det inte enbart kraftigt finansieringen av hela FN-systemet. Det bidrar även till försämrade relationer länder emellan och ett legitimerande av kritik mot hela FN-systemet som sådant.

Nedläggandet av USAID och tillbakadragandet av amerikanskt bistånd dödar effektivt vaccinprogram, hiv-program och humanitärt stöd till en rad länder. Förutom att miljontals människors liv nu riskeras bidrar Trumps agerande och USA:s tillbakadragande även till stora geopolitiska konsekvenser. Man lämnar spelplanen öppen för länder som Kina, Ryssland och Turkiet, som alla har stora intressen på den afrikanska kontinenten.

Målet med Project 2025, som verkar vara Trumps primära politiska ritning, är en ny världsordning byggd på traditionella könsroller, där rättigheter för kvinnor, hbtqi+-personer och minoriteter sätts ur spel. Förutom indraget ekonomiskt stöd har det redan lett till att legitimeras en normförändring i många länder i Afrika, där både Kenya och Etiopien nu förbereder lagar som förbjuder icke-binära personer. Signalerna från den globala hbtqi-rörelsen är mycket oroande. Vid en internationell konferens häromveckan lyfte man att det finns en risk att enbart 6 procent av hbtqi-organisationerna finns kvar om ett år.

Fru talman! Miljöpartiet är fast förankrat i en solidarisk och feministisk utrikes- och säkerhetspolitik, där vi skyddar Sverige och demokratin samtidigt som Sverige aktivt bidrar till det internationella samfundets ansträngningar för det globala freds- och utvecklingsarbetet. Med en feministisk utrikespolitik för fred, rättvisa och klimat kan Sverige bidra till att förbättra livet för miljoner kvinnor i utsatta länder. Med Miljöpartiet i regeringen ökade budgeten för klimatbiståndet, vilket gynnar kvinnor i fattiga länder. Dessutom bidrog vi till att det fanns mer resurser än någonsin för kvinnors och flickors mänskliga rättigheter, och vi drev på för ett jämställdhetsfokus inom bland annat handelspolitiken.

Tyvärr går utvecklingen åt fel håll med den nuvarande regeringens reformagenda. Andelen av biståndet som har en jämställdhetskomponent har fortsatt att minska, och flera myndigheter som ligger under UD saknar jämställdhet i sina uppdrag och

återrappporteringskrav. Och det lär inte bli bättre med de krav som nu ställs från bland annat amerikanska myndigheter.

Det är tydligt att Sverige måste återgå till att driva en feministisk utrikespolitik som sätter fokus på kvinnors rättigheter – det handlar om politiskt deltagande, ekonomisk egenmakt, inflytande i fredsarbete, frihet från våld samt rätten till reproduktiv hälsa. Respekten för kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter behöver öka. Fler kvinnor ska vara med och fatta de viktiga besluten.

Fru talman! Vi ser, som sagt, en mycket oroande utveckling i världen, där högervindar viner som bidrar till protektionism och minskat internationellt engagemang. Med det blir det en allt större misstro mot våra gemensamma regler och internationella organisationers betydelse.

För att den regelbaserade världsordningen ska fungera krävs en konstant internationell dialog om rättigheter, fredsbyggande och demokratisering. Den dialogen sker i globala organisationer, såsom FN-systemet, i regionala organisationer, såsom OSSE och EU, och i bilaterala sammanhang. För att förstå och kunna respektera andra staters agerande eller syn på olika situationer krävs en ständig dialog. Där spelar våra svenska och andra länders beskickningar en avgörande roll.

Riksdagens och regeringens förståelse för omvärlden och andra staters agerande bygger inte enbart på medierapportering. Den kräver även i hög grad diplomatiska kontakter och rapporter från våra utlandsmyndigheter. För att öka respekten för den regelbaserade världsordningen i detta turbulenta läge krävs att Sverige lägger mer resurser på internationell samverkan, dialog och diplomati – inte mindre.

Internationellt samarbete och alliansbyggande till försvar för den regelbaserade världsordningen, demokrati och mänskliga rättigheter behövs för att möta en alltmer polariserad värld. Att genom diplomatiska och konfliktförebyggande insatser undvika att konflikter uppkommer eller förvärras är centralt. Det är också det billigaste alternativet för att främja demokrati och säkerhet.

Miljöpartiet är en stark förespråkare för konfliktförebyggande insatser och fredlig konfliktlösning med civila medel. Jag menar att militära medel bara ska kunna övervägas när alla andra alternativ är uttömda och att de måste hållas inom folkrättens ramar – inte användas som ett offensivt verktyg för nationella egenintressen utomlands.

Fru talman! Utrikespolitiken är vår första försvarslinje, och där hör diplomati, medling och konfliktförebyggande arbete till våra viktigaste verktyg för att verka för avspänning och fred.

Med det vill jag yrka bifall till reservationerna 4 och 7.

Anf. 166 LOTTA JOHNSON
FORNARVE (V):

Fru talman! Världen omkring oss är på många sätt mörkare och mer hotfull än på länge. Med Trump i Vita huset och Putin i Kreml har vi fått en värld som blir alltmer oförutsägbar och osäker – en värld där demokratin backar och där folkrätten, FN och internationella domstolen öppet ifrågasätts.

Rysslands angreppskrig mot Ukraina fortsätter att skörda oskyldiga liv. Vi kan aldrig tolerera en världsordning där den som är stor och stark tar sig rätten att angripa och ta över andra länder om det gynnar dess egna intressen. Det är viktigare än någonsin att stå fast vid det ukrainska folkets rätt att försvara sig mot angripare. Låter vi principen om den starkes rätt segra i Ukraina går inget land säkert för stormakternas impriedrömmar. Vi måste även uppmärksamma hur stormakten Kina uppträder alltmer aggressivt, inte minst mot det demokratiskt oberoende Taiwan. Och Israels urskillningslösa dödande av civila i Gaza fortsätter.

I den situationen blir det allt viktigare att Sverige ökar sitt globala engagemang för en fredligare och mänskligare värld i FN och andra multilaterala organ. Tyvärr ser vi tvärtom hur det svenska globala engagemanget backar. Globala utmaningar måste mötas av ett ökat globalt samarbete.

Fru talman! Utvecklingen för jämställdhet går bakåt. Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Världen över begränsas kvinnors liv av diskriminerande lagstiftning och samhällsnormer.

Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att regeringen avskaffade den feministiska utrikespolitiken i en tid när den behövs som allra mest. Situationen när det gäller kvinnors och hbtq-personers rättigheter har förvärrats avsevärt efter att Donald Trump kom till makten och bland annat stoppat allt amerikanskt bistånd och attackerar sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR.

Miljoners människors liv riskeras, och särskilt hårt drabbas kvinnor, flickor och hbtq-personer. När kvinnors och hbtq-personers rättigheter är under attack måste Sverige kliva fram och ta på sig ledartröjan. Men tyvärr ser vi att Sveriges röst inte hörs lika starkt när det gäller det globala jämställdhetsarbetet.

Det märks också genom att biståndets andel som går till jämställdhet har minskat rejält totalt sett. Mot den bakgrunden är det svårt att ta regeringens ambitioner om att jämställdhet ska vara ett kärnvärde på allvar.

Med ökad jämställdhet minskar risken för krig, och vi får mer demokratiska och välmående samhällen. För att bygga verklig och hållbar jämställdhet krävs att kvinnor aktivt kan delta på alla samhällsnivåer. Genusperspektivet måste därför integreras och genomsyra alla områden. Jämställdhet ska inte vara en separat och avgränsad strategi i utvecklingssamarbetet.

Vi från Vänsterpartiet vill se en integrerad jämställdhetsstrategi som genomsyrar hela utrikes- och utvecklingspolitiken. För få ett bra och genomarbetat

jämställdhetsarbete måste det tas fram en heltäckande handlingsplan som kan granskas och utvärderas.

Slutligen måste regeringen öka ansträngningarna för att få Joakim Medin frigiven. Journalism är inget brott. Självklart måste arbetet för att frigge Gui Minhai, Dawit Isaak och Ahmadreza Djalali fortgå. Det är helt oacceptabelt att oskyldiga svenskar sitter i utländska diktatorers fängelser.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 6.

Anf. 167 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Johnsson Fornarve, för möjligheten att diskutera ytterligare några frågor som jag inte hann med att ta upp i mitt tidigare anförande!

Fru talman! Jämställdhet är en fråga som ligger Moderaterna varmt om hjärtat. Det låter inte så när man lyssnar på den samlade vänstern i den här debatten.

Men om det inte varit det så hade vi inte satsat så mycket på SRHR när USAID och USA drar sig ur. Vi hade inte satsat så mycket på flickors möjligheter och rätt till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter om det inte hade varit för det.

Frihetsfrågor är ett kärnvärde i vår utrikespolitik. Men vi ser det inte som ett ideologiskt skyltfönster, vilket vänstern verkar göra.

Jag anser att jämställdhetsfrågorna i utrikespolitiken är alldeles för viktiga för att bli en diskussion om bara etiketter. Vi ser det som ett verktyg för konkreta resultat i vår utrikespolitik och i vår biståndspolitik.

Därför arbetar också regeringen systematiskt och strategiskt för kvinnors och flickors rättigheter, deras ekonomiska egenmakt och skydd mot könsrelaterat våld både genom biståndet och genom arbetet i FN.

Hade det varit så att Sverige nu hade tappat så mycket i anseende i resten av världen för att vi inte längre benämner vårt jämställdhetsarbete som en feministisk utrikespolitik hade nog inte FN gett oss rollen att exempelvis ha ordförandeskapet i UN Women. Jag tror faktiskt inte det.

Jag är stolt över vår politik. För mig känns Vänsterpartiets, Socialdemokraternas och Miljöpartiets krav på att återinföra en så kallad feministisk utrikespolitik bara som fina plakatorord som inte har något substantiellt innehåll som skiljer sig märkbart från den politik som regeringen för.

Anf. 168 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten John E. Weinerhall, för möjligheten att få diskutera jämställdhet och feministisk utrikespolitik! Det tycker jag naturligtvis är väldigt bra.

Jag tycker också att det är bra att ledamoten ändå säger att han tycker att jämställdhetsfrågorna är viktiga. Men vi ser faktiskt hur biståndet som går till jämställdhet minskar. Då är det svårt att ta pratet om att jämställdhet ska vara ett kärnvärde riktigt på allvar.

Den del av biståndet som går till jämställdhet är den lägsta på 25 år. Det talar sitt tydliga språk. Det går att i ord prata väldigt fint om jämställdhet. Men det måste också visas i kronor och ören att man verkligen menar allvar med att man tycker att jämställdheten är viktig. Då måste man avsätta resurser.

Vi ser också hur man minskar resurserna till olika FN-organ som jobbar med jämställdhetsfrågor. Man halverade till exempel biståndet till UN Women mellan 2022 och 2024. Sedan ökar man det lite grann när man är ordförande. Men totalt sett har biståndet minskat.

Man har också minskat kärnstödet som går till jämställdhet i biståndet till andra FN-organ. Det är allvarligt. Om man ska ta jämställdheten på allvar måste man i stället ta på sig ledartröjan och öka biståndet.

Nu när vi ser att jämställdheten är under en sådan massiv attack, inte minst på grund av Trumps stora neddragningar, måste ett land som Sverige, som har varit ett föregångsland för just jämställdhet, göra mer, ta på sig ledartröjan och samla länder som står på samma sida som Sverige i en strategi för hur man ska motverka de enorma neddragningar som nu sker på jämställdhetens område.

Anf. 169 JOHN E WEINERHALL (M) replik:

Fru talman! Vi delar oron för inte minst de neddragningar som vi ser från USA men också den inriktning på politiken som USA nu tar när det gäller biståndet. Det är med stor oro vi ser på detta.

Det är sant att regeringen har gjort omprioriteringar. Förklaringen stavas Ukraina. Ukraina är vår enskilt största mottagare av bistånd. Då är det inte bara jämställdheten och vissa FN-organ som har fått stryka på foten. Det är över hela linjen.

Man kan säga att vi prioriterar jämställdhet. Vi växlar upp pengarna, som jag nyss sa, på SRHR. Vi ökar pengarna till UN Women. Nu när USA backar undan och också andra länder gör detsamma ökar Sverige. Men vi kan inte täcka upp för allt. Det kan vi inte.

Ledamoten sa det klokt. Jag hoppas att vi kan samarbeta med fler länder inte minst inom EU. Det gäller att se till att samla en europeisk strategi för att täcka upp för åtminstone en del av det som USA nu drar sig ur. Jag hoppas att vi kan göra det. Jag vet att regeringen också jobbar med det i europeiska sammanhang.

Vi kan nämna hur många områden som helst inom biståndet där regeringen har gjort omprioriteringar för att växla upp stödet till Ukraina. Det är en existentiell fråga inte bara för Ukraina utan för vår kontinent.

Det har varit det sedan kriget bröt ut, och det kommer säkert i ett decennium att vara den viktigaste prioriteringen för den svenska biståndspolitik och den svenska utrikespolitiken.

Jag skäms inte för det. Man måste vara ärlig och säga att man måste kunna göra prioriteringar. Då får vissa saker stryka på foten.

Men nu växlar vi upp stödet. Jag kan inte ge några besked här i dag. Men det finns säkert anledning att återkomma när det behöver ske ytterligare

omprioriteringar i biståndspolitiken med tanke på det som händer runt omkring oss i världen och inte minst från USA.

Anf. 170 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V)
replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Weinerhall, för ytterligare kommentarer! Men ni har faktiskt skurit ned mycket på biståndet. Om ni inte hade gjort det skulle det finnas mer resurser kvar att satsa på jämställdhet och SRHR i denna svåra situation när jämställdheten backar så enormt i världen. Miljontals kvinnor, flickor och hbtq-personer världen över riskerar att dö på grund av det indragna biståndet från USA:s sida. Det är fruktansvärt.

Självklart ska Sverige fortsätta att stödja Ukraina. Det tycker vi också. Men det är intressant att se hur just jämställdhetsbidraget till Ukraina har sjunkit som en sten, från att ha varit ganska stort till att det nu bara är några få procent. Det är också ett tydligt bevis på att det som sägs om att jämställdhet ska vara ett kärnvärde inte riktigt stämmer. Om jämställdhet ska vara ett kärnvärde måste man visa det på riktigt och avsätta de resurser som behövs.

Jag måste ändå säga att den feministiska utrikespolitiken var framgångsrik. Det visar undersökningar och rapporter, bland annat från EBA, expertmyndigheten för bistånd. De har gjort en analys av den feministiska utrikespolitiken och kommit fram till att den fungerade och var effektiv. Den var bra. Den ledde också till att flera andra länder följde det svenska exemplet och började anamma en liknande politik. Nu dras den fungerande feministiska utrikespolitiken tillbaka. Det är verkligen att skicka fel signaler i en tid när den behövs mer än någonsin.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

§ 11 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Motioner
med anledning av prop. 2024/25:160 Skolor mot brott
2024/25:3422 av Daniel Riazat m.fl. (V)
2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S)
2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)
2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP)

§ 12 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 7 maj

2024/25:649 Ekonomiskt våld
av Sofia Amløh (S)
till statsrådet Nina Larsson (L)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 maj

2024/25:1135 Utflyttning av landsbygdsbefolkning
av Laila Naraghi (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)
2024/25:1136 Vräkningar av barnfamiljer i Skåne
av Anna Wallentheim (S)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)
2024/25:1137 Deltagande i möte med Internationella havsbottenmyndigheten
av Andrea Andersson Tay (V)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2024/25:1138 USA:s hot om tullar på utländsk film
av Lars Mejern Larsson (S)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 7 maj

2024/25:1097 Utökat försvarstekniskt stöd till Ukraina
av Markus Wiechel (SD)
till försvarsminister Pål Jonson (M)
2024/25:1098 Svensk-amerikanska forskningsprojekt
av Anders Ådahl (C)
till utbildningsminister Johan Pehrson (L)
2024/25:1104 En ny renmarksutredning
av Emma Nohrén (MP)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)
2024/25:1101 Sanktionsavgifter för den lilla lanthandeln
av Martina Johansson (C)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)
2024/25:1103 Sveriges agerande till försvar för Internationella brottmålsdomstolen
av Olle Thorell (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)
2024/25:1102 Svenskt utträde ur Ottawakonventionen
av Björn Söder (SD)
till försvarsminister Pål Jonson (M)
2024/25:1112 Stöd till hbtqi-personers rättigheter inom svenskt bistånd
av Olle Thorell (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)
2024/25:1106 Taiwans deltagande i World Health Assembly
av Lotta Johnsson Fornarve (V)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)
2024/25:1110 Teknikföretag och mänskliga rättigheter

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)
**2024/25:1105 Justering av gränsvärden för biogas-
produktion**
av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
**2024/25:1107 Miljöförstöring till följd av för stora
renhjordar**
av *Elsa Widding* (-)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
**2024/25:1109 Sveriges hållning till misstänkta folk-
rättsbrott i Gaza**
av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)
**2024/25:1111 Sveriges ansvar för klimaträttvisa
och stöd till utsatta länder**
av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)
**2024/25:1108 Arbetsgivares kunskap om sitt ar-
betsmiljöansvar**
av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet Nina Larsson (L)
**2024/25:1120 Sveriges ansvar efter avslutat ut-
vecklingssamarbete med Burkina Faso**
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)
**2024/25:1119 Sveriges biståndsinsatser för att mot-
verka militärjuntans övergrepp i Myanmar**
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)
**2024/25:1117 Sveriges biståndsinsatser i ljuset av
den humanitära katastrofen i Sudan**
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)
2024/25:1126 Krav på fotbroms på barncyklar
av *Linus Lakso* (MP)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
**2024/25:1114 Kartläggning av släktbaserade nät-
verk**
av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)
**2024/25:1127 Regeringens bedömning av påver-
kade vattenkraftverk i Natura 2000-områden**
av *Rickard Nordin* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)
**2024/25:1124 Regeringens ståndpunkt i frågan om
ett PFAS-förbud**
av *Emma Nohrén* (MP)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
**2024/25:1118 Avbrutet stöd till UNRWA och kon-
sekvenserna för den palestinska civilbefolkningen**
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)
**2024/25:1113 Aktivism inom skogsbruk på avverk-
ningsplatser**
av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)
**2024/25:1115 Regeringens arbete mot dödsolyckor
på svenska arbetsplatser**
av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet Nina Larsson (L)
**2024/25:1125 Sveriges bistånd i ljuset av förföljel-
sen av hbtqi-personer och civilsamhälle i Uganda**
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)
**2024/25:1121 Sveriges stöd till civilsamhälle och de-
mokrati i Georgien**
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)
**2024/25:1128 Svenska industriintressen vid utfas-
ning av fri tilldelning av utsläppsrätter**
av *Rickard Nordin* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)
**2024/25:1116 Stöd till civilsamhället i länder där
demokratiska fri- och rättigheter inskränks**
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)
2024/25:1123 Lantmäteriet och laddstolpar
av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2024/25:1122 Omvändelseförsök
av *Martina Johansson* (C)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 20.21.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourne-
ringen kl. 13.55,
av förste vice talmannen därefter till och med § 6
anf. 117 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 7
anf. 135 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 10
anf. 152 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ersättare	1
§ 2 Anmälan om faktapromemorior	1
§ 3 Energipolitik	1
Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU19	1
Anf. 1 MATS GREEN (M)	1
Anf. 2 LINUS LAKSO (MP) replik	3
Anf. 3 MATS GREEN (M) replik	3
Anf. 4 LINUS LAKSO (MP) replik	3
Anf. 5 MATS GREEN (M) replik	4
Anf. 6 BIRGER LAHTI (V) replik	4
Anf. 7 MATS GREEN (M) replik	4
Anf. 8 BIRGER LAHTI (V) replik	5
Anf. 9 MATS GREEN (M) replik	5
Anf. 10 TOBIAS ANDERSSON (SD)	5
Anf. 11 RICKARD NORDIN (C) replik	7
Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	7
Anf. 13 RICKARD NORDIN (C) replik	7
Anf. 14 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	8
Anf. 15 CAMILLA BRODIN (KD)	8
Anf. 16 RICKARD NORDIN (C) replik	9
Anf. 17 CAMILLA BRODIN (KD) replik	9
Anf. 18 RICKARD NORDIN (C) replik	9
Anf. 19 CAMILLA BRODIN (KD) replik	10
Anf. 20 FREDRIK OLOVSSON (S)	10
Anf. 21 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	11
Anf. 22 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	11
Anf. 23 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	12
Anf. 24 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	12
Anf. 25 CAMILLA BRODIN (KD) replik	12
Anf. 26 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	13
Anf. 27 CAMILLA BRODIN (KD) replik	13
Anf. 28 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	13
Anf. 29 MATS GREEN (M) replik	13
Anf. 30 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	14
Anf. 31 MATS GREEN (M) replik	14
Anf. 32 FREDRIK OLOVSSON (S) replik	14
Anf. 33 LOUISE EKLUND (L)	15
Anf. 34 RICKARD NORDIN (C) replik	15
Anf. 35 LOUISE EKLUND (L) replik	15
Anf. 36 RICKARD NORDIN (C) replik	16
Anf. 37 LOUISE EKLUND (L) replik	16
Anf. 38 BIRGER LAHTI (V)	16
(forts. § 6)	17
Ajournering	17
Återupptaget sammanträde	17
§ 4 Frågestund	17
Anf. 39 FÖRSTE VICE TALMANNEN	17
<i>PEth-prov och indragna körkort</i>	<i>17</i>
Anf. 40 AYLIN NOURI (S)	17
Anf. 41 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	18
Anf. 42 AYLIN NOURI (S)	18
Anf. 43 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	18
<i>Framtiden för Sollefteå sjukhus</i>	<i>18</i>
Anf. 44 CARITA BOULWÉN (SD)	18
Anf. 45 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	18
Anf. 46 CARITA BOULWÉN (SD)	18
Anf. 47 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	19

<i>Sjukpenning och återkrav</i>	19
Anf. 48 ISABELL MIXTER (V).....	19
Anf. 49 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	19
Anf. 50 ISABELL MIXTER (V).....	19
Anf. 51 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	19
<i>Startup-företag och framtidens försvar</i>	19
Anf. 52 ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	19
Anf. 53 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	19
Anf. 54 ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	20
Anf. 55 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	20
<i>Behovsprövningen för bostadsbidrag</i>	20
Anf. 56 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP).....	20
Anf. 57 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	20
Anf. 58 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP).....	20
Anf. 59 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	20
<i>Arbetsprövning för långtidssjukskrivna</i>	20
Anf. 60 CAROLINE HÖGSTRÖM (M).....	20
Anf. 61 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	20
Anf. 62 CAROLINE HÖGSTRÖM (M).....	21
Anf. 63 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	21
<i>Tryggheten för äldre och funktionshindrade</i>	21
Anf. 64 DAN HOVSKÄR (KD).....	21
Anf. 65 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	21
Anf. 66 DAN HOVSKÄR (KD).....	21
Anf. 67 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	21
<i>Nybyggnation och fridlysta arter</i>	21
Anf. 68 PATRIK KARLSON (L).....	21
Anf. 69 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	22
Anf. 70 PATRIK KARLSON (L).....	22
Anf. 71 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	22
<i>Infrastrukturklyftan mellan stad och land</i>	22
Anf. 72 KALLE OLSSON (S).....	22
Anf. 73 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	22
<i>De digitala betalsystemens driftssäkerhet</i>	22
Anf. 74 BO BROMAN (SD).....	22
Anf. 75 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	23
<i>Bostäder och krav på arbetssökande</i>	23
Anf. 76 CICZIE WEIDBY (V).....	23
Anf. 77 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	23
<i>Ideella föreningars tillgång till banktjänster</i>	23
Anf. 78 ANNE-LI SJÖLUND (C).....	23
Anf. 79 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	23
<i>Beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst</i>	23
Anf. 80 MATS BERGLUND (MP).....	23
Anf. 81 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	24
<i>Finansieringen av ny kärnkraft</i>	24
Anf. 82 MATS GREEN (M).....	24
Anf. 83 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	24
<i>Beredskap och tillgång till sjukvård</i>	24
Anf. 84 CAMILLA RINALDO MILLER (KD).....	24
Anf. 85 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	24
<i>En höjning av barnbidraget</i>	25
Anf. 86 SANNE LENNSTRÖM (S).....	25
Anf. 87 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	25
<i>PEth-prov och återkallande av körkort</i>	25
Anf. 88 RASHID FARIVAR (SD).....	25
Anf. 89 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	25
<i>Tidsplan för Transportstyrelsens hantering av PEth-prov</i>	25
Anf. 90 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	25

Anf. 91 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	25
<i>Regeringens syn på rasifierade svenska medborgare</i>	26
Anf. 92 MÄRTA STENEVI (MP).....	26
Anf. 93 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	26
<i>Satsningar på inrikesflyget.....</i>	26
Anf. 94 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M).....	26
Anf. 95 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	26
<i>Skärpta straff för ekonomisk brottslighet</i>	26
Anf. 96 BJÖRN WIECHEL (S).....	26
Anf. 97 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	26
<i>Vab och bidragsbrott</i>	27
Anf. 98 DANIEL PERSSON (SD)	27
Anf. 99 Statsrådet ANNA TENJE (M)	27
<i>Försvarsanslagen och konfliktförebyggande insatser.....</i>	27
Anf. 100 JACOB RISBERG (MP)	27
Anf. 101 Försvarsminister PÅL JONSON (M).....	27
<i>Kvalificering till välfärden.....</i>	27
Anf. 102 VIKTOR WÄRNICK (M).....	27
Anf. 103 Statsrådet ANNA TENJE (M)	28
<i>Nattåg mellan västra och norra Sverige</i>	28
Anf. 104 ÅSA KARLSSON (S)	28
Anf. 105 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD).....	28
<i>Kostnader för uteblivna investeringar i kärnkraft</i>	28
Anf. 106 JOSEF FRANSSON (SD)	28
Anf. 107 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	28
<i>Investeringar i hållbar baskraft</i>	29
Anf. 108 OLIVER ROSENGREN (M).....	29
Anf. 109 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	29
<i>Företags tillgång till medel från Industriklivet</i>	29
Anf. 110 ISAK FROM (S).....	29
Anf. 111 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	29
Ajournering	29
Återupptaget sammanträde	30
§ 5 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj.....	30
MJU14 Klimatpolitik.....	30
MJU15 Riksrevisionens rapport om Industriklivet	30
SkU14 Mervärdesskatt.....	31
TU12 Digitaliserings- och postfrågor	31
§ 6 (forts. från § 3) Energipolitik (forts. NU19)	32
Anf. 112 RICKARD NORDIN (C)	32
Anf. 113 BIRGER LAHTI (V) replik.....	34
Anf. 114 RICKARD NORDIN (C) replik	34
Anf. 115 BIRGER LAHTI (V) replik.....	34
Anf. 116 RICKARD NORDIN (C) replik	34
Anf. 117 LINUS LAKSO (MP).....	35
(Beslut skulle fattas den 14 maj.).....	36
§ 7 Hyresrätt m.m.	36
Civilutskottets betänkande 2024/25:CU9	36
Anf. 118 DAVID JOSEFSSON (M).....	36
Anf. 119 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V)	38
Anf. 120 LARRY SÖDER (KD)	40
Anf. 121 MÄRTA STENEVI (MP) replik.....	40
Anf. 122 LARRY SÖDER (KD) replik.....	40
Anf. 123 MÄRTA STENEVI (MP) replik.....	41
Anf. 124 LARRY SÖDER (KD) replik	41
Anf. 125 MARKUS KALLIFATIDES (S)	41
Anf. 126 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	43
Anf. 127 MARKUS KALLIFATIDES (S) replik.....	43
Anf. 128 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik.....	43

Anf. 129 MARKUS KALLIFATIDES (S) replik.....	43
Anf. 130 LARRY SÖDER (KD) replik.....	44
Anf. 131 MARKUS KALLIFATIDES (S) replik.....	44
Anf. 132 LARRY SÖDER (KD) replik.....	44
Anf. 133 MARKUS KALLIFATIDES (S) replik.....	44
Anf. 134 PATRIK KARLSON (L).....	45
Anf. 135 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	46
Anf. 136 MÄRTA STENEVI (MP).....	47
(Beslut skulle fattas den 14 maj.).....	49
§ 8 Konsumenträtt m.m.....	49
Civilutskottets betänkande 2024/25:CU12	49
Anf. 137 LARS BECKMAN (M).....	49
Anf. 138 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S).....	50
Anf. 139 LARRY SÖDER (KD)	51
Anf. 140 BJÖRN TIDLAND (SD)	52
Anf. 141 MÄRTA STENEVI (MP).....	53
Anf. 142 LARS BECKMAN (M) replik.....	53
Anf. 143 MÄRTA STENEVI (MP) replik.....	54
Anf. 144 LARS BECKMAN (M) replik.....	54
Anf. 145 MÄRTA STENEVI (MP) replik.....	54
Anf. 146 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	55
(Beslut skulle fattas den 14 maj.).....	55
§ 9 En ny regel om ränteskillnadsersättning – minskade hinder mot förtidsbetalning av bostadslån	55
Civilutskottets betänkande 2024/25:CU17	55
Anf. 147 RASHID FARIVAR (SD)	55
Anf. 148 MARKUS KALLIFATIDES (S).....	56
Anf. 149 LARS BECKMAN (M).....	57
Anf. 150 MÄRTA STENEVI (MP).....	57
Anf. 151 PATRIK KARLSON (L).....	58
(Beslut skulle fattas den 14 maj.).....	58
§ 10 Internationella relationer m.m.....	58
Utrikesutskottets betänkande 2024/25:UU7	58
Anf. 152 JOHN E WEINERHALL (M)	59
Anf. 153 MORGAN JOHANSSON (S)	59
Anf. 154 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	61
Anf. 155 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	61
Anf. 156 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	62
Anf. 157 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	62
Anf. 158 MAGNUS BERNTSSON (KD)	62
Anf. 159 ANGELIKA BENGTSSON (SD)	63
Anf. 160 MORGAN JOHANSSON (S) replik	64
Anf. 161 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik	64
Anf. 162 MORGAN JOHANSSON (S) replik	64
Anf. 163 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik	65
Anf. 164 KERSTIN LUNDGREN (C)	65
Anf. 165 JACOB RISBERG (MP)	66
Anf. 166 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	67
Anf. 167 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	68
Anf. 168 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik.....	68
Anf. 169 JOHN E WEINERHALL (M) replik.....	68
Anf. 170 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik.....	69
(Beslut skulle fattas den 14 maj.).....	69
§ 11 Bordläggning	69
§ 12 Anmälan om interpellation.....	69
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar	69
§ 14 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	69
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 20.21.	70